

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ

ОПШТИНЕ ВРБАС

БРОЈ 24. ВРБАС 5. ДЕЦЕМБАР 2018. ГОДИНА LII

140.

На основу члана 15. став 2. тачка 3. Закона о јавном здрављу /„Службени гласник РС“, број 15/16/, Стратегије јавног здравља у Републици Србији 2018–2026. године /„Службени гласник РС“, број 61/18/, члана 32. став 1. тачка 4. Закона о локалној самоуправи /„Службени гласник РС“, број 129/07, 83/14 – други закон, 101/16 – други закон и 47/18/ и члана 30. и 93. став 1. Статута општине Врбас /„Службени лист општине Врбас“, број 35/17/, Скупштина општине Врбас, на седници одржаној 5. децембра 2018. године, донела је

ОДЛУКУ

Члан 1.

Донеси се План јавног здравља општине Врбас за период од 2018. до 2025. године са Акционим планом за спровођење Плана / у даљем тексту: План јавног здравља /.

Члан 2.

Саставни део ове Одлуке је План јавног здравља.

Члан 3.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу општине Врбас“.

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ВРБАС
Број: 011-67/2018-И/01
Дана: 5. децембра 2018. године
Врбас

Председник Скупштине општине,
Марјана Мараш, с.р.

На основу члана 15. став 2. тачка 3. Закона о јавном здрављу /„Службени гласник РС“, број 15/2016/, Скупштина општине Врбас, на седници одржаној 5. децембра 2018. године, донела је

**ПЛАН ЈАВНОГ ЗДРАВЉА
ОПШТИНЕ ВРБАС ЗА ПЕРИОД ОД 2018. ДО 2025. ГОДИНЕ
СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА**

САДРЖАЈ

УВОД

Уводна реч	
Савет за здравље.....	
Радна група за израду Плана.....	
Методологија рада.....	

ДЕО ПРВИ

ЗДРАВСТВЕНИ ПРОФИЛ / СЛИКА ЗДРАВЉА ОПШТИНЕ ВРБАС

1. Подаци о територији општине Врбас	
2. Витални и демографски показатељи.....	
3. Здравствени показатељи.....	
3.1. Индикатори доступности здравствене заштите	
3.2. Индикатори ефикасности здравствене заштите	
3.3. Индикатори квалитета здравствене заштите	
3.4. Индикатори здравственог стања становништва.....	
3.5. Индикатори детерминанти здравља.....	
4. Показатељи активности на унапређењу здравља становништва и превенцији болести.....	
5. Социоекономски услови.....	
6. Показатељи стања животне средине.....	
6.1. Квалитет воде за пиће, базенских вода и отпадне воде	
6.2. Квалитет ваздуха.....	
6.3. Бука у животној средини.....	
6.4. Квалитет хране	
6.4.1. Резултати контроле исправности намирница.....	
6.4.2. Резултати контроле исправности предмета опште употребе.....	
6.5. Исхрана у школским објектима.....	
6.6. Амброзија, комарци, крпељи и дератизација.....	
6.7. Управљање отпадом.....	
7. Урбани дизајн града.....	
8. Организација заједнице.....	
8.1. Локална самоуправа.....	
8.2. Систем здравствене заштите.....	
8.3. Образовање	

8.4. Социјална заштита.....	
8.5. Деца: рани развој као императив.....	
8.6. Млади као рањива група.....	
8.7. Старији као рањива група.....	
9. Безбедност у заједници	
10. Рекреација и спорт.....	
11. Култура.....	
12. Медији.....	
13. Верске заједнице и организације.....	
14. Финансирање.....	
15. Ставови и јавноздравствене потребе становништва и заједнице.....	
16. SWOT анализа.....	

ДЕО ДРУГИ

ПРИНЦИПИ И ВРЕДНОСТИ.....	
ВИЗИЈА И МИСИЈА.....	
ОПШТИ ЦИЉ.....	
СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ.....	
АКЦИОНИ ПЛАН	
ПРАЋЕЊЕ И ИЗВЕШТАВАЊЕ.....	
АКЦИОНИ ПЛАН АКТИВНОСТИ.....	

УВОД

„Добро здравље је основа друштвеног и економског развоја и јача политике у свим секторима. Међутим, економска и фискална криза са којом се суочавају многе земље представља озбиљне изазове и може да угрози позитиван напредак који је постигнут. Међутим, криза такође представља прилику и разлог да поново усмеримо и обновимо своје напоре на унапређењу здравља свих људи.

Сви сектори и нивои власти доприносе стварању услова за здравље. Ваше лидерство за здравље и благостање може да направи значајну разлику за људе у вашој земљи, држави, региону или граду и за цео свропски регион. Ваша подршка политици „Здравље 2020“ заиста је од суштинског значаја.“

Светска здравствена организација
Регионална канцеларија за Европу,
„Здравље 2020“

Европски оквир јавноздравствене политике Здравље 2020 „Здравље у свим политикама“ који подржава акције свих нивоа власти и друштва за здравље и благостање, усвојен је на седници Регионалног комитета Светске здравствене организације /СЗО/ за Европу 2012. године. Заједнички циљеви 53 земље потписнице, међу којима је и Србија, јесу: значајно унапређење здравља и благостања становништва, смањење неједнакости у здрављу, јачање јавног здравља и обезбеђивање здравствених система који су универзални, равноправни, одрживи, висококвалитетни и усредсређени на људе.

Уводна реч Председника општине

Поштовани суграђани!

Полазећи од наведених препорука Светске здравствене организације и законског основа за развој јавног здравља Србије на локалном нивоу, постављеног у Закону о локалној самоуправи и Закону о јавном здрављу, локалне самоуправе су преузеле на себе нове одговорности у очувању и унапређењу здравља људи на својим територијама. Брига за јавно здравље постала је заједнички циљ и обавеза управе али и читаве заједнице. Активан избор програма и успостављање приоритета на локалном нивоу јесу одговорност, изазов али и велика шанса локалним самоуправама да ће се нешто суштински побољшати када је у питању здравље за све у њиховим срединама.

Здравље је стање потпуног физичког, менталног и социјалног благостања, а не само одсуство болести или неспособности. Здравље народа је од опште друштвеног интереса и најзначајнији је ресурс за развој. Јавно здравље је скуп знања, вештина и активности усмерених на унапређење здравља, спречавање и сузбијање болести, продужења и побољшања квалитета живота путем организованих мера друштва. Потребно је сопственим избором утицати на квалитет живота, посао који радимо, начин на који проводимо слободно време, те да живећи дајемо допринос заједници.

План јавног здравља општине је локални стратешки документ који предлаже Савет за здравље и усваја га Скупштина општине Врбас. Задатак локалне самоуправе је спровођење друштвене бриге за јавно здравље на локалном нивоу кроз посебне програме јавног здравља од интереса за становништво, кроз мере и активности у три кључне области деловања јавног здравља, и то: физичко, ментално и социјално здравље становништва, промоција здравља и превенција болести, животна средина /вода, ваздух, храна и земља/ и здравље становништва,

Као одговор на бројне промене /старење становништва, пораст појединих врста оболевања, раст економских неједнакости, промене у животној средини, еколошки проблеми и др./ израђен је План јавног здравља општине Врбас и формулисани су специфични, појединачни циљеви, као и активности и мере за њихову реализацију. Одговорност за своје здравље треба да препознају и прихвате сви у јединици локалне самоуправе, сви грађани и запослени у свим секторима

Председник општине Врбас
Милан Глушац, с.р.

Савет за здравље општине Врбас

Председник општине Врбас је донео Решење о формирању Савета за здравље општине Врбас број 06-3-635/2017-II/02 дана 20.09.2017. године у следећем саставу:

Др Горан Ђуровић - Председник Савета за здравље општине Врбас
Мира Недић - Општинска управа Врбас
Јована Вујтовић - Савет за здравље
Др Јасмина Асси - Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас
Марко Ускоковић - РФЗО
Др Весна Станков - Општа болница Врбас
Доц. др Сања Бијеловић - Институт за јавно здравље Војводине
Јелена Ђуровић - Апотека Врбас
Татјана Глушчевић - Црвени крст општине Врбас
Радмила Мусић - Геронтолошки центар Врбас
Нада Батрићевић - Центар за социјални рад општине Врбас
Небојша Дешић - Предшколска установа „Бошко Буха“ Врбас
Игор Кривокапић - Општа болница Врбас
Петар Јоцић - Општа болница Врбас
Др Дарјана Перишић - Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас
Др Дубравка Гроздић - Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас
Др Снежана Здравковић Тадић - Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас

Радна група за израду Предлога Плана јавног здравља:

Др Горан Ђуровић - Савет за здравље
Мирјана Миловић - Општинска управа Врбас, саветник за права пацијената
Мира Недић - Савет за здравље, Одељење за друштвене делатности
Др Јасмина Асси - Савет за здравље, Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас
Милица Јовановић, Маја Мићуновић, Александра Кртолица, Маја Бјекић, Новка Орестијевић,
Наталија Тривковић, Александар Николић, Милош Рогановић, Општинска управа Врбас
Мирослав Фејса - ЈКП „Комуналац“ Врбас
Др Ержебет Целушка Фриндик, др Марија Возар, др Јадранка Маринковић, др Брајана Николић, др
Гордана Вукићевић, др Јулија Чуровић Шкорић, Цвита Павловић, Михајло Јакшић, Вукашин
Вујачић, - Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас
Др Милан Попов, др Весна Станков, др Маријана Станковић, др Неда Грбовић, др Цвета Рогановић,
др Ана Ковач Марјанов, др Драган Роквић, др Владимир Драшковић, др Наташа Вучетић
пнеумофтизиолог, др Предраг Станар, др Татјана Бошњак Влашкалић - Општа болница Врбас
Јелена Ђуровић - Апотека Врбас,
Тијана Алексић - Центар за физичку културу „Драго Јововић“
Бојан Антонић - Савез спортова општине Врбас
Нада Батрићевић, Маја Куч - Центар за социјални рад
Михајло Симић, др Габријела Бурбах Њаради, Радмила Мусић - Геронтолошки центар
Марија Котлаја, Раденко Шимун - ОШ „20. октобар“ Врбас,
Небојша Дешић - Предшколска установа „Бошко Буха“ Врбас
Биљана Рашковић - ОШ „П.П.Његош“ Врбас
Ружица Марковић - ОШ „Светозар Милетић“ Врбас
Славица Шестовић - ОШ „Братство Јединство“ Врбас
Катарина Радонић - Пољопривредно стручна служба Врбас

- Удружења грађана:

- Општинска организација Црвеног крста
- Друштво инвалида Врбаса
- Удружење за помоћ ментално недовољно развијеним особама „Кућица“ и „Мултиарт“
- Удружење пензионера
- Удружење особа са дијабетесом „Плави Врбас“
- Удружење слепих и слабовидих општина Врбас, Кула и Оџаци
- Еколошки покрет Врбаса
- „Центар за развој заједништва“
- Удружење бубрежних инвалида Врбаса
- Друштво за спорт и рекреацију инвалидних лица општине Врбас
- Удружење грађана „Осмех“ Врбас
- Удружења жена Женски центар „Хоризонт“, „Атена“, Секција жена самосталног синдиката Врбаса
- Спортска удружења, Савез спортова општине Врбас

Методологија рада

Процес израде Плана јавног здравља спроводен је након обуке у Сталној конференцији градова и општина и по методологији из Приручника за стратешко планирање јавног здравља на локалном нивоу „Мапа пута“ Биљана Мијовић и др. , Београд, 2017. године и прошао је кроз следеће фазе:

1. Стварање предуслова за реализацију процеса израде Плана јавног здравља,
2. Израда здравственог профила/слике здравља општине,
3. Стратешко и адционо планирање,
4. Процес јавне расправе,
5. Усвајање стратешког документа од стране Скупштине општине.

Стварање предуслова за реализацију процеса израде Плана јавног здравља – Први корак у процесу израде Плана је било формирање Радне групе за израду и дефинисање динамике будућих активности како би финални стратешки документ био усвојен на седници Скупштине општине. У припремној фази договорено је да План јавног здравља буде стратешки документ који планира активности за период до 2025. године. Такође је договорено да ће у свакој наредној години коју обухвата План бити спроведен процес процене постигнутих резултата у предходној години (ревизија), што ће уз стратешке правце из Плана бити основа за креирање детаљних активности за наредну годину.

Израда здравственог профила/слике здравља је један је од кључних корака у процесу израде Плана јавног здравља. Подаци који су прикупљани подељени су у следеће категорије: географски, демографски и витални показатељи; здравствени показатељи; показатељи активности на унапређењу здравља становноштва и превенцији болести; социоекономски услови, показатељи стања животне средине, урбани дизајн града, организација заједнице, безбедност у заједници, рекреација и спорт, култура, медији, верске заједнице и организације, ставови и јавноздравствене потребе становништва и заједнице, финансирање и SWOT анализа.

Наведени показатељи су прикупљени кроз различите базе података, извештаје, пописа становништва 2011 године, анализу показатеља здравственог стања становништва града, испитивањем потреба становништва методом брзе процене и анкетама у широком консултативном процесу.

Извор података:

- Попис становника 2011. године,
- Стратегија одрживог развоја општине Врбас 2014 – 2020. године, „Службени лист општине Врбас“, број 24/2015 од 30. децембар, 2015.,
- Просторни план општине Врбас, „Службени лист општине Врбас“, број 7/11 и 18/16/.
- План генералне регулације за насељено место Врбас „Службени лист општине Врбас“, број 3/11 и 11/14/.
- Институт за јавно здравље Војводине, „Анализа здравственог стања становништва Јужнобачког округа у 2014. години“ Нови Сад, „Извештај о основним показатељима стања безбедности саобраћаја у периоду од 2012. до 2016. године“,
- Акционом плану за 2017. годину Програма развоја спорта општине Врбас за период 2016 - 2018. године /„Сл.лист општине Врбас“, број 23/2015/,
- Демографски преглед број 63/2017, Београд, година XVII,
- Предшколски програм ПУ „Бошко Буха“ за радну 2017/18,
- Извештаји о раду за 2017. годину: Центра за социјални рад општине Врбас, Геронтолошког центра Врбас, Дома здравља, Апотеке Врбас, Општинске организације Црвеног крста Врбас,
- Агенција за заштиту животне средине - Квалитет ваздуха у Републици Србији 2016. године,
- Дописи: надлежних служби Општинске управе, Интерресорне Комисије, Предшколске установе „Бошко Буха“, основних и средњих школа, Центра за физичку културу, ЈКП „Комуналац“,
- „Национална Стратегија безбедности саобраћаја за период 2015-2020. године“,
- Стратегија подстицања рађања – „Службени гласник РС“, број 25/2018/,
- Уредба о Националном програму очувања и унапређења сексуалног и репродуктивног здравља грађана Републике Србије /„Сл. Гласник РС“, 120/17 – ступила на снагу 07.01.2018. године/,
- Стратегију развоја заштите менталног здравља – „Службени гласник РС", бр. 8/2007 од 23.1.2007. године,
- Уредба о Националном програму превеније штетне употребе алкохола и алкохолном узрокованих поремећаја у Републици Србији – /„Сл.гласник РС“, 115/2017 ступила на снагу 30.12.2017/,
- „Стратегија јавног здравља у Републици Србији 2018 – 2016. године“ - /„Сл.гласник РС“, број 61/2018 од 08.08.2018. године/,
- Правилник о ближим условима за организовање, остваривање и праћење исхране ученика у основној школи /„Службени гласник РС", бр. 68/2018 од 7.9.2018. године, а ступио је на снагу 15.9.2018./.

Стратешко и акционо планирање – на основу прикупљених података издефинисани су стратешки правци развоја у области јавног здравља у наредних 7 година. У дефинисању и креирању конкретних активности, поред наведених података, кључну улогу је имала и анализа локалних ресурса, односно реалне могућности локалне заједнице. Приручник Сталне конференције градова и општина за обуку за све чланове Савета за здравље и Радне групе за израду Плана јавног здравља.

Финална верзија Плана је буџетирана и као таква предата у процес јавне расправе.

ДЕ О П Р В И

ЗДРАВСТВЕНИ ПРОФИЛ / СЛИКА ЗДРАВЉА ОПШТИНЕ ВРБАС

1. ПОДАЦИ О ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ВРБАС

- Општина Врбас се налази у Републици Србији, на територији АП Војводине, у Јужнобачком округу. Територија општине Врбас заузима површину од 376 км².
- **Рељеф:** Од укупних површина 89,2% територије општине су пољопривредне површине и плодно тло које према свом педолошком саставу, представља најплоднију врсту земљишта и основ је за развој пољопривреде овог подручја и користе се као оранице за производњу ратарских усева. Пољопривредне површине у РСрбији су 65,8%, а у Региону АП Војводине 82,3%. Удео обрадивог земљишта у укупној пољопривредној површини износи око 99,8%, а ораничних површина 97,3%.
- С обзиром на ширење градских насеља и индустријских зона, пољопривредне површине су у протеклом десетогодишњем периоду смањене за око 2% на територији општине Врбас /смањење на нивоу Јужнобачког округа износи 1,2%/ . Најзначајније смањивање претрпеле су површине под виновом лозом и ливаде, док су површине под воћњацима готово удвостручене.
- Географско-саобраћајни положај Врбаса је веома повољан. Врбас се налази на раскрсници важних путева различитих врста саобраћаја: Налази се на траси најважнијег путног правца у Србији – Коридора 10 /ауто–пут Е-75/ и међународне пруге Београд – Будимпешта – Беч/ која повезује Србију са Европом, што Врбасу пружа значајан потенцијал транзитног туризма.
- Територију општине пресецају канали који су део хидросистема Дунав – Тиса – Дунав те постоје потенцијали и за развој водног саобраћаја.
- **Климатске карактеристике:** Према географском положају, Општина Врбас припада области умерено-континенталне климе /умерено топла лета и умерено хладне, снежне зиме, са израженим прелазним годишњим добима/, просечна годишња количина падавина од 563,18 мм је релативно мала поготово са становишта пољопривредне производње, па је наводњавање усева један од основних проблема овог дела Војводине. Просечна температура је 12,3 °С. Просечне летње температуре су између 21 и 23°С, а зимске се крећу око 2°С. Најчешћи ветрови у региону су северац, западни ветар, јужни ветар и кошава. У летњем периоду могућа је појава олујног ветра. Средња годишња вредност релативне влажности ваздуха износи 77%. Облачност је веома битан климатски фактор због тога што има улогу климатског модификатора односно утиче на трајање инсолације, модификује интензитет сунчевог зрачења итд. Дани са средњом дневном облачношћу мањом од 20% рачунају се у ведре дане.
- Извор: Допис ЈКП „Комуналац“:
Максимално дневна температура ваздуха регистрована је 24.7.2007. г. (41.6°С), а минимална 23.01.1963.г.(-28.6°С). Максимална дневна количина падавина на метеоролошкој станици је регистрована 22.05.1987. г. (91.8 mm) а максимална величина снежног покривача 19.02.1984.г. (61 cm).
Падавине су веома важан елемент климе, јер директно инфилтрацијом утичу на режим изданских вода прве издани, односно посредно на прихрањивање дубљих издани. Највећа просечна количина падавина излучи се у месецу јуну (90,3 mm) а најмања у месецу фебруару 1998. године (30,9 mm), односно, највеће количине атмосферских падавина у просеку излуче се у периоду мај–јул, а најмање у периоду јануар–март. Имајући у виду равничарску

конфигурацију терена највећи део падавина се инфилтрира у подземље. Максимална просечна месечна количина падавина забележена је у јулу месецу 2001. год. (237,4 mm) а минимална у месецу фебруару 1998. год. када је за цео месец пало 0,9 mm воденог талога. Годишње суме падавина варирају од 288 mm (2000. год) до 1041,9 mm (2010. год). Просечна годишња количина падавина за осматрани низ за подручје јужне Бачке износи 643,6 mm.

Површинске воде на територији Врбаса представљене су Великим каналом, који представља део велике мреже канала система ДТД. Велики бачки канал (Канал Бездан – Бечеј) представља важнији пловни пут у Бачкој. Кроз општину тече правцем запад – исток, северним делом града, северно од Куле, Врбаса и јужно од Србобрана и даље ка Тиси. Укупна дужина канала је 123 km. Водостај у каналу није природан, регулише се пумпама и уставама. Канал има двојаку функцију, за одводња-вање вишка вода и за наводња-вање у сушном делу године.

Први подаци о изведеним истраживањима на простору Врбаса односе се на бунар на железничкој станици који је изведен 1957. год. до дубине од 175 m и бунара у кругу шећеране из 1959. г. дубине 45 m. Нивои у оба бунара су били на 1,5 m од површине терена.

Потенцијал воде за снабдевање

Јавно водоснабдевање почиње изградом низа бунара у периоду од 1961-64. године за потребе становништва и индустрије. На данашњем изворишту водовода у Врбасу први бунари су урађени 1972. године, а експлоатација воде почиње 1974. године.

На основу резултата хидрогеолошког рекогносцирања и картирања терена и увидом у постојећу документацију хидрогеолошких истраживања на простору изворишта водовода констатовано је следеће:

- водоснабдевање насеља Врбас данас се одвија на бази бушених бунара: 6 бунара дубине до 70 m, који каптирају прву субартеску издан и 6 бунара дубине 160 m, који каптирају другу субартеску у издан;
 - бунари су изведени у периоду од 1972. до 2015. године,
 - вода се дистрибуира одвојеним цевоводима за плитку и дубоку издан до постројења за третман и поправку квалитета,
 - водоводни систем се редовно одржава, сви бунари су опремљени бунаским шахтовима и адекватном електро и хидро-машинском опремом.
- Надморска висина је од 81 - 104 метра, насеље Косанчић 163 метра.
 - Хидрографска мрежа и водни ресурси су: подземне воде, површинске воде и четири Змајевачка језера и термоминералне воде.
 - Подземне воде на територији општине су плитка и дубока – артешка издан. Артешки издани се користе за водоснабдевање општине Врбас – дубоки бунари дубине 115 и 154m и субартеријски бунари дубине 120-200m /ЛЕАП, 2005./.
 - Површинске воде – територију општине пресеца мрежа четири канала који припадају систему Дунав-Тиса-Дунав, река Јегричка која протиче кроз јужни део општине, кроз атаре насеља: Равног Села, Савиног Села и Змајева, а присутна су и четири вештачка језера у насељу Змајево, настала ископавањем земље за циглану.
 - Термоминералне воде потичу из четири изворишта у: Врбасу, Б.Д.Пољу, Змајеву и Куцури. Значајнија истраживања нису вршена што може бити урађено у наредном периоду.

Извор података:

Стратегија одрживог развоја општине Врбас 2014 – 2020. године, „Службени лист општине Врбас“, број 24/2015 од 30. децембар, 2015.

- На локалитету ЦФК „Драго Јововић“ Vrb-1/Н и Vrb-2/Н утврђено је да се вода може користити за купање и као допунско средство лечења код бројних хроничних обољења. Термална бушотина је у власништву НИС-а са којима руководство Центра планира за наредни петогодишњи период преговоре да се постојеће природно богатство искористи како би наш град учинили што атрактивнијим и просперитетнијим. Термални извор тј. бушотина ВР1 у којој је температура воде 52 степена би се користила првобитно за грејање објеката Центра, чиме би смањили постојеће сталне трошкове, загађење животне средине и тиме се прикључили светским стандардима у погледу екологије и искоришћавању обновљивих извора енергије. Ова реализација би отворила још много могућности значајних за јавно здравље (изградњу спа центра и других забавно-рекреативних садржаја – Извор: допис ЦФК од 07.02.2018. године/.

Историјат здравствене службе у општини Врбас

Организована здравствена делатност на општинском подручју Врбаса датира из времена изградње Великог бачког канала. Према писаним подацима, 1794. године формирана је прва покретна болница, која је служила за збрињавању радника који су учествовали у изградњи, као и локалног становништва. Први уважени лекари и здравствени радници спомињу се у тадашњој Торжи (данашње Савино Село) 1840. и у Врбасу 1842. године. Прве апотеке настају 1861. године у Врбасу, 1882. године у Торзи, 1888. године у Змајеву и 1897. године у Старом Врбасу.

Од прокопавања канала Франца Јосифа и проласка пруге БУДИМПЕШТА – СУБОТИЦА – ВРБАС - НОВИ САД, у Врбасу започиње нагли процват занатства, трговине, банкарства, индустрије, културе, здравства, школства и свих других области људског живота. Према подацима који поседује Музеј града Врбаса, најстарија апотека основана је 1861 године. Њену традицију наставља породица Шух. Други познати апотекар био је Лер, поседовао је најмодернију апотеку, не само у Врбасу него и у Војводини. Трећи познати апотекар био је Милета Лесковац старији, који је апотекарску диплому стекао у Будимпешти 1895 године, а већ следеће године отвара апотеку у Врбасу (Улица Ивана Милутиновића). Ентеријер апотеке је израђен у Бечу.

На почетку XX века оснива се први Шпитал који представља претечу болнице, заправо карантин за заразне болести и лечење старих и изнемоглих лица, а затим двадесетих година, оснивају се и два приватна санаторијума. Први је основао др Бела Тессенуи и др Милер, а други др Фридрих Хецл. Све време до 1944. год. оба санаторијума служила су за лечење локалног становништва, а онда бивају претворена у позадинску војну болницу. Радећи у веома тешким условима, ова двојица лекара су уз помоћ приучених болничара, два фармацеута и неколико студената медицине водили позадинску болницу капацитета 1000 – 1200 постеља, смештену у већ споменута два приватна санаторијума и 7 павиљона са прихватилиштем, на железничкој станици. Постоје записи да је да је тада оперисано 370 рањеника и неколико цивила од 12.000. хоспитализованих пацијената – веома често у железничким вагонима.

Августа 1945. у Врбасу је формирана прва цивилна болница /на чијем челу је био др Светозар Милатовић/ са статусом покрајинске болнице са око 100 постеља, Интерним, Хирушким, Гинеколошко – акушерским и Заразним одељењем, и са запослена свега два лекара специјалиста и једним лекаром опште медицине. Под дејством промене патолошке слике оболелог становништва, настаје потреба за проширењем спектра здравствених услуга те се 1950. године отвара Дечје одељење, 1951. Антитуберкулозни диспансер и 1954. Специјализована болница за лечење плућне туберкулозе са 70- так постеља.

Године 1957. Специјализована болница за лечење плућне туберкулозе се проширује и делом измешта поред супротне стране канала (касније је објекат претворен у Ловачки дом), а у сврху рехабилитације тешко оболелих и изнемоглих од последица туберкулозе. Иста престаје са радом 1966. године због престанка потребе за њеним радом. 1957. године Хирушко одељење се премешта из споменутог Ханцловог санаторијума у објекте познате као Стара болница, у Виноградској улици, надамак садашње Опште болнице Врбас. Године 1958. у делу болнице који се налази у насељу Виногради, отвара се ОРЛ и Очно одељење а у хирушку службу уводи се специјалност ортопедије са трауматологијом, док се десетак година касније – 1969 уводи и специјалност урологије и неуропсихијатрије.

Године 1955/1956. Организован је Дом народног здравља у Врбасу са 3 амбуланте опште праксе и здравственим станицама по насељима општине, амбулантом у Фабрици шећера Бачка. Петнаест година касније, 1970 године наступа значајан преокрет по питању организације здравствене делатности обједињавањем и интеграцијом Опште болнице, Дома здравља и Специјализоване болнице за плућне болести у Медицински центар „В.Влаховић“. Повезујући превентивну и куративну делатност, обједињујући болничко и амбулантно поликличичку делатност, у том моменту настаје синергијским дејством, помак по питању здравствене заштите становништва на територији града Врбаса и шире.

Како је то наложио Закон о удруженом раду 1975. Године, наступа реорганизација и подела на две основне организације удруженог рада (ООУР): Дом здравља, Општу болницу и Радну заједницу. Овај период у Медицинског центра „Вељко Влаховић“ такође се помиње и по чињеници да се уводе нове хирушке специјалности: максилофацијална, пластична и дечја хирургија. Снабдевање лековима и санитетским материјалом организују: апотекарска служба преко градске апотеке, апотеке у Старом Врбасу и преко апотекарских станица у насељима. За стационарни део постоји болничка апотека.

Године 1990. се завршава прва фазе изградње нове болнице (у улици Др Милана Чекића бр. 4.) и 1992 године се већина служби обједињује на једном простору, у истој згради. У старој згради болнице (у Сарајевској улици) остају само одељења: Неуропсихијатрија, Пнеумофтизиологија и Хемодијализа, која се убрзо измешта у новоизграђени део. Болница тада броји 240 постеља, специјалистички, дијагностичко – терапеутски, поликличички операциони блок са 6 операционих сала и заједничком интензивном негом са 11 постеља. Године 2010. раздвајају се специјалности психијатрије и неурологије, а 2013. се и Неуролошко одељење измешта у објекат у улици др Милана Чекића бр. 4.

По регионалном концепту, болница је покривала добар део територије средње Бачке са 110.000. становника и са око 1800 операција током године. Упоредивости ради, потребно је истаћи да је од одвајања јединица Здравственог центра у априлу месецу 2008. године и формирања Опште болнице Врбас, гравитирајуће становништво – пацијенти, више него удвостручено обухватајући целокупан регион са 7 општина и око 240.000. становника. Од 2013. године број постеља је увећан на 270, број пружених медицинских услуга у Амбулантном сектору више него удвостручен (кроз популацију који гравитира ка болници) и са 2906 операција, а уз готово непромењен број здравствених радника.

Тренутно се Општа болница Врбас налази у поступку реорганизације у циљу рационализације и максималног искоришћавања свих ресурса, подизања здравствене неге и медицинских услуга на виши ниво, а уз партнерски однос са грађанима и уз адекватну сарадњу са осталим здравственим институцијама и институцијама социјалне заштите са подручја општине Врбас, АП Војводине и Републике Србије.

Општа болница Врбас је након тридесетогодишње стагнације у опремању, након 2008. године опремљена са неопходном, пратећом апаратуром и медицинским инструментима чија вредност премашује 5 милиона еура.

Коришћена литература: www.vrbas.net, Чоловић, Б. Р. (2002) Хроника Хирургије у Србији, Просвета, Београд – Сандић, М. Развој хирургије у Србији”.

2. ВИТАЛНИ И ДЕМОГРАФСКИ ПОКАЗАТЕЉИ

■ Према попису из 2011. године број становника у ОПШТИНИ ВРБАС је 42.092 /жена 21660, мушкараца 20432/ који живе у 7 насеља, организованих у 8 месних заједница,

■ Пирамида старости /структура становништва општине Врбас према полу и старости/узрасту/: деце до 14 година има 6.502 /15,44%/, од 15-49 година има 19.688 /46,77%, старијих преко 50 година има 15.902 /37,77%/, биолошки тип становништва је регресиван,

■ У „пирамиди становништва“ која је својствена регресивном типу старосне структуре најшири је горњи део врх пирамиде – највише има старих од 55-59 година - 3.331 становник.

■ Удео особа старијих од 65 година – 6.596 /15,67%/, у РСрбији – 19,2%.

■ Просечна старост грађана у општини Врбас износи 40,8 година, мушкараца 38,9, жена 42,5 година,

Општина Врбас - Структура становништва по полу и узрасту – старости - тзв. пирамида старости даје податке о односу међу половима и старосним групама као и пресек биолошког стања популације.

Ако се становништво подели на добне групе од 0 – 14. година, 15 – 49 године и преко 50 година може се одредити биолошки тип тог становништва који може бити:

Добне групе	Прогресиван	Стационаран	Регресиван	Општина Врбас	
0 – 14 година	40%	33%	20%	15,44%	6.502
15 – 49 година	50%	50%	50%	46,77%	19.688
Преко 50 година	10%	17%	30%	37,77%	15.902
Број становника по попису 2011.г.				100%	42.092

У општини Врбас биолошки тип становништва је регресиван јер се повећава број становништва преко 50 година, а смањује број деце до 14 година. У општини Врбас наталитет је врло низак а морталитет је средњи и стално је у порасту. Становништво Војводине има негативан природни прираштај од 1989. године, а у општини Врбас од 1997. године стопа природног прираштаја је негативна.

Становништво ОПШТИНЕ ВРБАС према полу и старости по попису од 2011. год.

Пол	Укупно	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49
С	42092	2083	2279	2140	2636	2776	2951	2948	2809	2694	2874
М	20432	1088	1182	1089	1375	1420	1575	1508	1474	1297	1446
Ж	21660	995	1097	1051	1261	1356	1376	1440	1335	1397	1428

Пол	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 и више	Просечна старост	Процент Учешћа
С	3069	3331	2906	1792	2013	1544	838	409	40,8	
М	14661	1612	1331	775	819	571	293	111	38,9	48,54
Ж	1603	1719	1575	1017	1194	973	545	298	42,5	51,45

- Очекивана дужина живота за бебе рођене у 2016. години у општини Врбас је 73,27 година, (70,04 године за мушкарце и 76,73 године за жене) – Извор: РЗЗС, Покрајински Завод за статистику, подаци за Јужнобачки округ за 2014. годину – 77,8 година за жене и 72,1 годину за мушкарце и у односу на 2009. годину се повећала за једну годину код оба пола /Извор: Институт за јавно здравље Војводине, „Анализа здравственог стања становништва Јужнобачког округа у 2014. години“ Нови Сад/,
- Наталитет је позитиван чинилац у природном кретању становништва и говори о његовој биолошкој снази. Општа стопа наталитета представља однос између броја живорођене деце у току једне календарске године и просечног броја становништва изражен на 1000 становника. Сматра се да је наталитет средњи од 20 – 29, низак 15 – 19, врло низак испод 15. У општини Врбас је у 2016. године 9,3 промила.
- Општа стопа фертилитета представља однос између броја живорођене деце и броја жена у фертилном добу /15-49 година/ изражен на 1.000 жена, по попису из 2011. године у општини Врбас – Број жена у фертилном добу 9.119, број живорођене деце у 2014. години је 377, стопа фертилитета је 41,3 промила /2010. године је била 42,6 промила/, за Јужнобачки округ просек за 2014. годину је 44,4 промила.
- „Фертилитет женског становништва“ – жене које су рађале - просечан број живорођене деце 2,18 /од 18.517 жена, није рађала 5.012, рађала 13.505 жена, 1 дете 2.586, 2 деце 7.282, 3 деце 2.754, 4 деце 602, 5 и више деце 281/. Извор:РЗЗС.
- Специфична стопа фертилитета - представљају број живорођене деце које су родиле жене одређене старости, исказане на 1.000 жена те старости – у односу на претходне године опада стопа фертилитета жена старости 20-24 године, а стопа фертилитета жена старости 30-34 године повећана је за 29,7%.
- Стопа укупног фертилитета – је просечан број живорођене деце на једну жену фертилног доба - У Републици Србији је 1,4, Јужнобачком округу је у 2014. години износила 1,47.
- Просечна старост мајке при првом порођају је 29,2 године.
- Бруто стопа репродукције - представља број женске деце које ће родити у току свог фертилног периода и у Јужнобачком округу је мања од 1. Ниске бруто стопе репродукције показују да жене у фертилном периоду не могу да обезбеде себи биолошку замену рађањем једног женског детета.
- Маскулинитет је показатељ полне структуре становништва и представља број мушкараца на 1.000 жена. У Јужнобачком округу у 2014. године је био негативан /930 мушкараца на 1.000 жена/, у општини Врбас је 94,9.
- Морталитет је негативан чинилац у природном кретању становништва и изражава стопу умирања. Општа стопа mortalитета представља однос броја умрлих лица у току једне календарске године и просечног броја становника изражен на 1000 становника. Висок је 15 - 19, средњи 10 – 14, низак 7 – 9, врло низак испод 6. Умрло је у општини у 2014. години 590 људи, стопа mortalитета је била 14,4 промила, у Јужнобачком округу 12,6 промила, у 2016. години умрло је 605 људи, mortalитет је 15. промила, што се означава као висок. – податак РЗЗС – Одељења у Новом Саду.

Специфична стопа mortalитета по старости/полу представља број умрлих особа одређене старости/пола на 1.000 или 10.000 становника одређене старости/пола и прецизније описују смртност од опште стопе mortalитета.

У односу на пол, смртност жена је мања од смртности мушкараца у свим старосним категоријама. Након 50-те године разлике у специфичним стопама морталитета постају посебно уочљиве.

- Природни прираштај представља разлику између броја живорођене деце и броја умрлих лица и показује утицај природне компоненте на раст становништва.

Стопа природног прираштаја је однос између разлике броја живорођене деце и умрлих лица у току једне календарске године и просечног броја становника изражен на 1000 становника.

Сматра се да је стопа природног прираштаја „Висока“ ако је у распону од 15 – 19 промила, „средња“ од 10 – 14 промила, ниска од 6 – 9, веома ниска 5 промила и ниже. У општини Врбас је у 2014. години била „минус 5,2 промила“, а у 2016. години била „минус 5,7 промила“, што је „негативна стопа природног прираштаја“, која се означава као депопулација.

Подаци о наталитету, морталитету и природном прираштају у Општини Врбас - према подацима Републичког Завода за статистику – Одељења у Новом Саду:

ОПШТИНА ВРБАС	1993.	1997.	2000.	2004	2005.	2011.
Број живорођених	600	490	455	562	509	423
Број умрлих	570	581	604	609	649	620
Природни прираштај	Позитиван 30	Негативан - 91	Негативан -149	Негативан -47	Негативан -140	Негативан -197
На 1000 становника	0,6	-1,9	-3,2	-1,0	-3,1	Минус 4,6 промила

ОПШТИНА ВРБАС	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Број живорођених	395	365	377	391	374
Број умрлих	597	563	590	621	605
Природни прираштај	Негативан -202	Негативан -198	Негативан -213	Негативан -230	Негативан -231
На 1000 становника	Минус 4,8 промила		Минус 5,2 промила		Минус 5,7 промила

- Густина насељености градског насеља Врбас је 225 становника/км², а просек општине је 110 становника /км², или 106,95 процењено за 2016. годину,
- Урбаног становништва има 24.112 становника /57,28%/, а у пет насељених места и насељу Косанчић, тј. у руралном подручју живи 17.980 становника /42,71%/.

Индикатори демографске старости становништва

	Број становника	0-19	0-39	60+	Просечна старост	Индекс старења	Стадијум старости	
Војводина	2.031.992	22,8	49,6	21,5	39,8	94,1	6	2002.године
Врбас	45.852	24,96	52,5	20,24	38,3 М 36,6 Ж 39,5	79,7	55555	2002.године

Према подацима из „Зборника Матице Српске за друштвене науке – 121 - 2006.година“ Табела индикатора демографске старости становништва Војводине и Врбаса - „Најмлађе“ становништво у Војводини је у општинама Жабаљ, ВРБАС, Беочин, Темерин и Стара Пазова. То је „Стадијум демографске старости или „5 стадијум“, осталих 39 општина у Војводини су у „стадијуму дубоке демографске старости“ или „6. стадијум“, а општина Пландиште је „7. стадијум најдубље демографске старости“.

- Унутрашње миграције: за период 2011-2015. одсељено је 885 становника више него што је досељено у општину Врбас.
- Етничко порекло: Према попису становништва из 2011. године: Срби 55,23%, Црногорци 17,46%, Русини 8,01%, Мађари 5,85%, Украјинци 1,98%, Роми 0,08%, Словаци 0,06%...

Извор: Демографски преглед број 63/2017, Београд, година XVII

Будућа пројекција броја становника – Кључни демографски изазови

Стопа рађања ће бити и даље испод „просте репродукције“ јер су ниске репродуктивне норме у савременом друштву што ће довести до даљег демографског старења становника и смањења броја становника за 28,4% до 2055. године. Србија спада у демографски најстарије популације на свету - разлози: Стопа рађања је испод „просте репродукције“ више од 6 деценија, негативан природни прираштај је од 1989. године, емиграциони карактер региона – у највиталнијем и репродуктивно кључном животном добу.

Пораст удела старих јесте неизбежан – прихватање концепта „активног старења“ – инсистирање на Квалитету уместо на квантитету популације, где образовање има кључну улогу, Циљ Популационе политике - јачање базе људских ресурса у циљу националног и глобалног одрживог развоја – обим и квалитет будуће радне снаге – Србију одликују најниже стопе активности најмлађег /15-24/ и најстаријег /55-64/ дела радног континента.

Извор: Републички завод за статистику - База података - Резултати извештаја

ПРОЈЕКЦИЈА СТАНОВНИШТВА

	НИСКА ВАРИЈАНТА	СРЕДЊА ВАРИЈАНТА	ВАРИЈАНТА БЕЗ МИГРАЦИЈА	КОНСТАНТНА ВАРИЈАНТА	ВИСОКА ВАРИЈАНТА
2012. ГОДИНЕ					
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	7.301.149	7.352.081	7.240.465	7.282.745	7.380.979
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА	5.349.470	5.388.343	5.268.890	5.336.775	5.407.778
АП ВОЈВОДИНА	1.951.679	1.963.738	1.971.575	1.945.970	1.973.201
2017. ГОДИНЕ					
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	7.087.082	7.192.783	7.077.207	7.052.240	7.253.289
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА	5.191.600	5.272.253	5.148.220	5.168.786	5.313.053
АП ВОЈВОДИНА	1.895.482	1.920.530	1.928.987	1.883.454	1.940.236
2022. ГОДИНЕ					

РЕПУБЛИКА СРБИЈА	6.889.449	7.065.765	6.901.851	6.839.919	7.166.771
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА	5.042.730	5.177.602	5.019.060	5.013.707	5.245.560
АП ВОЈВОДИНА	1.846.719	1.888.163	1.882.791	1.826.212	1.921.241

Пројекције становништва – објашњење

Пројекције становништва Републике Србије за период 2002-2032. урађене су аналитичком методом уз коришћење тзв. декомпованог приступа. Примена аналитичке методе подразумева да се хипотезе односе на будуће промене компоненти кретања становништва, тј. фертилитета, морталитета и миграција и то по старости и полу. Због прихватања декомпованог приступа хипотезе су постављене за подручје Централне Србије и Војводине, тако да пројцирано становништво Републике Србије представља збир пројекција становништва њених конститутивних делова, а не резултату посебно постављених хипотеза. Резултати пројекција се односе на средину године. Као базна популација коришћено је просечно процењено становништво по старости и полу (до 80 и више година) 2002. године. Процене су урађене на основу пописних резултата о укупном становништву по старости и полу 31. марта 2002. године и података о природном и механичком кретању становништва у 2002. години.

Пројекције су урађене у пет варијанти: ниска, средња, висока, затим варијанта константног фертилитета и морталитета и варијанта нултог миграционог салда. Прве три варијанте имају исту комбинацију хипотеза о морталитету и миграцијама, а међусобно се разликују само према усвојеној варијанти о фертилитету. Четврта варијанта је рађена на основу хипотеза о миграцијама као у прве три варијанте, али је претпостављен константан фертилитет и морталитет. Пета варијанта се у односу на средњу варијанту разликује једино у погледу хипотезе о миграцијама – овог пута је претпостављен нулти миграциони салдо.

- Према Попису становништва у РС 2011. године – Особа са инвалидитетом у општини Врбас има 3.770, мушко 1.582 /просечна старост – 62,16 година, женско 2.188 /просечна старост 68,82 године/, укупна просечна старост 66,02 године, удео особа са инвалидитетом у укупном становништву има 8,95%. Према Светској здравственој организацији особе са инвалидитетом чине око 10% популације.
- Према подацима из Извештаја о раду *Центра за социјални рад* за 2017. годину у општини Врбас има 484 особе са инвалидитетом које су у систему социјалне заштите, од тога су одрасла лица 253, стари 110, а деца и омладина 121,.

Одрасле особе са инвалидитетом

Годишњи извештај ЦСР Врбас за 2017. годину показује да је структура одраслих и старијих особа са инвалидитетом који су у систему социјалне заштите према врсти хендикепа следећа:

Врста инвалидитета	Одрасли	Стари	Укупно
Телесни инвалидитет	117	67	184
Интелектуални инвалидитет	56	7	63
Сензорни инвалидитет	12	12	24
Первазивни развојни поремећаји	0	0	0
Вишеструки инвалидитет	4	0	4

Ментална обољења	64	24	88
Укупно:	253	110	363

Табела : Број одраслих и старих особа са инвалидитетом према врсти инвалидитета, 2017. године

Извор: Годишњи извештај о раду ЦСР Врбас, 2017. године

Годишњи извештај ЦСР Врбас показује да је структура **деце и младих са инвалидитетом** који су у систему социјалне заштите према врсти хендикепа следећа:

Врста инвалидитета	Деца	Млади	Укупно
Телесни инвалидитет	18	12	30
Интелектуални инвалидитет	20	26	46
Сензорни инвалидитет	5	2	7
Первазивни развојни поремећаји	2	1	3
Вишеструки инвалидитет	23	6	29
Ментална обољења	5	1	6
Укупно:	73	48	121

- Према подацима из Извештаја о раду *Центра за социјални рад* за 2017. годину у општини Врбас има 488 особа са инвалидитетом које су у систему социјалне заштите, од тога је 266 особа мушког пола и 222 особе женског пола, по старости: деца 72, млади 44 – укупно 116, одрасла лица 256, а старији 116.

Особе са инвалидитетом на евиденцији ЦСР у 2017. години, према старости и полу			
Старост	Мушки	Женски	Укупно
Деца	41	31	72
Млади	29	15	44
Одрасли	156	100	256
Старији	40	76	116
УКУПНО	266	222	488

Број особа са инвалидитетом у ЦСР у 2017. години према врсти инвалидитета и старости					
Врста инвалидитета	Старосна структура				
	Деца	Млади	Одрасли	Старији	Укупно
Телесни инвалидитет	20	7	120	74	221
Интелектуални инвалидитет	17	25	59	8	109
Сензорни инвалидитет	4	1	13	12	30
Первазивни развојни поремећаји,	3	1	0	0	4

Вишеструки инвалидитет	22	6	3	0	31
Ментална обољења	6	4	61	22	93
УКУПНО	72	44	256	116	488

- Од укупно 4.846 незапослених лица у општини Врбас незапослених особа са инвалидитетом на евиденцији Службе за запошљавање има 145, а у 2017. години је запослено 24 особе са инвалидитетом, од чега су 7 жене.
- Просечна старост становништва на раду или боравку у иностранству је 34,7 година /Извор: Демографски преглед, Београд, број 64/2017, година XVII /.

Извор: Институт за јавно здравље Војводине, „Анализа здравственог стања становништва Јужнобачког округа у 2014. години“ Нови Сад.

ОБОЉЕВАЊЕ /морбидитет/– водеће групе болести у Јужнобачком округу у 2014. години су биле:

- Служба опште медицине: болести система крвотока 17,4% /најчешће есенцијална артеријска хипертензија/, болести система за дисање 13,9%, /најчешће акутно запаљење ждрела и крајника/, болести мишећно-коштаног система и везивног ткива 9,6%, фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом 7,5-8,9%, болести мокраћно-полног система 6,4%, душевни поремећаји и поремећаји понашања 6,1%, остало 45,1%.
- Служба медицине рада: примарна здравствена заштита радно активном становништву обезбеђује медицина рада: болести система за дисање 18,9%, болести мишићно коштаног система 11,6% - ове болести су значајан узрок одсуствовања са посла, болести система крвотока 11,5%, болести система за варење 7,3%, болести мокраћно – полног система 6,7% и остало 43,9%.
- Служба за здравствену заштиту деце 0-6 година: болести система за дисање 47,8%, заразне и паразитарне болести 12,8%, фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом 10,1%, болести ува и мастоидног наставка 6,4%, болести коже и поткожног ткива 5,0%, остало 15,9%.
- Служба за здравствену заштиту школске деце: болести система за дисање 47,8%, заразне и паразитарне болести 14%, фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом 8,8%, болести ува и мастоидног наставка 7,1%, болести коже и поткожног ткива 5,5%, остало 16,8%.
- Служба за здравствену заштиту жена: болести мокраћно-полног система 43,4%, фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом 43,2%, трудноћа, рађање и бабиње 6,3%, тумори 3,2% /у анализираном периоду број обољења из ове групе се увећао за 24,2%/, заразне и паразитарне болести 1,9%, остало 2,0%.
- Болнички морбидитет: према подацима за 2014. години, између којих је и Општа болница Врбас, најзаступљеније групе обољења су: тумори 21,7%, болести система крвотока 12,2%, трудноћа, рађање и бабиње 8,9%, болести система за варење 6,9%, болести мокраћно-полног система 6,4%.
- Структура узрока смрти- од 605 умрлих у 2016. години, 53,38% је од болести система крвотока, 24,13% је од тумора, што чини укупно 77,52%, 0,41% су повреде, тровања и остале последице спољашњих узрока. Најбројнији из ове групе узрока смрти су били несрећни случајеви, затим следе самоубиства чији се број није значајније мењао последњих година, док се број умрлих од саобраћајних повреда смањило за око четвртину. – Табела

Укупно	605	
Заразне и паразитарне болести	2	
Тумори	146	24,13%
Болести крви, крвотворних органа и одеђени поремећаји имунитета	1	
Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма	17	
Душевни поремећаји, и поремећаји понашања	6	
Болести нервног система и чула	23	0,38%
Болести система крвотока	323	53,38%
Болести система за дисање	17	
Болести система за варење	23	
Болести мокраћног система	5	
Одређена стања настала у перинаталном периоду	1	
Урођене малформације, деформације и хромозомске ненормалности	2	
Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази	14	
Повреде, тровања и остале последице спољашњих узрока	25	0,41%

Извор: Институт за јавно здравље Војводине, „Анализа здравственог стања становништва Јужнобачког округа у 2014. години“ Нови Сад,

„Повреде, тровања и остале последице спољашњих узрока

Најбројнији из ове групе узрока смрти су били несрећни случајеви (35,1%), затим следе самоубиства са уделом од 40,2%, чији се број није значајније мењао у односу на 2010. годину, док се број умрлих од саобраћајних повреда смањило за око 23,4%. Остале несреће односе се на падове, задесна дављења и утапања, излагање диму, ватри и пламену и случајна тровања, док се под осталим спољним узроцима подразумевају: излагање неживим и живим механичким силама, други удеси који угрожавају дисање, излагање електричној струји, зрачењу и превисоким температурама и притисцима ваздуха, излагање топлим и врелим материјалима, догађаји са неодређеном намером.

- Међу малигним болестима код мушкараца као узроци смрти најчешће су били карцином душника, душница и плућа, дебелог црева и простате, док су код жена умрлих од малигних болести најчешћи били карцином дојке, душника, душница и плућа и дебелог црева.
- Просечна старост умрлих у Јужнобачком округу се у периоду од 2005-2014. године повећала за 2,7 година, у 2005. години је била 70,7, а у 2014. години је износила 73,4 године /просечна дужина живота/.
- У односу на пол, смртност жена је мања од смртности мушкараца у свим старосним категоријама. Након 50-е године разлике у специфичним стопама морталитета постају посебно уочљиве.
- Закључени и разведени бракови – на сваких пет закључених бракова један је разведен /2014. година - општина Врбас - 213 закључених, 44 разведена/.

ЗАКЉУЧЦИ

- Према свим демографским критеријумима становништво Јужнобачког округа спада у демографски старо становништво. Висока стопа морталитета од 12,6% и ниска стопа наталитета (10,5%) доводе до веома неповољног природног прираштаја (-1,6%).

- Стопа смртности одојчади као једног од најзначајнијих индикатора здравственог стања становништва је имала ниску вредност (3,7%) и указује на добру здравствену заштиту мајке и детета.
- У 2014. години у Јужнобачком округу није умрла ниједна жена услед компликација трудноће, порођаја и бабиња, што говори у прилог добре здравствене заштите жена.
- Водећи узроци смртности становништва Јужнобачког округа су хроничне незаразне болести (кардиоваскуларне болести, малигне болести и болести система за дисање) које заједно чине преко 80% укупног морталитета.

ПРЕПОРУКЕ

- Низак наталитет у Јужнобачком округу захтева јасно дефинисање и спровођење пронаталитетних мера и активности у циљу повећања рађања.“

3. ЗДРАВСТВЕНИ ПОКАЗАТЕЉИ ЗА ОПШТИНУ ВРБАС

3.1. Индикатори доступности здравствене заштите

- Обезбеђеност лекарима
- Обухват жена у току првог триместра трудноће савременом здравственом заштитом
- У Дому здравља је запослено на неодређено време који се финансирају из средстава обавезног здравственог осигурања: 43 доктора медицине /3 на специјализацији/, 9 доктора стоматологије, 1 фармацеут, 84 медицинске сестре/техничара што је по нормативу.
- Дом здравља има 32 изабрана лекара (8 у Педијатријској служби, 21 лекар у Служби опште медицине и 3 гинеколога /2 специјалисте и 1 на специјализацији/, 7 лекара у Служби хитне медицинске помоћи и 1 лекар у Медицини рада. Стоматолошку здравствену заштиту спроводи 9 стоматолога.
- Обезбеђеност лекарима – 4 педијатра за децу од 0 – 6 година /норматив је 850 деце по једном лекару старости до шест година/,
- Школске деце од 7-18 година има око $6.100:1.500=4$ лекара /Норматив: 1.500 школске деце по једном лекару/
- Одраслих становника од 19+ има $32.287:21$ лекар= 1.537 становника по лекару, /норматив је 1600/,
- Напомена: Др Марија Возар 05.05.2018.
Због удаљености становника села од Врбаса, где се налази педијатријска служба, по одобрењу РФЗО, изабрани лекари у 5 насељених места општине Врбас имају 2 ИД броја и могу да примају школску децу (мада примају и болесну предшколску децу).
Лекари опште медицине, који раде на селу, примају целокупну популацију свога села, а не само одрасло становништво, али се норматив за ове лекаре рачуна само на број одраслог становништва.
По последњем попису ни једно село у нашој општини нема испод 3.000 становника, дакле има оправдања да у сваком селу раде по два лекара у две смене /Б.Д.Поље 3.541, Змајево 3.926, Равно Село 3.107, Савино Село 2.957, Косанчић 101 и Куцура 4.348 становника/.
- Обухват жена здравственом заштитом је: од 15+ године има $17.627:3$ гинеколога = 5.875 жена на једног лекара гинеколога, /норматив је 6500 жена преко 15 година/
- У Служби хитне медицинске помоћи ради 7 лекара ,
- Однос куративних прегледа у 2017. години од 287.737, према 40.802 превентивна прегледа или 14,18%,

- Институт за јавно здравље Војводине у Мишљењу на План рада Дома здравља за 2018. годину број: 06-82/35а од 19.01.2018. године констатује да: „Превентивне активности у служби за здравствену заштиту школске деце, жена, одраслог становништва и поливалентној патронажи планиране су са мањим обухватом од потребног“,
- Општа болница Врбас -Здравствених радника и сарадника - укупан број лекара по нормативу – 70, запослених 69, на специјализацији 14, специјалиста 51, број медицинских сестара по нормативу 236, мање запослених 52, број здравствених сарадника 4,
- Здравствених радника и сарадника у дневној болници /интерна медицина, хирургија, психијатрија и инкологија-хемотерапија/ и дијализи - доктора медицине 7, запослених 6, медицинских сестара 19, запослених 16,
- Здравствени радници и сарадници у заједничким медицинским делатностима – укупан норматив је 31 доктор медицине и фармацеут, недостаје 5, медицинских сестара по нормативу 79, недостаје 9, 1 мед.техничар 1 и здравствени сарадник 1,
- Немедицински радници – административни радници – 19, технички радници – норматив 99, недостаје 19 радника,
- Апотека Врбас има број радника по нормативу.

Извор: Институт за јавно здравље Војводине, „Анализа здравственог стања становништва Јужнобачког округа у 2014. години“ Нови Сад,

Обухват обавезним имунизацијама лица одређеног узраста по општинама на територији Јужнобачког округа у 2014. години –вакцинација – Општина Врбас:

БЦГ	ОПВ/ИПВ	ДТП	Хиб	ХБ узраст одијчета	ХБ 12 година	ММР
100%	95,1%	95,1%	95,1%	98,1%	61,1%	95,6%

Обухват обавезним имунизацијама лица одређеног узраста по општинама на територији Јужнобачког округа у 2014. години – ревакцинација – Општина Врбас:

ДТП	ДТ	дТ	ОПВ/ИПВ1	ОПВ/ИПВ2	ОПВ/ИПВ3	ММР
95,6%	99,5%	95,0%	95,6%	100%	95,0%	99,8%

Обухват обавезним имунизацијама лица одређеног узраста по вакцинама

ЗАКЉУЧАК

- На подручју Јужнобачког округа током 2014. године од заразних болести (без грипа) оболеле су 18552 особе. У односу на претходну годину регистрована инциденција је нижа за 32%. Заразна обољења су код 27 особа узроковала смртни исход. Структура пријављених заразних болести и епидемија заразних болести показују да је епидемиолошка ситуација била уобичајена за ово подручје.

- Неуједначено пријављивање заразних болести по општинама и регистравање појединачних случајева и оних заразних болести која се по правилу јављају у епидемијама указују на потребу даљег унапређења надзора.

- Превазилажењем одређених пропуста у пријављивању, усаглашавањем критеријума пријављивања оних заразних болести које се пријављују на основу клиничког метода, лабораторијском потврдом етиологије болести и узимањем шире епидемиолошке анамнезе од стране лекара из примарне здравствене заштите у циљу откривања и епидемиолошког повезивања оболелих, елиминисаће се

разлике у инциденцији неких убиквитарних заразних болести, а надзор над заразним болестима учинити квалитетнијим.

- Застој у централизованом снабдевању вакцинама у земљи узроковао је прекиде у спровођењу обавезне систематске имунизације једном или више обавезних вакцина и у Јужнобачком округу, што се негативно одразило на остварени убухват у 2014. години.

- Током 2014. године, на територији Јужнобачког округа регистрована је епидемија малих богиња. Последња епидемија морбила у Јужнобачком округу регистрована је 2007. године.

Обухват жена у току првог триместра трудноће савременом здравственом заштитом

- Према Извештају о раду Дома здравља за 2017. годину извршено је 1.035 контролних прегледа трудница - /Матична службе Општинске управе Врбас – у 2017. години рођено је 373 деце чије мајке имају пребивалиште у Врбасу/.
- Посебне акције за рано откривање фактора ризика за настанак хроничних незаразних болести /(нпр. висок крвни притисак, повишен ниво шећера и масти у крви, гојазност/ - по полу и старосним групама.

3.2. Индикатори ефикасности здравствене заштите

Индикатори ефикасности:

- Просечан број посета по изабраном лекару
- Здравствени трошкови и финансирање

Просечан број посета по изабраном лекару

- У 2016. години у Дому здравља извршено је 272.472 посете лекару /23.480 превентивне 8,61%, 248.992 куративне 91,38%/, терапијске и дијагностичке услуге 481.490 и здравствено васпитање 9.669 услуга, - Извор - Извештај о раду Дома здравља за 2016.
- У 2017. години у Дому здравља извршено је 328.538 посета лекару /40.802 превентивне 12,41%, 287.736 куративне 87,58%/, терапијске и дијагностичке услуге 463.077 и здравствено васпитање 16.911 услуга, - Извор - Извештај о раду Дома здравља за 2017.
- Служба за поливалентну патронажу Дома здравља – према Извештају о раду за 2017. годину - посета патронажне сестре новорођенчету и породиљи је било 2.026 /прва посета 360 и поновних посета 1.666/, а посета патронажне сестре породици – 2.338, од чега одраслом становништву /65 и више година/ 1.367, групни здравствено-васпитни рад 539 /радионице 364 и предавања 175/.
- Просечна дневна оптерећеност по изабраном лекару у Општој пракси Дома здравља износи 45 пацијената /норма 35/, на Педијатрији и Гинекологији 35 пацијената /норма 30/, што је више у односу на препоручене нормативе.
- Кадровска структура Дома здравља је прилагођена постојећим нормативима, али како се нормативи одређују према броју становника који се стално смањује, то постојећи број лекара не омогућава задржавање достигнутог степена здравствене заштите у општини Врбас тј. раније постојећег стања /по два лекара у сваком селу и две амбуланте у Врбасу, рад у две смене, а ноћно дежурство да се обезбеди Службом хитне медицинске помоћи.

Кадрови и посете у Служби опште медицине у општини Врбас у

	2010. година	2014. година	2017.

Популација	34.247	33.061	32.287
Лекари	21	22	21
Виша и средња стручна спрема	41	35	6+78=84
Укупно свих посета код лекара	212.824	187.875	186.496
Посете ради систематских прегледа	-	0	
Посета ради контролних прегледа	-	0	
Укупно посета ради лечења	-	187.875	
Првих посета ради лечења	54.120	40.265	
Посета код осталих здравствених радника	65.445	56.834	
Просечан број посета на 1 особу	6,2	5,7	
Број становника на 1 лекара	1.631	1.503	
Број сестара на 1 лекара	2,0	1,6	
Посета код лекара у току дана	51	43	
Однос броја поновних и првих посета	2,9	3,7	
Посете: лекари/остали здравствени радници	3,3	3,3	

Дом здравља – 2017. година – Извештај о раду за 2017. годину

Делатност	Прегледи - Превентива	Процент учешћа превентивних прегледа	Прегледи - Куратива	Процент учешћа	Прегледи - Укупно
Здравствена заштита деце	5.788	22,21	20.269		26.057
Развојно саветовалиште	-		430		430
33 Школске деце	4.193	13,24	27.472		31.665
33 Жена	4.983	3,51	9.176		14.159
33 одраслих	3.688	1,93	186.496	98,06	190.184
Центар за превенцију	451		-		451
Кућно лечење, нега и палијативна – кућне посете норма 1.230 годишње	-		279		279
Хитна медицинска помоћ	-		16.181		16.181
Поливалентна патронажна служба – кућне посете норма 1.435 годишње	4.364		-		4.364
Стоматолошка служба	17.335	38,72	27.433		44.768
Укупно:	40.802	12,41	287.736	87,58	328.538

**ПРАВИЛНИК О БЛИЖИМ УСЛОВИМА ЗА ОБАВЉАЊЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ У
ЗДРАВСТВЕНИМ УСТАНОВАМА И ДРУГИМ ОБЛИЦИМА ЗДРАВСТВЕНЕ СЛУЖБЕ**

Правилник је објављен у „Службеном гласнику РС“, бр. 43/2006, 112/2009, 50/2010, 79/2011 и 22/2013 (погледај и чл. 3). Види: чл. 56. Правилника - 10/2012-12. Види: чл. 14. Правилника - 119/2012-116.

ТАБЕЛА МЕРА ИЗВРШЕЊА У ПРИМАРНОЈ ЗДРАВСТВЕНОЈ ДЕЛАТНОСТИ И СПЕЦИЈАЛИСТИЧКО -
КОНСУЛТАТИВНОЈ ДЕЛАТНОСТИ

Ред. бр.	Делатност	Посете код лекара - медицинске сестре и техничара		Кућне посете	
		Дневно	Годишње	Дневно	Годишње
1.	Здравствена заштита деце 0-6 година	30	6300	1	210
2.	Здравствена заштита школске деце	30	6300	1	210
3.	Здравствена заштита жена	30	6300	1	210
4.	Здравствена заштита одраслих (19+ година)	35	7350	1	210
5.	Кућно лечење и нега			6	1230
6.	Поливалентна патронажа			7	1435
7.	Пнеумофизиологија	25	5250		
8.	Амбулантне услуге медицинске сестре-техничара	25	5250		
9.	Заштита менталног здравља (норма за тим)	15	3150		
10.	Медицина рада (превентива)	25	5250		
11.	Физикална медицина и рехабилитација терапијске и рехабилитационе услуге по физиотерапеуту	25 30	5250 6300		
12.	Интерна медицина	25	5250		
13.	Офталмологија	30	6300		
14.	Оториноларингологија	30	6300		
15.	Дерматовенерологија	30	6300		
16.	Дечја и превентивна стоматологија	12	2460		
17.	Општа стоматологија	15	3075		
18.	Ортопедија вилица	12	2460		
19.	Протетика	8	1640		
20.	Болести зуба са ендодонцијом	12	2460		
21.	Пародонтологија и орална медицина	12	2460		
22.	Орална хирургија	15	3075		

3.3. Индикатори квалитета здравствене заштите

Удео превентивних прегледа

- Скрининг карцинома колона (дебелог црева)
- Скрининг дијабетеса
- Број откривене деце са сметњама у развоју

Извршене услуге превентивних прегледа – Извештај о раду Дома здравља за 2017. годину

Врста прегледа Укупан број осигураника 40.214	План 2017	Извршење 2017.	% Извршења
Превентивни преглед новорођенчади /први месец 376 деце /и одојчади /од другог месеца до краја прве године – 382 деце/ у првој године живота (предшколско, терен и развојно) – обавеза 6 прегледа по детету	1500	1318	87,9
Превентивни преглед деце од једне године до поласка у школу – по попису из 2011. деце од 0- 6,99 година има 3.188	1200	1073	89,4
Деце од друге до 7. године живота 2.430			
Контролни преглед деце у 3. /377 деце/ и 5. /417 деце/ години (и РС)**	20	44	220,0
Превентивни преглед школске деце и омладине /7- 14. година – 3.505 деце, 15-18 година – 1.667 деце/	1500	1529	101,9
Контролни преглед школске деце и омладине	250	181	72,4
Спровођење имунизације, односно вакцинације код деце и одраслих	7300	5672	77,7
Превентивни преглед пре упућивања у установу за колективни боравак деце, школске деце и омладине (предшколско и школско)	2100	1886	89,8
Превентивни гинеколошки преглед /Жене 15 и више година 17.627/	1500	1830	122,0
Скрининг/ рано откривање рака грлића материце /жене 25-64 године – 11.110/	1500	1610	107,3
Скрининг на карцином дојке – жене од 50-69 година 6.001	-	0	-
Превентивни преглед у вези са планирањем породице /Жене у фертилном добу 15-49 година 8.796/	200	131	65,5
Превентивни преглед труднице	450	252	56,0
Контролни преглед труднице	1500	1035	69,0
Превентивни преглед породиље	180	125	69,4
Превентивни прегледи одраслих (одрасли и ПЦ)***	1500	306	20,4
Скрининг/ рано откривање депресије (одрасли и ПЦ – 19. и више година укупно – 32.287 становника)***	700	395	56,4
Скрининг/ рано откривање дијабетеса типа 2 (одрасли и ПЦ – 35 и више година укупно – 23.869 становника)***	360	382	106,1
Скрининг/ рано откривање кардиоваскуларног ризика (одрасли и ПЦ – 35-69 година мушкарци – 9.392,)**	200	136	68,0
Скрининг/ рано откривање кардиоваскуларног ризика (одрасли и ПЦ – 45-69 година жене – 7.365,)**			
Скрининг/ рано откривање рака дебелог црева (одрасли и ПЦ – 50-74 године укупно – 12.744 становника)***	500	59	11,8
УКУПНО ПРЕВЕНТИВА БЕЗ СКРИНИНГА	20700	16992	82,1
УКУПНО СКРИНИНГ	1760	972	55,2
УКУПНО ПРЕВЕНТИВА	22460	17964	80,0

РФЗО и Институт за јавно здравље Војводине су дали позитивна мишљења о извршењу Плана рада за 2017. годину.

- Број откривене деце са сметњама у развоју - У школској 2017/18 години од укупно 6.394 деце има 190 деце са сметњама у развоју и то: од 1.335 деце уписане у Предшколску установу „Бошко Буха“ у Врбасу и „Милан Петровић“ у Новом Саду има 13 деце са сметњама у развоју, од укупно 3.455 ученика основних школа има 137 ученика са сметњама у развоју /по индивидуално образовном плану - ИОП1 образује се 68 ученика, по ИОП2 69 ученика/, од укупно 1.604 ученика средњих школа има укупно 40 ученика са сметњама у развоју који се образују по ИОП1 7, по ИОП2 33 ученика/.

3.4. Индикатори здравственог стања становништва

- Очекивано трајање живота
 - Смртност одојчади, перинатална смртност
 - Специфичне стопе смртности (стандардизоване по узрасту)
 - Опажено здравље (самопроцена здравља)
- Очекивана дужина живота за бебе рођене у 2016. години у општини Врбас је 73,27 година, (70,04 године за мушкарце и 76,73 године за жене) – Извор: РЗЗС, Покрајински Завод за статистику,
 - Подаци за Јужнобачки округ за 2014. годину – 77,8 година за жене и 72,1 годину за мушкарце и у односу на 2009. годину се повећала за једну годину код оба пола /Извор: Институт за јавно здравље Војводине, „Анализа здравственог стања становништва Јужнобачког округа у 2014. години“ Нови Сад/,
 - Стопа смртност одојчади /број умрле одојчади на 1.000 живорођене деце у једној години/ - Циљ Светске здравствене организације за европски регион је да до 2020. године смртност одојчади буде испод 20 промила, а у земљама у којима је тај циљ достигнут тежити стопи од 10 промила и ниже! У 2014. години у Јужнобачком округу је умрло 24 одојчади и стопа смртности је износила 3,7 промила.
 - У општини Врбас у 2014. години на 377 живорођене деце 1 умрло одојче, стопа смртности 2,7 промила /Извор: ИЗЈЗВ, Анализа.../ У 2016. године - умрла одојчад на 1.000 живорођених је 8,0 промила.

Извор: Институт за јавно здравље Војводине, „Анализа здравственог стања становништва Јужнобачког округа у 2014. години“ Нови Сад.

3.5. Индикатори детерминанти здравља

Преваленција пушења

Извор: Институт за јавно здравље Војводине, „Анализа здравственог стања становништва Јужнобачког округа у 2014. години“ Нови Сад,

„Преваленција пушења код одраслих у Републици Србији је изузетно висока и износи 40,5% у 2000. години, 33,6% у 2006. години и 34,7% у 2013. години. Охрабрујућа је опадајућа тенденција преваленције пушења код одраслих, али је алармантан пораст употребе дувана код деце узраста 13-15 година.“

- У општини Врбас – преваленција пушења није рађена, имамо законску забрану пушења,

Конзумирање алкохола

У Србији 4,7% одрасле популације свакодневно конзумира алкохол, један до три одсто је зависника и 10 до 15 одсто има људи који злоупотребљавају алкохол. Поред тога, ту је 30 до 40 одсто људи који ризично пију. Процент адолесцената који најмење једном месечно конзумирају више од 6 алкохолних пића током једне прилике износи 16,9%“. Алкохолизам је рецидивна болест, али се може зауставити или контролисати.

Извор: Институт за јавно здравље Војводине, „Анализа здравственог стања становништва Јужнобачког округа у 2014. години“, Нови Сад.

Министарство здравља Републике Србије и РСК за превенцију злоупотребе алкохола и алкохолизма су израдили Национални програм превенције штетне употребе алкохола и алкохомом узрокованих поремећаја у Србији за период 2016. до 2020. година. Као једна од активности препознатих у овом програму је јачање одговора који локална заједница има када је у питању решавање овог проблема. Ово подразумева јачање интерсекторске сарадње на локалном нивоу, али и препознавање активности које могу да се реализују на нивоу примарне здравствене заштите и потенцијално финансирање ових активности из буџета локалних самоуправа. Једне од интервенција која су препознате као економски оправдана и препоручене од стране Светска здравствена организација (СЗО) су интервенције за рано препознавање особа које претереано конзумирају алкохолна пића, као део превентивних активности које се могу реализовати на примарном нивоу здравствене заштите.

У општини Врбас алкохолизам је стандардне вредности и не смањује се. /Извор: Дом здравља Врбас, Одсек за здравствено васпитање/.

„Употреба алкохола у популацији одраслих становника /18-64 године/ у Р Србији - У Србији 3,4% одрасле популације свакодневно конзумира алкохол. Најчешће су се свакодневно пила „жестока пића“, затим пиво и вино. Годишња потрошња алкохола изражена у стопроцентном алкохолу у Србији у последњих 12 месеци - по Становнику је 12,6 литара, и по томе је Р Србија на 12. месту у Европи. Више од 12,6 литара чистог алкохола конзумира 5,4% укупне популације. По половима – просечна количина конзумираног алкохола је 6,5 пута већа међу особама мушког пола у односу на жене.

У просеку, жене у градским срединама пију двоструко више него жене у сеоским срединама.

/Извор: Институт за јавно здравље „др Милан Јовановић Батут“ – „Здравственостатистички годишњак 2012. године“, Београд, 2013/.

Употреба алкохола међу младима – до 18 година - у Републици Србији

Специфичност употребе алкохола код младих је да коришћење алкохола међу малолетним особама је ризично и може се сматрати злоупотребом због потенцијалних последица на њихов раст и развој.

Сви подаци упућују да је наша највулнерабилнија популација у великој мери изложена алкохолу, и да су превентивне активности код младих приоритет.

Чак 60,2% младих нема пожељан став према конзумирању алкохола.

- Донета је Уредба о Националном програму превеније штетне употребе алкохола и алкохомом узрокованих поремећаја у Републици Србији – /„Службени гласник РС“, 115/2017 ступила на снагу 30.12.2017/.

Алкохолизам је најраспрострањенија болест зависности која има штетан утицај на здравље и штетне последице на друштво у целини. Употреба алкохола један је од четири водећа превентивна фактора ризика обољевања од незаразних болести.

После депресије то је ментални поремећај који у највећем броју доприноси глобалној инвалидности. Оптерећење алкохолом представља 10,8% оптерећења болестима у региону.

Алкохолизам је болест која има одлике класичне социјално медицинске болести у чијем настанку имају великог значаја и социјални фактори.

Општи циљ Програма је смањење штетних последица употребе алкохола на појединца и на друштво у целини и 10 специфичних циљева и кључних подручја у којима је неопходно предузети потребне мере које су у складу са постављеним специфичним циљевима:

- Подизање свести и посвећености проблему и преузимање обавеза,
 - Јачање одговора и улоге здравственог система,
 - Јачање активности у заједници и и у радној средини,
 - Дефинисање ефикасне политике и спровођење ефикасних мера у области вође под утицајем алкохола,
 - Смањење доступности алкохола,
 - Контрола рекламирања алкохолних пића у складу са законом,
 - Иницирати дефинисање и спровођење политике у области цена алкохолних пића у складу са законом,
 - Смањење негативних последица конзумирања алкохола и опијања,
 - Смањење јавноздравственог утицаја нелегалног и нерегистрованог алкохола,
 - Учествовање у праћењу спровођења /и надзор над спровођењем/.
- Што се тиче болести зависности у општини Врбас – нема системског приступа,
 - Последњих година најчешћа болест зависности у успону је коцка,
 - „Зависност од компјутерских игрица је нова болест зависности' – текст у листу „Политика“, 21. јануар 2018. године – „Светска здравствена организација од ове године у своју класификацију увршћује и проблем оних који седењу пред екраном дају приоритет над школовањем, радом, исхраном, па чак и спавањем, а ова болест највише погађа младе нушкарце. У Србији 1,8% наших суграђана зависно је од видео-игрица. Највећи број особа које се обраћају за помоћ припадају старосној групи од 13 до 23. године – последица – гојазност, бледило јер не излазе из собе, неуспех у школи, занемаривање школе, спорта, дружења, зависност код својих другара вршњаци дијагностикују тако што их зову „ноулајферима „ – тј. особе које немају живот!

4. ПОКАЗАТЕЉИ АКТИВНОСТИ НА УНАПРЕЂЕЊУ ЗДРАВЉА И ПРЕВЕНЦИЈИ БОЛЕСТИ

- Какве су кампање спроведене по календару здравља, ван календара здравља и да ли је било акција у заједници?

Календар здравља

Јануар

25-31. јануар
31. јануар

Европска недеља превенције рака грлића материце
Национални дан без дуванског дима

Фебруар

4. фебруар Светски дан борбе против рака
15. фебруар Међународни дан деце оболеле од рака

Март

Други четвртак у месецу Месец борбе против рака
Светски дан бубрега

Април

7. април **Светски дан здравља**

Мај

10. мај Међународни дан физичке активности
31. мај Светски дан без дуванског дима
Трећа недеља маја Национална недеља здравља уста и зуба

Јун

5. јун Светски дан човекове околине
26. јун Међународни дан против злоупотребе и кријумчарења дроге

Август

Прва недеља августа Светска недеља дојења

Септембар

29. септембар Светски дан срца (недеља у трећој недељи септембра)
Четрдесета недеља у години Национална недеља промоције дојења

Октобар

Месец правилне исхране
Међународни месец борбе против рака дојке
10. октобар Светски дан менталног здравља
15. октобар Светски дан чистих руку
16. октобар Светски дан хране

Новембар

14. новембар Светски дан борбе против шећерне болести
18. новембар Европски дан рационалне употребе антибиотика
25. новембар Светски дан против насиља над женама

Децембар

1. децембар Светски дан борбе против ХИВ/АИДС-а

Извор: Допис Дома здравља

„У 2016 год. Било је 289 активности са око 4.000 слушалаца. У 2017. год. 528 са око 7.000 слушалаца. Теме су биле: алкохолизам, наркоманија, исхрана, пушење, полне болести, полно

здравље, школа за труднице. Места едукације Дом здравља, предшколске установе, основне и средње школе.

За превентивни рад и промоцију здравља у Дому здравља у Врбасу нема довољно кадрова. Дуже време се шаљу захтеви Министарству здравља да се одобри пријем сестара у Поливалентну патронажну службу (право по нормативима на 8, има 4). Оне за сада стижу да раде само најургентније ствари (обилазак беба). У нашој Општини постоје незапослене младе сестре са завршеном вишом школом.“

5. СОЦИОЕКОНОМСКИ УСЛОВИ

- Становништво преко 15. година према степену образовања: 37% жена и 24% мушкараца има основну школу, 51% жена и 64% мушкараца има средње образовање, а 12% и жена и мушкараца има више /4%/ и високо образовање /8%/.
- На територији општине Врбас има 574 неписмених становника старијих од 10 година /37.730/.
- Становништво према занимању и приходима:
Према попису из 2011. године од 42.092 становника општине Врбас, према изворима средстава за живот, 11.460 становника /27,22%/ има зараду или друга примања по основу рада, 9.522 /22,62%/ су примаоци пензије, 562 /1,33%/ живи од прихода од имовине, 1.019 лица /2,42%/ имају социјална примања, 277 лица су примаоци новчане накнаде за незапослено лице, 74 лица имају приход од зајма или уштеђевине, а 17.223 или 40,91% су издржавана лица –
- Према подацима РФПPIO у општини Врбас /стање на дан 31.12.2017. године/ има 9.364 прималаца пензије, од тога 1.704 инвалидских, 5.440 старосних и 2.220 породичних. Накнаду за туђу негу и помоћ прима 510 пензионера.
- 3.846 корисника пензије /41,07%/ има пензију у износу мањем од 25.711,00 динара месечно. Овај податак је могућ показатељ материјалне и социјалне угрожености јер, према Извештају Министарства трговине, туризма и телекомуникација, минимална потрошачка корпа за април 2018. године износи 36.637,79 динара, просечна потрошајка корпа је 70.668,55, просечна зарада без пореза и доприноса /нето/ је 49.117,00 динара или 416 ЕУР.
- Према попису из 2011. године од 14.025 домаћинстава, 194 домаћинства или /1,38%/ има изворе прихода у заради или другим примањима по основу рада у пољопривреди, с тим што је 25,77% таквих домаћинстава у Врбасу, а 74,22% у насељеним местима, 4.260 домаћинстава /30,22%/ има мешовите приходе, 3.951 домаћинство /28,17%/ има има приходе у непољопривреди, 4.385 домаћинстава /31,26%/ има остале приходе пензија, 259 домаћинстава /1,84%/ има социјална примања, 709 домаћинстава има друге врсте прихода, а 267 домаћинстава /1,90%/ су без прихода.

Извор: Стратегија одрживог развоја општине Врбас 2014 – 2020. године, „Службени лист општине Врбас“, број 24/2015 од 30. децембар, 2015.

- Укупно је 951 корисника остварило право на статус енергетски заштићеног купца (корисници дечијег додатка, корисници новчане социјалне помоћи и грађанство материјално угрожених). У 2017. години преко Општинске управе Врбас право на дечији додаток остварило је 1.826 корисника.

По подацима општинске управе у Врбасу има 122 ратних војних инвалида, а корисника породичне инвалиднине 116 корисника.

- Радно активног становништва општине од 15 до 64 године има 28.994 или 68,88% укупног становништва општине /42.092/, запослено је 10.089 лица или 34,79% радно активног становништва /на дан 27.01.2018. године/.

РФ ПИО ЦЕОП /Централни регистар 011/311-03-65/.

Преглед запослених лица према школској спреми – на дан 27.01.2018. – подаци из задње пријаве

ШКОЛСКА СПРЕМА	МУШКАРЦИ	ЖЕНЕ	УКУПНО	ПРОЦЕНАТ
НЕМА ШКОЛЕ	506	284	790	7,83
ШКОЛА ЗА ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ	302	279	581	5,75
ШКОЛА ЗА КВ РАДНИКЕ И ОСТАЛИ	131	31	162	1,60
СТРУЧНИ КАДАР				
ШКОЛА ЗА ВКВ РАДНИКЕ	263	117	380	3,76
ШКОЛА ЗА СРЕДЊИ КАДАР	830	860	1.690	16,75
ВИША ШКОЛА	47	177	224	2,22
I СТЕПЕН ФАКУЛТЕТА	6	12	18	0,17
ФАКУЛТЕТ, ВИСОКА ШКОЛА, УМЕТНИЧКА АКАДЕМИЈА	156	300	456	4,51
НЕПОЗНАТА ШКОЛСКА СПРЕМА	3.193	2.595	5.788	57,36
УКУПАН БРОЈ ЗАПОСЛЕНИХ ЛИЦА	5.434	4.655	10.089	100,00

РФ ПИО ЦЕОП /Централни регистар/

ПРЕГЛЕД ЗАПОСЛЕНИХ ЛИЦА ПРЕМА ГОДИНАМА ЖИВОТА – на дан 27.01.2018. године

ПЕРИОД	МУШКАРЦИ	ЖЕНЕ	УКУПНО	ПРОЦЕНАТ
До 20 ГОДИНА	20	15	35	0,34
Од 20 до 25 ГОДИНА	230	185	415	4,11
Од 25 до 30 ГОДИНА	437	428	865	8,57
Од 30 до 35 ГОДИНА	669	612	1.281	12,69
Од 35 до 40 ГОДИНА	718	712	1.430	14,17
Од 40 до 45 ГОДИНА	788	715	1.503	14,89
Од 45 до 50 ГОДИНА	700	652	1.352	13,40
Од 50 до 55 ГОДИНА	756	580	1.336	13,24
Од 55 до 60 ГОДИНА	651	565	1.216	12,05
ПРЕКО 60 ГОДИНА	465	191	656	6,50
УКУПАН БРОЈ ЗАПОСЛЕНИХ ЛИЦА	5.434	4.655	10.089	100,00

- Број незапослених лица који траже посао преко Националне службе за запошљавање /децембар 2017./ је 4.846 или 16,71% радно активног становништва општине, од тога су жене 3.491 /72,03%/.
- Ако се број незапослених лица евидентираних код НСЗ стави у однос с бројем радноспособних становника добија се стопа незапослености у 2017. години од 16,71%.
- Однос броја запослених и незапослених лица је 10.089/4.846.

Образовна структура становништва

Према попису из 2011. године на територији општине Врбас има 574 неписмених /473 жене и 101 мушкарац/ или 1,52% становника старијих од 10 година /37.730/.

Становништво старости 15 и више година према степену образовања - школској спреми и полу, попис 2011:

	Жене %	Мушкарци %
Без школске спреме	3	1
Непознато основно образовање	12	5
Основно образовање	22	18
Средње образовање	51	64
Више	4	4
Високо	8	8
	100%	100%

На територији општине Врбас има 12% становника који имају више и високо образовање.

Становништво старости 15 и више година према компјутерској писмености, попис 2011:

	Жене %	Мушкарци %
Компјутерски неписмена лица	51	45
Лица која делимично познају рад на рачунару	15	17
Компјутерски писмена лица	34	38
	100%	100%

- Просечна зарада по запосленом за мај 2018. године у Републици Србији је 65.160,00 динара, а просечна зарада по запосленом без пореза и доприноса је 47.575,00 /“Службени гласник РС“, број 117/17 од 27.12.2017. године/, за Општину Врбас за 2016. годину 38.909,00 /Извор: РЗЗС Општине и градови, Бг, 2017./

Просечна зарада по запосленом без пореза и доприноса – општина Врбас

2012.	36.594
2013.	39.174.
2014.	39.159.
2015.	38.133.
2016.	38.909.

Извор: РЗЗС, Општине и градови, Београд, 2017.

- Просечан број чланова по домаћинству је 3,0.
- Приступ централном грејању има 1.114 физичких лица и 53 правна лица.
- Приступ гасоводној мрежи на територији целе општине Врбас – 1.614 крајњих потрошача гаса – од чега 1.509 домаћинстава, 97 мањих правних лица и 8 великих (индустрија на средњем притиску/ правних лица.
- Приступ електричној енергији – по информацији Електродистрибуције Врбас на дан 08.02.2018. године укупан број бројила је 15.615.

- Приступ водоводу од 14.025 домаћинстава у општини Врбас има 14.000 домаћинстава или 100% домаћинстава у општини, што је изнад републичког просека /82,0%/, Региона Војводине /91,7%/ и Јужнобачке области /98,1%/,
- Приступ канализационој мрежи – по попису из 2011. године у Врбасу има 8.098 домаћинстава - Приступ канализационој мрежи има 5.200 домаћинстава или 37,1% домаћинстава, јер систем за канализацију отпадних и атмосферских вода постоји само у насељу Врбас, што је испод републичког просека /57,8%/, Региона Војводине /45,5%/ и Јужнобачке области /62,8%/. У насељеним местима /селима/ још нема канализационе мреже.
- У осталим насељеним местима општине канализација и одлагање отпадних вода се врши локално, путем септичких јама. У току је изградња канализационе мреже као и потисних цевовода којим ће се канализација у селима повезати са будућим Централним постројењем за пречишћавање отпадних вода /ЦПОВ/ у насељеном месту Врбас и интеграцијом канализационих мрежа на целој територији општине. Атмосферске воде се одводе отвореним уличним јарковима и каналима. Питање контроле квалитета и количине упуштених атмосферских вода у реципијенте предвиђа изградњу таложника на местима њиховог улива.
- Након пуштања у функцију ЦПОВ, може се приступити чишћењу каналске мреже, преваходно Великог бачког канала.

Извор: Подаци из „Стратегија одрживог развоја општине Врбас за период 2014 – 2020. године“.

6. ПОКАЗАТЕЉИ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

6.1. КВАЛИТЕТ ВОДЕ ЗА ПИЋЕ И БАЗЕНСКИХ ВОДА

Површинске воде насеља Врбас и околине сачињавају канали у систему Дунав-Тиса-Дунав, под ингеренцијом ЈВП «Воде Војводине» Нови Сад. Квалитет воде у овим контролисаним водотоцима зависи од индустријских постројења на њиховим обалама. Тренутно квалитет-загађеност водотока кроз Врбас не утиче на квалитет воде за водоснабдевање. Водоснабдевање се врши из централних водозахвата за свако насеље понаособ, и укупна дужина водоводне мреже је 4150 км, док просечна потрошња воде по становнику износи 120 лит./стан./дан.

- Водоводни системи општине – према извештају Института за јавно здравље Војводине о здравственој исправности узорака „Водовода који крајњем потрошачу испоручују пречишћену и хлорисану воду за пиће“ за период јануар – децембар 2016. године за насеље Врбас - од 217 узорака, 189 /87,10%/ је било исправно и 28 /12,90%/ неисправно, од којих су микробиолошки неисправни узорци 21 или 9,68% и физичко-хемијски неисправни узорци 7 или 3,23% испитиваних појединачних узорака. Није било микробиолошки и физичко-хемијски неисправних узорака.
- Еко чесме у насељеним местима општине – за временски период јануар- децембар 2016. године, од 12 узорака, исправних узорака је било: 11 у Змајеву и Равном Селу, 10 у Куцури, 9 у Савином Селу и 7 у Б.Д.Пољу. Није било микробиолошки и физичко-хемијски неисправних узорака.

Извор: ЈКП „Комуналац“ допис 04.04.2018. године

„Вода из централног система водоснабдевања града, као и система за водоснабдевање сваког насеља је контролисана у складу са законом, и свакодневно се врши контрола, тако да се годишње изврши 583 редовне контроле.

Исправност воде за пиће у Општини Врбас се утврђује основним и периодичним прегледима, као и анализама које утврђују присуство специфичних материја у води. Прегледи обухватају микробиолошке и физико-хемијске показатеље као и неорганске материје у води за пиће. Хигијенска исправност воде из водовода за јавно снабдевање становништва водом за пиће утврђује се систематским вршењем поменутих прегледа у једнаким временским размацама, у току месеца и године, а све на основу Уговора са Институтом за јавно здравље Војводине у складу са важећим Правилником о хигијенској исправности воде за пиће који прописује максимално дозвољене количине показатеља квалитета воде. Ти показатељи се по правилнику региструју као неисправни и у случају да су одступања од максимално дозвољене количине (МДК) минимална.

Под хигијенски исправном водом за пиће подразумевамо воду која задовољава следеће прегледе

- инспекцијски преглед водног објекта
- физички преглед воде
- микробиолошки преглед
- хемијски преглед воде

Хигијенска исправност воде за пиће утврђује се основним, проширеним и периодичним, прегледом из нових воодзахвата. Основни преглед је обавезно садржан у свим осталим прегледима.

Вода из плитке издани је подложнија хемијском и бактериолошком загађењу и не може се употребљавати без претходног поправљања њених својстава. У ту сврху се користи постројење за прераду воде које има задатак да редукује гвожђе, манган и амонијак, као и да обогати воду кисеоником и елиминише вишак непожељних гасова/угљен диоксид/. Постројење је пројектовано и изведено за капацитет прераде од 50 л/с.

Оно што је највише допринело квалитету воде је преспајање дубоких бунара на ППВ, од када постројење ради пуним капацитетом од 50 л/с. Од почетка 2015 год сва вода у дистрибуционој мрежи је прећишћена.

ЈКП Комуналац Врбас врши узорковање воде за пиће преко акредитоване лабораторије - Института за јавно здравље Војводине и то:

1. За град Врбас

1.1. Сирова вода бунара /нехлорисана/

- Месечно 3 основне анализе
- Годишње – једна периодична анализа

1.2. Вода из резервоара

- Месечно -једна основна анализа

1.3. Вода из мреже градског водовода / места узорковања су школе, предшколске установе, продавнице, локали- месечно 15 анализа

2. Насељена места Општине Врбас- Бачко Добро Поље, Змајево, Куцура, Равно Село, Савино Село)

2.1. Сирова вода бунара /нехлорисана/

- Месечно -1 основна анализа
- Годишње – 1 периодична анализа
- Вода и мреже у насељеним местима - места узорковања су школе, предшколске установе,
- Месечно – 2 основне анализе из сваког насељеног места
- Специфичне материје које се очекују – једанпут месечно-арсен

У Врбасу је вода која се испоручује грађанима, установама и правним лицима је здравствено исправна.

У ту сврху су изграђене јавне чесме у свим насељеним местима општине Врбас /6 јавних чесми-У Равном Селу две Еко чесме.

Извор: Извештај Института за јавно здравље Војводине о здравственој исправности узорака „Водовода који крајњем потрошачу испоручују пречишћену и хлорисану воду за пиће“ за период јануар – децембар 2016. године:

ЗАКЉУЧЦИ

1. Подаци који се односе на **здравствену исправност узорака воде за пиће** на територији Јужнобачког округа (на основу микробиолошке и физичко-хемијске исправности) из 2014. године упућују на следеће закључке:

- 98% узорака пречишћене хлорисане воде за пиће доступне крајњем кориснику је микробиолошки исправно у односу на националне нормативе;
- 97% узорака пречишћене хлорисане воде за пиће доступне крајњем кориснику је физичко-хемијски исправно у односу на националне нормативе;
- 77% узорака непречишћене хлорисане воде за пиће доступне крајњем кориснику је микробиолошки исправно у односу на националне нормативе;
- 4% узорака непречишћене хлорисане воде за пиће доступне крајњем кориснику је физичко-хемијски исправно у односу на националне нормативе;
- 68% узорака непречишћене воде за пиће доступне крајњем кориснику је микробиолошки исправно у односу на националне нормативе;
- 17% узорака непречишћене воде за пиће доступне крајњем кориснику је физичко-хемијски исправно у односу на националне нормативе;
- Укупно у Јужнобачком округу током 2014. године доступно крајњем потрошачу, у односу на националне нормативе, микробиолошки је исправно 92% узорака воде за пиће, а физичко-хемијски је исправно 81% узорака воде за пиће.

2. У овај извештај укључени су само резултати лабораторијских анализа Института за јавно здравље Војводине. Резултати других лабораторија овлашћених од стране Министарства здравља да спроводе контролу здравствене исправности горе наведених група намирница на територији Јужнобачког округа нису укључени у овај извештај, као ни резултати контроле безбедности оних намирница чији надзор обавља Министарство пољопривреде и заштите животне средине Републике Србије преко овлашћених лабораторија. Наведени подаци показују да се у овом извештају обрађени подаци не могу сматрати репрезентативним за процену ризика од изложености становништва Јужнобачког округа поједним биолошким и хемијским чиниоцима који се могу наћи у храни.

Лабораторијска контрола микробиолошких и хемијских параметара здравствене исправности намирница обављена од стране Института за јавно здравље Војводине пореклом из домаћег промета, односно узорака намирница који су контролисани приликом увоза показује да су се добијене вредности контролисаних параметара у највећем броју узорака били усклађени са важећом законском основом Републике Србије.

ПРЕДЛОГ МЕРА

1. Побољшање квалитета водоснабдевања подразумева предузимање одговарајућих мера које обухватају:

- Подизање капацитета локалних самоуправа за обезбеђивање производње и доступности здравствено безбедне воде за сво становништво Јужнобачког округа,
- Редовну дезинфекцију воде намењене људској употреби,
- Редовно спровођење сталног мониторинга чији се обим и број анализа одређује према постојећој законској основи,

- Едукација особља које ради на одржавању система водоснабдевања (локалних водовода),
- Редовно одржавање водоводних система, санација водних објеката и постојеће водоводне мреже и асанација терена око изворишта воде за пиће када за то постоје потребе,
- Јавно обавештавање становништва о резултатима анализе воде за пиће,
- Едукација становништва о значају обезбеђивања довољне количине здравствено исправне воде за пиће.

С обзиром да у непречишћеној и недезинфикованој води за пиће на територији Јужнобачког округа постоје микробиолошке и физичко хемијске опасности, као што су присуство микроорганизама показатеља фекалног загађења и повећана концентрација нитрата, нитрита и арсена, може се закључити да постоји ризик развоја акутних и хроничних, као и малигних обољења међу становништвом које за пиће и исхрану, као и одржавање личне хигијене, користи непречишћену и недезинфиковану воду. У том смислу се препоручује обезбеђивање довољне количине здравствено исправне воде за пиће свим становницима Јужнобачког округа, односно обезбеђивање адекватног система водоснабдевања и здравствене исправности воде за пиће.

Извор: Институт за јавно здравље Војводине, „Анализа здравственог стања становништва Јужнобачког округа у 2014. години“ Нови Сад

2. Јавни базени – у саставу Установе Центра за физичку културу „Драго Јововић“ Врбас – /отворени олимпијски базен, рекреативни базен отворени и затворени базен/ који се редовно контролишу се сврставају у оне са здравствено исправном водом.

Извор: ЦФК, Врбас, Институт за јавно здравље Војводине

Институт за јавно здравље Војводине, Нови Сад врши утврђивање здравствене исправности узорка воде базена и воде за пиће. Утврђивање здравствене исправности узорка воде базена врши се једном недељно, један узорак воде базена – укупно 52 узорка годишње. Врши се микробиолошко и физичко-хемијско испитивање. Утврђивање здравствене исправности узорка воде за пиће врши се свака три месеца по два узорка – укупно 8 узорка годишње. Специјалистичко мишљење о здравственој исправности узорка воде базена и узорка воде за пиће доставља се у року од 7 дана по пруженим услугама.

Извештаји о испитивању садрже мишљење о здравственој исправности узорка воде базена, и то да је достављени узорак воде здравствено исправан у односу на захтеве чл.16. ст.10. Закона о заштити становништва од заразних болести и чл.3 и чл.8. Правилника о здравственој исправности базенске воде.

Утврђена физичка и хемијска одступања у односу на граничне вредности за параметре показатеље базенске воде не представљају опасност по здравље људи, већ указују на потребу ефикаснијег пречишћавања воде базена. Препоручује се примена одговарајућег поступка пречишћавања и дезинфекције ради обезбеђивања здравствене исправности воде базена, као и одржавање препоручених вредности параметара показатеља базенске воде ради заштите здравља корисника базена. Такође се препоручује стална контрола воде базена, уз контролу понашања корисника базена у погледу поштовања кућног реда, проласка кроз баријеру са дезинфекционим средством и обавезног туширања пре уласка у базен.

3. Отпадне воде

Извор: „Стратегија одрживог развоја општине Врбас за период 2014 – 2020. године“

„Проблем отпадних вода у општини Врбас постоји већ децени У насељеним местима Општине квалитет воде не одговара нормативима за воду за пиће, те је забрањено коришћење воде за пиће из јавних водовода због повећане концентрације арсена.

У насељеним местима Општине квалитет воде не одговара нормативима за воду за пиће, те је забрањено коришћење воде за пиће из јавних водовода због повећане концентрације арсена.

јама и не само да превазилази локалне, већ и националне оквире. Концентрација индустријске производње у овој регији (Врбас-Кула-Црвенка) довела је до великих еколошких проблема, не само по питању емисија отпадних вода већ и гасова који утичу на јавно здравље становништва. Највећи загађивачи канала Врбас-Бездан по количини и концентрацији загађујућих материја до сада су били: фабрике шећера „Sunoko“ из Врбаса и „Црвенка“ из Црвенке, индустрија меса „Carnex“ Врбас, фарма свиња „Farmasoop“ Врбас, индустрија уља „Vital“ Врбас, фабрика коже „Етерна“ Кула, фабрика арматуре „Истра“ Кула. Отпадне индустријске воде су најчешће без претходног адекватног третмана испуштене у латералне канале I-64 (у који се улива КЦ III) и I-61, који се уливају у Велики бачки канал (ВБК). Главна карактеристика отпадних вода ових загађивача се огледа у великом органском загађењу које изазива процес труљења у води, таложење муља и бујање акватичке вегетације, као и оптерећеност тешким металима (Cu, Cr, Ni, Zn) од којих је најопаснији шестовалентни хром, као последица технологије кожарске индустрије из Куле. Међутим, нека од поменутих индустријских постројења током последњих година су угашена, нека раде смањеним интензитом, а неке компаније су значајно унапредиле системе заштите животне средине у оквиру својих постројења те су и емисије отпадних материја мање.

ЗАКЉУЧАК:

Као тренутно најизраженији проблеми животне средине локалне заједнице препознати су:

- Велика загађеност Великог бачког канала.
- озбиљно мала пошумљеност територије Општине.
- Слаба покривеност урбаних средина ваншумским зеленилом.
- Споро успостављање интегрисаног система управљања отпадом.
- Велики број дивљих сметлишта.
- Непотпуна валоризација природног капитала на територији Општине.
- Ниска одговорност и еколошка свест локалне заједнице.“

Извор: ЈКП „Комуналац“ - РЈ Водовод и канализација

„Само у насељу Врбас постоји систем за каналисање отпадних и атмосферских вода. Изграђена је зацељена канализациона мрежа за одвођење фекалних отпадних вода, и у једном делу атмосферских вода, по сепаратном систему, као и отворена улична каналска мрежа за одвођење атмосферских вода. Извођење свих активности за неометано функционисање система за каналисање отпадних вода на територији Општине је под ингеренцијама ЈКП Комуналац, РЈ Водовод и канализација, чија делатност поред осталог подразумева одвођење и отпадних вода.

Канализациони систем се функционално састоји из више сливних подручја која су међусобно повезана путем 14 црпних станица са 33 пумпе. Прихваћене комуналне отпадне воде се усмеравају према Централног постројења за пречишћавање отпадних вода (ЦППОВ), односно упуштају у крајњи реципијент, канал Д-Т-Д (Богојево-Бечеј).

Индустријска постројења нису прикључена на постојећу канализациону мрежу.

ЈКП Комуналац, РЈ Водовод и канализација у складу са законом врши контролу квалитета отпадне воде и доставља неопходну документацију установама и министарствима надлежним за контролу квалитета Министарству за заштиту животне средине-НРИЗ-Националном регистру извора загађивача, Водама Војводине.“

Извор: Општинска управа Врбас - Отпадне воде ,

„Деценијским загађењем водотока кроз насеље Врбас (Велики Бачки Канал) које је вршено испуштањем непречишћених или недовољно пречишћених отпадних вода из фабрика са територије општине Врбас и Кула, довело је до тога да је део Великог Бачког канала који пролази кроз насеље Врбас проглашен за један од најзагађенијих водотока у Европи, тзв.црна тачка. Велика количина муља који је загађен садржајем органске и неорганске природе, већ тридесет година уназад чини за грађане Врбас, а нарочито оне који живе у непосредној близини ВБК-а тешко прихватљивим за живот(у смислу честих и непријатних мириса насталих као последица испарења чији квалитет а и утицај на здравље грађана није испитиван).

Од 2009.г Делегација Европске Уније у Србији, одлуком Владе Републике Србије, преузима финансирање изградње Централног пречистача отпадних вода Врбаса и Куле (у даљем тексту ЦППОВ); план је да се све отпадне воде (санитарне и индустријске), усмере на пречистач отпадних вода чиме би се створили услови да се заустави даље загађење канала, и да се приступи решењу његове ремедијације или враћања у првобитну функцију.

Изградња ЦППОВ-а Врбас/Кула, је при самом крају, планира се стављање пречистача у рад. Пречистач је изграђен према стандардима који гарантују постизање квалитета воде на изласку из постројења које неће реметити квалитет воде у коју се улива. Поред квалитета пречишћавања отпадних вода, из муља који настане након пречишћавања отпадних вода поступком дигестије ће се вршити производња биогаса. Овим су постигнути стандарди којима се гарантује пораст квалитета у погледу бриге о животној средини у којој грађани општине Врбас живе.

Преусмеравањем отпадних вода на централни градски пречистач, повећањем прикључења грађана на канализациону мрежу и укидањем септичких јама, смањиће се могућност загађења поред површинских вода тако и подземних вода, а допринеће се повећању квалитета хигијенских услова живота грађана, а самим тим и здравља грађана.

Препоруке су да се:

1. Повећа свест грађана о неопходности постојања ЦППОВ-а, које иде у корист повећања квалитета животних услова као и обавезе плаћања надокнаде за рад истог како би могао да функционише.
2. Повећање свести о нужности и начину измуљења ВБК-а, који ће значајно утицати на повећање квалитета живота у смислу здравије животне средине.
3. Предложити мере праћења квалитета ваздуха на кризним тј кључним местима у општини Врбас, а које се односе на опасности од загађења са локалне депоније смећа, последица емисије из котлова фабрика, као и квалитета отпадних вода које правна лица, а и физичка лица испуштају у канализациону мрежу.“

6.2. Квалитет ваздуха

Извор: „Стратегија одрживог развоја општине Врбас за период 2014 – 2020. године“

„На територији општине Врбас не врши се контрола квалитета ваздуха. Последње мерење аерозагађења вршено је 1989. године од стране Завода за хигијену, Института за задржавствену заштиту Војводине. С обзиром на присуство индустријских постројења и фреквенцију саобраћаја, неопходно је инсталирати мерну станицу и свакодневно пратити стање квалитета ваздуха.

Главни извори загађења ваздуха у општини Врбас идентификовани ЛЕАП-ом су:

- Горива за технолошке процесе индустрије (прехрамбена и хемијска индустрија);
- Објекти за производњу топлотне енергије (котларнице и индивидуална ложишта за загревање домаћинства);
- Саобраћај;
- Бука;
- Биолошка загађења (микроорганизми, животињски и биљни алергени и друго).“

Извор: Агенција за заштиту животне средине - Квалитет ваздуха у Републици Србији 2016. године

ЗАКЉУЧАК - Квалитет ваздуха

„Обрађени резултати мерења из државне и локалних мрежа станица за квалитет ваздуха указују да су постојала прекорачења граничне и толерантних вредности што је утицало на званичну оцену стања квалитета ваздуха у 2016. години која гласи:

У зони Србија ваздух је био чист или незнатно загађен, осим подручја града Крагујевца и Ваљева, где је био прекомерно загађен.

У зони Војводина ваздух је био чист или незнатно загађен, осим подручја градова Сремска Митровица и Суботица где је био прекомерно загађен...

У агломерацијама Нови Сад, Ниш, Панчево и Бор ваздух је био чист до незнатно загађен ...

Суботица је била прекомерно загађена због присуства суспендованих честица РМ 10 и РМ 2.5.

Угљен - моноксид и бензен нису допринели прекомерном загађењу ваздуха.

Прекомерно загађење озонем било је присутно само у руралним областима. „

6.3. Бука у животној средини

Извор: Инспектор за заштиту животне средине у Општинској управи Врбас

„Бука којој су људи изложени свакодневно - комунална или општа бука, један је од највећих проблема у урбаним срединама. Као доминантни извор буке у градским срединама је саобраћај, а остали извори буке који потичу од индустрије, угоститељских објеката, грађевинских и јавних радова заступљени су у мањој мери.

Повећан ниво буке неповољно утиче на човеково здравље, психо-моторне способности и радни учинак. Контролна мерења дневних и ноћних нивоа буке у континуитету (мониторинг буке) се врше једино у већим градовима Србије, док у Врбасу не постоје валидни подаци о нивоу буке, на основу којих би се могле предузети одговарајуће мере за њено смањивање.

У складу са Законом о заштити од буке у животној средини („Сл.гласник РС, број 36/09 и 88/2010) и подзаконским актима у Општини Врбас врше се инспекцијски надзори, појединачна мерења буке и утврђивање граничних вредности буке те се доносе одговарајућа решења за сузбијање и свођење нивоа буке у животној средини на прописане граничне вредности.

Приликом инспекцијских прегледа угоститељских објеката и предузећа инспекција заштите животне средине налаже мерење буке која потиче од свих затечених извора буке - уређаја и апарата који могу бити извор прекомерног нивоа буке. Мерење буке се врши у стамбеном објекту подносиоца пријаве, а врши га овлашћена акредитована организација. По добијању извештаја о мерењу буке и резултата мерења предузимају се мере и радње у складу са законском регулативом.“

Ниво радијације – мери Агенција за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије, Београд, Масарикова 5/XV спрат, 011/3061-489, факс: 011/3061-552.

Извор: Општинска управа Врбас

„Стручни послови при обављању послова радијационе делатности обавља Агенција за заштиту од јонизујућег зрачења и нуклеарне сигурности и овлашћени носиоци лиценце за обављање стручних радиационих делатности. У складу са реализацијом обавеза утврђених чланом 90. став 2. Закона о заштити јонизујућих зрачења и о нуклеарној сигурности („Службени гласник Републике Србије“, број 36/09 и 93/12), у смислу којег су правна лица и привредни субјекти на територији Републике Србије дужни да поступе у року од пет година и уклоне радиоактивне громобране и нејонизујуће детекторе дима, сва правна лица и привредни субјекти са територије општине Врбас су се ускладили са одредбама Закона.“

6.4. Квалитет хране

Извор: Допис Пољопривредностручна служба /ПСС/ Врбас, Руководилац саветодавне службе

„Саветодавна служба ПСС Врбас својим саветодавним радом покушава да пољопривредне произвођаче едукује у примени интегралне производње на својим усевима.

Интегрална производња подразумева употребу пестицида и ђубрива само онда када је то потребно и са дозама које су препоручене. На тај начин се количина пестицида и број третирања своди на неопходну меру. Врло је важно да се осим смањења броја третирања, смањи укупна количина употребљених пестицида, као и да се употреби пестицид који има каренцу која је обезбеђена временом примене. На тај начин се избегава могућност депоновања пестицида и продуката ђубрива у производима (јабуке, салата, идр.).

Програмом Министарства пољопривреде и шумарства Безбедна примена пестицида, ПСС Врбас је едуковала око 800 пољопривредних произвођача. Сваке године саветодавци одржавају Зимску школу за пољопривредне произвођаче у свим насељеним местима општина Врбас, Србобран, Кула и Бечеј, где се осим нових технологија производње, одржавају и предавања о времену, начину и дозама пестицида за поједине биљне паразите. ПСС Врбас поседује апаратуру за испитивање испрвности прскалица и ове услуге су бесплатне, а све у сврху добијања здравог производа без садржаја пестицида, продуката ђубрива и разних микотоксина.“

6.4.1. Резултат контроле исправности намирница

Сајт: Министарство пољопривреде

Извор: Годишњи извештај о раду и показатељи делотворности инспекцијског надзора за 2017. годину сектора пољопривредне инспекције од 25.01.2018. године.

Сходно делокругу рада, односно областима инспекцијског надзора, у Сектору су образоване уже унутрашње јединице са својим делокругом рада, и то:

1. Одељење пољопривредне инспекције за пољопривредно земљиште,
2. Одељење пољопривредне инспекције за контролу подстицајних средстава у пољопривреди, органску производњу и сточарство,
3. Одељење пољопривредне инспекције за безбедност хране биљног и мешовитог порекла и контролу обрађивача дувана и произвођача дуванских производа,
4. Одељење пољопривредне инспекције за вино, ракију, алкохолна и безалкохолна пића.

Ниво усклађености надзираних субјеката:

На основу података контролисаних субјеката по годинама, у **протеклих шест година** може се закључити да је у просеку ниво усклађености поступања и пословања надзираних субјеката са законима одређен као средњи.

Нерегистровани субјекти

Инспекцијски надзор над нерегистрованим субјектима се не врши, јер ово Одељење врши контроле подстицаја по налогу Управе за аграрна плаћања, Сектора за рурални развој, Сектор аналитике и аграрне политике-мере селекције и органска производња.

Ниво координације

У извршавању планираних контрола (на нивоу града или округа) инспектори раде заједничке контроле са ветеринарском и тржишном инспекцијом, контролним сертификационим кућама, главна одгајивачка, регионалне одгајивачке организације у сточарству, Управа за Трезор-директна плаћања, МУП.

Исправност намирница биљног порекла – врши пољопривредна инспекција – седиште у Новом Саду, М.Пупина б,

Обавештавање јавности о сазнањима Пољопривредне инспекције о постојању озбиљних ризика по живот и здравље људи. Примењује се модел транспарентног оглашавања на сајту о контролама са именовањем субјеката који крше прописе као и објављивање података који се тичу безбедности хране биљног порекла.

Анализа акцијске контроле квалитета освежавајућих безалкохолних пића и пива у оригиналном паковању и ринфузу, коју су према постављеном плану активности спровели пољопривредни инспектори Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, показале су да су сви узорци у складу са безбедношћу, односно да су здравствено исправни. 16.08.2017.

Исправност намирница животињског порекла – врши ветеринарска инспекција – седиште у Врбасу, Ветеринарска инспекција у Покрајини – Нови Сад, М. Пупина б.

- Установа Центар за физичку културу „Драго Јововић“ Врбас у свом саставу има и ресторан који спрема и оброке за Народну кухињу. Лабораторијско испитивање основних параметара безбедности узорака хране и хране за животиње биљног порекла врши Југоинспект Београд а.д. Њихове услуге су: микробиолошко испитивање хране у угоститељском објекту (сировине и готов производ), микробиолошко испитивање брисева радних површина, микробиолошко испитивање руку запослених у датој области.

Контроле се врше периодично, једном месечно, и то по 2 (два) узорка брисева руку, радних површина и куваних јела (према плану узорковања готових производа и узимања брисева). Након извршене контроле благовремено се издаје аналитички извештај и доставља у року од 7 дана. У извештајном периоду, за протеклих 5 година, све анализе микробиолошког испитивања брисева биле су здравствено исправне и у оквирима прописаних параметара.

- Што се тиче санитарне инспекције на територији општине Врбас, раде се углавном, превентивне контроле, стање је задовољавајуће и у последње 2-3 године није било ни тровања ни епидемије.

6.4.2. Исправност предмета опште употребе

Сајт Института за јавно здравље Војводине 2018. - Анализе предмета опште употребе
Према постојећим прописима у Републици Србији, предмети опште употребе су:

- посуђе и прибор за јело
- амбалажа за паковање и чување намирница и предмета опште употребе и полупроизводи за производњу амбалаже
- козметички производе и сировине за њихову производњу
- средства за прање и чишћење у домаћинству и индустрији и сировине за њихову производњу
- дечије играчке
- дуван и дуванске прерађевине

Налог за контролу предмета опште употребе даје Министарство, последње 2-3 године није било налога Министарства за контролу на нивоу општине Врбас, раде се углавном, превентивне контроле.

- Што се тиче санитарне инспекције на територији општине Врбас, раде се углавном, превентивне контроле, стање је задовољавајуће, у последње 2-3 године није било тровања ни епидемије – Извор: Санитарни инспектор у општини Врбас.

Контрола здравствене исправности намирница намењених јавној потрошњи - **Извор:** Институт за јавно здравље Војводине, „Анализа здравственог стања становништва Јужнобачког округа у 2014. години“ Нови Сад.

Контрола здравствене исправности намирница при увозу, у домаћој производњи и промету обавља се у складу са одредбама Закона о безбедности хране /„Службени гласник РС“, број 41/09./ У складу са одредбама наведеног закона, у надлежности здравствених власти је контрола безбедности дијететских производа (дечија храна-замене за мајчино млеко, дијететски суплементи, адитиви, храна за особе које желе да редукују телесну масу, храна за особе које се налазе под медицинским надзором, храна без глутена), со за људску исхрану и производњу намирница, замене за кухињску со, адитиви за прехранбену индустрију.

2. Предлози за унапређење контроле здравствене безбедности хране у домаћем промету

Поновно успостављање мониторинга здравствене исправности хране у надлежности министарства задуженог за послове здравља и мониторинга предмета опште употребе значајно би унапредило увид у здравствену исправност ових производа.

Контрола здравствене исправности намирница намењених јавној потрошњи се у наредном периоду може унапредити тако што би се на на територији Јужнобачког округа, могла спроводити одређена циљана истраживања како би се добио увид у изложеност популације поједним штетним чиниоцима који могу бити присутни у различитим намирницама намењених јавној потрошњи, укључујући и истраживања која би се односила на проверу прецизности декларисаних нутритивних и здравствених.

6.5. Исхрана у школским објектима

Извор - Допис Предшколске установе од марта 2018. године,

Предшколска установа „Бошко Буха“ Врбас - има Централну кухињу за спремање хране у објекту „Бубица“ у Врбасу, Саве Ковачевића 8, из централне кухиње врши се дистрибуција хране за све вртиће у установи који организују целодневни боравак.

На основу Правилника о општим и посебним условима хигијене хране у било којој фази производње, прераде и промета /„Сл. гласник РС“, број 72/10/ у Централној кухињи врши се узорковање хране једном месечно, врши се контрола брисева свака три месеца, а у приручним кухињама осталих објеката у којима се припрема ужина за децу, два пута годишње се врши контрола брисева радне површине. Имају уговор са овлашћеном лабораторијом за вршење узорковања хране из Сомбора, није било неправилности.

Ужина у свим основним школама - не припремају храну у школским објектима, имају трпезарију, јавну набавку радила Општинска управа Врбас. Спецификацију напитака и хране за ужину праве школе и достављају Општинској управи која спроводи заједнички поступак јавне набавке.

Продужени боравак у основним школама - имају 5 основних школа, 4 основне школе у Врбасу и ОШ „Бранко Радичевћ“ у Равном Селу.

Извор: Допис школа за школску 2017/2018. годину

ОШ „П.П.Његош“ – У продуженом боравку у Школи се припрема ручак за 25 деце, уведен је ХАСАП систем, није било проблема.

ОШ „Братство – јединство“ Врбас - У школи се не врши припрема оброка, а са хотелом „Бачка“ имају уговор о дистрибуцији ручка за потребе око 20 корисника продуженог боравка. Хотел „Бачку“ контролише Ветеринарско специјалистички институт Сомбор.

Дистрибуцију ужине која се допема у Школу и само сервира у трпезарији Школе за око 200 ученика, контролише санитарни инспектор. „Тривит“ контролише СП Лабораторија Бечеј.

До сада није било притужби на квалитет хране нити је било проблема са исхраном ученика. ОШ „20. октобар“ Врбас - поседује школску кухињу у којој се ручак за 27 ученика који похађају продужени боравак, од марта 2017. године примењују ХАЦЦП стандарде.

Сервирање ужине за ученике ове школе врши се од добављача из Темерина који је изабран у поступку јавне набавке. Јеловник за ручак саставља се на недељном нивоу. Строго се води рачуна да су намирнице за припрему свеже, те се месо набавља истог дана када се и припрема, а храна се служи само тог дана када је и скувана. Контролу над применом свих ових стандарда врши Санитарна инспекција.

Донет је нови Правилник о ближим условима за организовање, остваривање и праћење исхране у основној школи /„Службени гласник РС“, број 68/2018, који је ступио на снагу 15.9.2018. године/ и биће примењен од школске 2018/2019. године.

Према Правилнику, исхрану ученика у основној школи организује директор школе у сарадњи са Саветом родитеља. Послове праћења исхране ученика у школи школа обезбеђује закључивањем уговора са надлежним институтом за јавно здравље.

6.6. Амброзија, комарци, крпељи и дератизација

Извор: Општинска управа Врбас, Одељење за урбанизам, стамбене послове, заштиту животне средине

„Као део система заштите животне средине, мера и услова за одрживо управљање и спречавање, контролу, смањивање и санацију загађења свих сектора животне средине, јесте и систем здравља свих грађана од негативног утицаја штетних организама, Општина Врбас је развила систематски инструмент у обезбеђењу квалитетнијег живота на својој територији. У том смислу 90 Општина Врбас сваке године издваја знатна средства за систематско уклањање коровске биљке амброзије као најистакнутијег биљног алергена, затим систематско уништавање комараца и крпеља и периодично уништавање глодара.

Механичко сузбијање амброзије на територији Општине Врбас се може сматрати неопходном мером. Положај саме општине условљава појаву амброзије на целокупној територији како на пољопривредним стаништима тако и у самим насељима, на грађевинском земљишту. Радови на систематском сузбијању амброзије се увек изводе синхронизовано у одређеном периоду године дејством свих средстава истовремено. Успешна метода за превентиву и сузбијање амброзије огледа се у: проспекцији терена, картирању и дефинисању закоровљених површина, механичком и хемисјком третману уклањања корова, информисању јавности и систематском мониторингу аерозагађења. Мониторинг аерозагађења, односно присутност полена у ваздуху обавља се Христовим уређајем. Анализе се раде на ПМФ-Департман за биологију и екологију у Новом Саду, а

резултати се објављују на интернет порталу Секретаријата за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине.

Систематско сузбијање комараца на територији општине Врбас се одвија у два правца. Влада Аутономне Покрајине Војводине сваке издваја средства за биолошко сузбијање ларви комараца као превентивну и најекономичнију меру дејства. Са друге стране, локална самоуправа- сваке године издваја знатна средства за систематско уништавање комараца. Средства се предвиђају Буџетским фондом за заштиту животне средине.

Систематско сузбијање комараца подразумева деловање како на јувенилни тако и на адолтни стадијум. Најефикаснија метода која се примењује у општини Врбас јесте континуирано деловање на ларве и легла у стајаћим водама. На ларвене стадијуме делује се хемијским и биолошким средствима са воде и земље, а на адолтне стадијуме са земље и из ваздуха. Третмани се врши дуж свих водотокова, у стајаћим водама, барама и барицама, одводним јарковима и другим влажним површинама у општини.

Третман крпеља на територији општине Врбас који је у све широј примени, обавља се ULV методом са земље, применом најчешће препарата ICON у одговарајућој дози. Посебно је значајно да ови третмани обухватају све локације које су намењене за спорт, рекреацију, одмор и боравак грађана: паркови, улична зеленила, шеталишта, излетишта, игралишта, школска и предшколска дворишта и сл.

Табела: Приказ метода систематског уништавања амброзије, сузбијања комараца и крпеља и дера-тизације на територији општине Врбас

АКТИВНОСТ	2014	2015	2016	2017
	ПОВРШИНА	ПОВРШИНА	ПОВРШИНА	ПОВРШИНА
Систематско сузбијање комараца	Биолошки ларвицидни са земље - 30ха Хемијски ларвицидни са земље -100ха Хемијски ларвицидни са воде -120ха Хемијски одраслих за земље - 4.200ха Хемијски одраслих из ваздуха -800ха	Биолошки ларвицидни са земље - 20ха Хемијски ларвицидни са земље -80ха Хемијски ларвицидни са воде -120ха Хемијски одраслих за земље -4.000ха Хемијски одраслих из ваздуха -750ха	Биолошки ларвицидни са земље - 30ха Хемијски ларвицидни са земље -120ха Хемијски ларвицидни са воде -150ха Хемијски одраслих за земље -4.600ха Хемијски одраслих из ваздуха -1.200ха	Биолошки ларвицидни са земље - 35ха Хемијски ларвицидни са земље -130ха Хемијски ларвицидни са воде -150ха Хемијски одраслих за земље -6.500ха Хемијски одраслих из ваздуха -1.500ха
Систематско сузбијање крпеља	Хемијски -380.000м ²	Хемијски -400.000м ²	Хемијски -1.835.00м ²	Хемијски -5.830.00м ²

Систематска дератизација	-	-	-	-
Систематско уништавање амброзије	Хемијски 26.480m ²	- Механичко ручно кошење -130.000m ² Механичко машинско кошење -250.000m ²	Механичко ручно кошење -130.000m ² Механичко машинско кошење -250.000m ²	Механичко ручно кошење -110.000m ² Механичко ручно кошење на неприступачним површинама -28.800m ² Механичко машинско кошење -79.935m ²

6.7 Управљање отпадом

Циљ – заштита здравља људи и заштита животне средине.

- Од 42.092 становника општине Врбас, 57,28% је урбано, а 42,71% рурално становништво,
- Сваки становник општине Врбас продукује просечно дневно 0,67 кг комуналног отпада, што је 244,55 кг/годишње,
- Морфолошки састав КОМУНАЛНОГ ОТПАДА је: папир 9%, стакло и гума по 3%, пластика 13%, текстил 5%, метал 4%, органиски отпад 38%, грађевински 10% и са јавних површина 5%.,
- На нивоу државе донета је Стратегија управљања отпадом Републике Србије (2010-2019),
- У општини Врбас је усвојен Локални план управљања отпадом, а донет је и Регионални план управљања отпадом за Јужнобачки регион којим је предвиђена изградња регионалне депоније и успостављање регионалног система управљања отпадом.

Извор: Општинска управа Врбас, Одељење за урбанизам, стамбене послове, заштиту животне средине

Општина Врбас, као и већина општина у Србији се дуго борила са нагомиланим отпадом који се неадекватно лагеровао на недозвољеним површинама, великим бројем дивљих депонија, неуједначеног система управљања отпадом (сакупљање, транспорт, третман и депоновање) на нивоу комуналног предузећа, непостојање примарне и секундарне сепарације, као и са благовременим реаговањем инспекцијских органа. Успостављањем сета прописа у систему управљања отпадом од 2009. године, опредељујући се за пут одрживог развоја, сви капацитети у општини Врбас су се одлучно усмерили у прилагођавање прописима и позитивним решењима који имају минимални утицај на све секторе животне средине, обезбеђујући квалитетнији амбијент и живот будућих генерација.

На нивоу локалне самоуправе у општини Врбас, у циљу дугорочног успостављења одрживог система управљања отпадом на својој територији, као и на вишем административном нивоу, у Јужнобачком округу, израђени су и усвојени Локални план управљања отпадом и Регионални план управљања отпадом за Јужнобачки округ. Овим плановима су се дефинисали приоритетни циљеви у прилагођавању и обезбеђивању одрживог управљања отпадом:

- Прилагођавање постојећих одлука, као и доношење нових за област управљања отпадом,
- Обезбеђење локалних институција,
- Потпуна покривеност услуга сакупљања отпада,
- Превенција настајања и примарна селекција отпада,
- Успостављање система управљања посебним токовима отпада и изградња рециклажног центра,
- Санација, затварање и рекултивација постојећих депонија,
- Изградња трансфер станице за претовар отпада,

- Изградња регионалне депоније и успостављање регионалног система управљања отпадом. До сада на територији општине Врбас обезбеђено је следеће:
 - Успостављен је потпун и затворен систем обједињеног сакупљања отпада од стране комуналног предузећа. Сва домаћинства и правни сектор поседује типизирани канте или контејнере за изношење мешаног комуналног отпада,
 - Забрањено је депоновање отпада на постојећим регистрованим депонијама у свим насељеним местима и исте су проглашене затвореним. Као главна депонија за депоновање комуналног отпада са целе територије општине дефинисана је главна депонија у насељу Врбас, на којој ће се отпад депоновати до изградње регионалне депоније. Плановима је дефинисана санација, затварање и рекултивација свих постојећих депонија,
 - Сваке године се издвајају средства за санацију дивљих депонија која су се значајно смањила успостављењем обједињеног одношења отпада,
 - Повремено се врши изношење и примарно селектованог отпада као засебних фракција (биљни отпад, кабасти, стакло и пластика),
 - Дефинисана је локација за привремено складиштење грађевинског отпада и отпада од грађења.

Табела: Подаци о количини и саставу отпада на територији општине Врбас

Просечна дневна количина комуналног отпада у растреситом стању	МЗ	140
	Т	38
Просечна дневна количина инертног и неопасног индустријског отпада	МЗ	26
	Т	11
Морфолошки састав отпада (процењено процентуално учешће појединих врста материјала у запремини растреситог отпада)		
	Папир	9%
	Стакло	3%
	Пластика	13%
	Гума	3%
	Текстил	5%
	Метал	4%
	Органски	38%
	Грађевински	10%
	Са јавних површина	5%
	Остало	10%

■ Индустријски отпад

Са индустријским отпадом се управља на начин предвиђен Законом о управљању отпадом. Отпад који може да се поново искористи за исту или за другу намену и добијање енергије се предају субјектима који управљају засебним фракцијама отпада и имају исходовану интегралну дозволу за управљање отпадом. Управљање отпадом са којим се после употребе управља на посебан начин, односно управљање посебним токовима, регулисано је засебним законима и правилницима. Произвођачи отпада су дужни да воде евиденције о произведеном и предатом отпаду и редовно извештавају Агенцију за заштиту животне средине.

- Грађевински отпад - Сав грађевински отпад од рушења и отпад од градње са територије општине Врбас се депонује на грађевинској депонији у Врбасу и на депонијама у другим насељеним местима општине. Извор: Општинска управа Врбас, Одељење за урбанизам, 05.04.2018. године
- Здравствена установа у општини Врбас која третира медицински отпад је Општа болница Врбас.

Извор: Извештај о раду за 2017. годину Агенције за зоохигијену и пољопривреду општине Врбас
Послове Зоохигијенске службе обавља организациона једница - сектор зоохигијене Јавне агенције за зоохигијену и пољопривреду општине Врбас, а то су:

- 1) хватање и збрињавање напуштених животиња у Прихватилишта за животиње;
- 2) нешкодљиво уклањање лешева животиња са јавних површина и објеката за узгој, држање, дресуру, излагање, одржавање такмичења или промет животиња;
- 3) транспорт или организовање транспорта лешева животиња са јавних површина и објеката из тачке 2. овог члана до објекта за сакупљање, прераду или уништавање отпада животињског порекла на начин који не представља ризик по друге животиње, људе или животну средину.

Локална самоуправа је у обавези на основу члана 66. Закона о добробити животиња да изгради Прихватилиште за псе и мачке уколико на њеној територији има напуштених животиња, и у складу са наведеним изграђено је 2011. године Прихватилиште за псе и мачке у оквиру Јавне агенције.

У току 2017. године, за ветеринарске услуге Јавна агенција је имала заључен уговор са организацијом из Равног Села и исте се односе на: стерилизације /145 паса, профилактичке интервенције /вакцинације против беснила 304 пса, чиповања 203 пса...) и интервенције лечења болесних животиња и оперативних захвата. У току 2017. године, у Прихватилиште је смештено укупно 208 паса, од којих је удомљено 144, враћено власницима 12 паса и удомљени пси су очишћени од паразита, вакцинисани против беснила и заразних болести и стерилисани о трошку Јавне агенције.

Јавна агенција је у обавези да врши нешкодљиво уклањање животињских лешева са површина и објеката за узгој, држања, дресуру, излагање, одржавање такмичења и промет животиња, али иста нема могућности да наведене делатности обавља у складу са важећим законским нормама, те је било неопходно ангажовање трећег лица, које испуњава све законске прописе, како би се наведене делатности несметано обављале. Лешеве животиња су углавном, од стране грађана, бацани у канале, на депоније за комунални отпад, загађујући животну средину. Животињски отпад је сврстан у опасни отпад заједно са радиоактивним, електронским и сл. што је био још један од разлога расписивања напред наведене јавне набавке.

Зоохигијенска служба је у 2017. години наставила сарадњу и уз донацију Друштва за заштиту животиња „Ђурђево“, чији је оснивач и представник Моника Брукнер, као и средствима оснивача СО Врбас, у оквиру Прихватилишта поставила 11 сунцобрана и ископала базен за псе, а све у циљу побољшања услова живота паса у Прихватилишту.

7. УРБАНИ ДИЗАЈН ОПШТИНЕ ВРБАС – Извор: Општинска управа Врбас

Подручје које обухвата општина Врбас чине следеће катастарске општине: К.О. Врбас-Град; К.О. Врбас; К.О. Куцура; К.О. Савино Село; К.О. Бачко Добро Поље; К.О. Змајево; К.О. Равно Село и К.О. Косанчић.

Целокупно подручје општине Врбас обухвата површину од 37.562,85 ha и то са следећом структуром:

	2009. год.	2030. год.	Индекс промене
ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ	33 777 ha	33 644 ha	- 0,4 %
ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ	242 ha	269 ha	+ 11,5 %
ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ	61 ha	61 ha	0,00 %
ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ	3 520 ha	3 626 ha	+ 3,00 %
У К У П Н О :	37 600 ha	37 600 ha	-

У оквиру целине грађевинског подручја најосновнију поделу простора формира улична мрежа. Унутар ове матрице основна просторна јединица је урбани блок. Структура блокова углавном је ортогонална, а у односу на намену разликују се и њихове физичке одлике. Блокове намењене становању и централним функцијама углавном одликује ободна изградња, док су објекти у оквиру осталих намена слободно, или у складу са функционалним захтевима распоређени у простору.

Поштујући принципе одрживог развоја, организација насеља са аспекта функције становања у највећој мери се заснива на стању које се трансформише и реконструише у смислу рационалнијег коришћења земљишта и побољшања услова становања.

Простори намењени становању заузимају највећу површину у оквиру насеља и самим тим представљају окосницу урбанистичког планирања.

Неопходно је нагласити да квалитетну базу развоја представља постојећа матрица и начин изградње, будући да су настајали плански, брижљиво контролисани кроз претходни период, не спонтаном и стихијском изградњом. Тенденција промена усмерена је ка рационалнијем коришћењу простора и обезбеђењу нових површина, углавном за радне комплексе. Најинтензивније промене у простору иницира гравитациона зона ауто-пута, те се из тог разлога, због великог интересовања планира формирање нових радних комплекса, у овом североисточном делу насеља Врбас.

Становање се планира у оба основна вида: породично и вишепородично. Породично становање, као преовлађујуће, заузима око 95% површине, док се вишепородично углавном задржава као постојеће на око 5% површине намењене становању. Мешовита намена, код објеката који су делом стамбени, припада вишепородичном виду али је могућа комбинација породичног становања и ванстамбене намене уз поштовање осталих услова за дату намену.

Породично становање у насељеном месту Врбас представља најзаступљенију намену у грађевинском подручју насеља, на површини од 454,48 ha. Око 40 ha се предвиђа за изградњу на слободним површинама, око 250 ha је намењено реконструкцији, а око 165 ha је погодно за трансформацију која је у блоковима који гравитирају центру насеља већ реализована у значајној мери. С обзиром да је традиционална панонска кућа „на бразду“ и „на лакат“ најзаступљенији тип објеката, нарочито у старим деловима насеља, даје се предност овом типу приликом реконструкције стамбеног фонда, али и нове изградње. Кућа се гради на регулацији улице и на једној међи парцеле или незнатно удаљена од ње.

Правилна оријентација и инсолација зграда повољан положај стамбених зграда у односу на остале садржаје

Сви објекти изграђени са грађевинском дозволом испоштовали су постојећу урбану матрицу, имају у највећем обиму правилну оријентацију и инсолацију и довољну удаљеност од суседних објеката. Планским документима водило се рачуна о равномерној покривености града објектима јавне намене, зеленим површинама, терцијарним делатностима. Бесправна изградња није у већини случаја нарушила постојећу урбану матрицу.

Саобраћај

Основна улична мрежа има ортогонални карактер. Уређену односно правилну уличну мрежу са одговарајућим регулационим ширинама има већи број улица, док најнеправилнију уличну мрежу има ободни део насеља грађен 70-их година. Моторни приступ је већим делом омогућен до пословних и стамбених објеката (кола хитне помоћи, противпожарна кола, кретање старијих и особа са инвалидитетом и др.).

Паркирање

Број обезбеђених паркинг места не задовољава у потпуности потребне капацитете у централном делу и у зонама вишепородичног становања.

Бициклически и пешачки саобраћај

Афирмација бициклическог саобраћаја треба да буде на што већем нивоу како би се овај вид превоза што више популаризовао, у оквиру профила улица треба планирати бициклическе стазе на свим важнијим саобраћајницама на целој територији општине Врбас. Планирање бициклических стаза треба да буде усмерено ка повезивању Врбаса са насељима, као и њиховом међусобном повезивању како дуж државних и локалних путева, тако и дуж канала система ДТД.

Јавни објекти и јавне површине су местимично прилагођени за кретање особа са инвалидитетом, мајкама са децом, старијима. Приступачност се односи на зграде јавне и пословне намене, објекте за јавну употребу (улице, тргови, паркови и сл.), као и на стамбене и стамбено пословне зграде. Квалитет урбане опремљености, саобраћајне и инфраструктурне повезаности као и обезбеђење приступа особама са посебним потребама су на већем нивоу у центру града.

Зеленило као саставни елемент урбаног дизајна

Улично зеленило чине дрвореди дуж уличних коридора које прате травњаци. Састоји се у линеарном распореду лишћарских врста, четинара, жбунасте и друге ниже биљне врсте.

Потребна је реконструкција постојећих дрвореда и подизање нових, што се нарочито односи на улице са широким регулацијама. Унутар јавних блоковских површина потребно је плански подизати повезане зелене површине, у циљу стварања повољнијих услова живота. Потребно је да се формира заштитни зелени појас око града и насеља у Општини, треба обезбедити повезивање зелених површина, уз помоћ зелених продора, дуж саобраћајница приградских и пољских путева, дуж водотокова и сл.

На ободима насељених места има амброзије и стабла топола која имају алергогена својства на људе. Примарно место у одабиру врста, а свакако где год је то могуће, треба дати аутохтоним врстама.

8. ОРГАНИЗАЦИЈА ЗАЈЕДНИЦЕ

Сви носиоци система јавног здравља у општини Врбас

8.1. Делови управе који се баве областима битним за јавно здравље

Локална самоуправа

- Највиши орган локалне власти је Скупштина општине, а извршни органи су Председник општине и Општинско веће. Орган Општине је и Општинска управа Врбас, организована као јединствена општинска управа /са унутрашњим организационим јединицама/ јер општина Врбас има мање од 50.000 становника. У оквиру Општинске управе основана је и Канцеларија за младе.

- Као радно тело председника општине и извршне власти је основан Савет за здравље, а питањима јавног здравља се бави Одељење за друштвене делатности Општинске управе, саветник за заштиту и унапређење права пацијената и члан Општинског већа за здравство.

Саветник за заштиту права пацијената у локалној самоуправи је почео са радом 01. децембра 2013. године.

За период од 4 године саветнику се обратило 258 евидентираних пацијената – од тога поднето је 16 писаних приговора или записника о усмено поднетом приговору, а 242 пацијента се обратило за остало: информације, савете, консултације или је надлежан за поступање био неки други орган, а не саветник за права пацијената, најчешће су то били Центар за социјални рад или Републички фонд здравственог осигурања – филијала Врбас.

Од 16 писаних приговора, један се налази у судском спору, два су била основана и односила су се на немогућност заказивања специјалистичких прегледа, а остали су били неосновани, с тим да остаје отворено питање: ако су предмет приговора објективне тешкоће као што су нормативи, недостатак кадра или квар опреме да ли је тај приговор основан или не? Није било приговора Савету за здравље на рад Саветника. Није било приговора на рад приватне праксе. Примедбе се односе на рад Опште болнице Врбас, Дома здравља „Вељко Влаховић“, неколико на рад Апотеке Врбас.

И даље највећи број обраћања пацијената се односи на савет, информацију, консултацију или неки проблем који се реши усменим путем уз позив одређеним службама здравствених установа, уједно се реши и приговор пацијента

- Радна тела у сарадњи са Саветом за здравље су: Савет за безбедност, Комисија за популациону политику, Комисија за родну равноправност, Савет за социјалну заштиту...
- Основан је Локални савет за запошљавање и донет Локални акциони план запошљавања општине Врбас за 2018. годину /„Службени лист општине Врбас“, број 3/2018/.

8.2. Систем здравствене заштите

- Здравствену заштиту на примарном нивоу обезбеђују Дом Здравља „Вељко Влаховић“, Апотека Врбас, а на секунданом нивоу Општа болница Врбас.
- Институт за јавно здравље Војводине из Новог Сада је надлежан за општину Врбас,
- Скупштина општине Врбас је оснивач Дома здравља „Вељко Влаховић“ Врбас и Апотеке Врбас, а Извршно веће АП Војводине Опште болнице Врбас од 01. априла 2008. године. Дом здравља и Апотека су основане за територију општине Врбас као здравствене установе у државној својини за обављање здравствене делатности на примарном нивоу, док је Општа болница Врбас основана за секундарну здравствену заштиту као регионална за општине: Врбас, Мали Иђош, Србобран, Бечеј, Бачку Паланку и Бач и део општине Кула /насељена места: Кула, Руски Крстур и Липар/ - за око 200.000 становника.
- У оквиру Дома здравља „Вељко Влаховић“ су здравствене станице у Старом Врбасу и Виноградима и амбуланте у свих пет насељених места у општини Врбас. Организационе јединице Дома здравља су 8 служби за: здравствену заштиту одраслих становника, хитну медицинску помоћ, здравствену заштиту деце, школске деце и жена, стоматолошку здравствену заштиту, кућно лечење и негу са поливалентном патронажом, лабораторијску дијагностику, здравствену заштиту запослених, превенцију и контролу болести и правне, економско-финансијске техничке и друге сличне послове.
- Апотеку Врбас чине: у Врбасу - Централна апотека и огранци у Старом Врбасу и Виноградима, и јединице за издавање готових лекова у свих пет насељених места општине

Врбасу складу са Планом мреже здравствених установа, што је од велике важности за грађане насељених места општине јер приватним апотекама те локације нису атрактивне из више разлога, пре свега економских.

- Општа болница Врбас у 2017. години, има укупно 270 болесничких постеља /интензивне неге 12, полуинтензивне 2 и стандардне интензивне 256/, број хоспитализованих лица је 8.250, број дана хоспитализације 62.463, просечна дужина лечења је 7,57 дана, просечна заузетост постеља је 63,38%.
- Организационе јединице Опште болнице Врбас су: хирургија 37 болничких постеља, ортопедија 33, урологија 19, гинекологија 28, интерно 66, ОРЛ 6, офталмологија 4, пнеумофтизиологија 41, неурологија 14, психијатрија 12 и педијатрија 10 – укупно 270. /Инфективне болести 0, дерматовенерологија 0/.
- Здравствених радника и сарадника - укупан број лекара по нормативу – 70, запослених 69, на специјализацији 14, специјалиста 51, број медицинских сестара по нормативу 236, мање запослених 52, број здравствених сарадника 4,
- Здравствених радника и сарадника у дневној болници /интерна медицина, хирургија, психијатрија и инкологија-хемотерапија/ и дијализи - доктора медицине 7, запослених 6, медицинских сестара 19, запослених 16.
- Здравствени радници и сарадници у заједничким медицинским делатностима – укупан норматив је 31 доктор медицине и фармацеут, недостаје 5, медицинских сестара по нормативу 79, недостаје 9, 1 мед.техничар 1 и здравствени сарадник 1.
- Немедицински радници – административни радници – 19, технички радници – норматив 99, недостаје 19 радника.

Према подацима Дома здравља, проблеми у спровођењу примарне здравствене заштите становништва су следећи:

нормативи за одређивање броја кадрова у јавним здравственим установама је број становника који је у сталном паду, а не број пружених услуга што је норматив нпр. за лабораторијску дијагностику, пораст броја хроничних пацијената, /како малигних, тако кардио-васкуларних, шећерне болести, респираторних, обољења коштаног мишићног система/. Они додатно оптерећују службу опште медицине због сталног обнављања терапије и контрола, што ће се регулисати увођењем електронског рецепта у рад Апотеке.

Правила за електронски рецепт у Апотеци- први пут лек за хроничну терапију мора да се подигне у року од 15 дана, следећи пут 7 дана пре или после рока од 30 дана од претходног месеца, рок за подизање антибиотика је 3 дана, 7 дана за наркотику.

Патронажна служба - нема довољно кадра, а они су ти који на терену спроводе превентиву (обилазак беба и породиља, хроничних пацијената, здравствено васпитање по школама, превентивни прегледи у Дому здравља). Тренутно лекар спец.социјалне медицине и педагог ДЗ врше здравствено-васпитна предавања по школама (око 200 предавања годишње). По нормативу, наша општина би требала да има 8 патронажних сестара и бар 3 кола (1 кола за Врбас, 1 за правац С. Село и 1 за правац Равно Село). Тренутно имају 4 сестре и 1 исправна кола.

Саветовалиште за дијабетичаре - Диабетес меллитус са својих близу 10% заступљености код становништва у нашој земљи. Савремени начин живота: неправилна исхрана, недовољна физичка активност, стрес, су главни узрочници оваквог стања. Све је то условило потребу да се у организацији Примарне здравствене заштите организује Саветовалиште за дијабетес у оквиру Службе за здравствену заштиту одраслих.

Према препорукама Републичке стручне комисије за превенцију и контролу шећерне болести, функције Саветовалишта за дијабетес су:

1. Подршка контроли дијабетес и компликација

Анализе и дискусије у контексту примењене терапије: начина исхране, физичке активности, навика (пушење, конзумација алкохола), резултата самоконтроле. Стварање услова за оптимално спровођење самоконтроле.

2. Превенција дијабетеса (тип 2).

Индивидуална детекција повишеног ризика за тип 2 дијабетеса-скрининг дијабетеса: за све особе старије од 45 год. једном у три године, као и за особе без обзира на године, које имају један или више поремећаја: позитивна породична анамнеза, БМИ ≥ 30 , смањена физичка активност, гестациски дијабетес, жене које су родиле децу тежу од 4кг, артеријска хипертензија, исхемијска болест срца и мозга, дислипидемија (ХДЛ $\leq 0,9$ и/ или триглицериди већи од 2,8), синдром полицистичних јајника и друга ендокринолошка обољења која утичу на гликорегулацију.

3. Превенција компликација дијабетеса

Индивидуална детекција повишеног ризика за развој и прогресију: исхемијске болести срца, исхемијске болести мозга, периферне васкуларне болести и дијабетесног стопала, неуропатије, нефропатије, ретинопатије. Као и индивидуално саветовање у сарадњи са изабраним лекаром у вези превентивне терапије горе поменутих компликација.

4. Едукација лекара и здравствених професионалаца.

Због изузетно брзог развоја нових сазнања у области дијабетолошке заштите на примарном нивоу, носилац едукације је Саветовалиште за дијабетес, а могу је обављати и стручњаци ван Дома здравља.

Едукације садрже:

Едукације за примену поступака превенције типа 2 (на популационом нивоу), високо ризичних особа за тип 2 дијабетеса, ризика за настанак хроничних компликација, за примену нових дијагностичких поступака, за примену нових поступака немедикаментне терапије, медикаментне терапије и сложених видова терапије.

5. Едукација пацијената

Неопходна је перманентна едукација пацијената о својој болести, најбоље као индивидуални рад са пацијентом или рад у малим групама, или предавања. Тежиште је на индивидуалном раду. Едуковати их у погледу стилова живота, самоконтроле, терапије, нових дијагностичких поступака. Едукација треба да је усмерена и на друштво (становништво, установе и организације).

У реализацији едукације неопходна је сарадња са професионалним удружењима и удружењима грађана и локалном самоуправом.

6. Регистар пацијената и високоризичних особа.

За функционисање оваквог саветовалишта у оквиру Дома здравља, поред кадра, потребне су бар две просторије не мање од 20м² и одговарајућа опрема.

Скрининг дијабета се у Дому здравља уради око 500 годишње.

Општа болница Врбас

У протеклом периоду Општа болница Врбас потписала је Уговоре о пословно техничкој сарадњи са: Институтом за здравствену заштиту деце и омладине Војводине, Институтом за онкологију Војводине Сремска Каменица, Институтом за плућне болести Војводине, Клиничким центром Војводине и са Домом здравља „Вељко Влаховић“ из Врбаса, што претставља окосницу унапређене пословне политике установе. Са Републичким фондом за здравствено осигурање потписан је Анекс Уговора о пружању и финансирању здравствене заштите из обавезног здравственог осигурања за 2017. годину, којим су предвиђена увећана средства за санитарски и медицински потрошни материјал на терет обавезног здравственог осигурања.

У протеклом периоду одобрена су средства од Покрајинског секретаријата за здравство АП Војводине по Јавном конкурс за финансирање, односно суфинансирање изградње, одржавања и

опремања здравствених установа за набавку РТГ аналогног апарата са плафонским носачем и РТГ цеви и система за компјутеризовану радиографију (ЦР систем). Такође, одобрена су и средства за набавку оперативног екстензионог стола за Одељење оперативног блока са стерилизацијом. Ортопедско трауматолошка операциона сала и набавку стационарног УЗ апарата за доплер ехокардиографију за Службу интерне медицине и Службу за специјалистичко- консултативне прегледе. Укупан износ одобрених средстава за занављање опреме од стране Покрајинског секретаријата износи близу 20.000.000. динара.

Средствима Управе за капитална улагања Владе АП Војводине финансиран је апарат за анестезију са гасним монитором, а средствима Покрајинског секретаријата за здравство АП Војводине и топловодни котао. Компанијом ФМЦ Србија д.о.о. из Вршца, донирала је пет нових апарата за хемодијализу, а Институт за кардиоваскуларне болести Војводине, Сремска Каменица, уступио је 120 функционалних болесничких кревета, додатно болничког намештаја и осталих помагала.

Подршку болници у виду донације рачунарске опреме упутили су Ерсте банка из Новог Сада и компанија „Ал Равафед Србија” из Београда, донацију увек преко потребне постелине - Општински одбор Социјалистичке партије Србије и Актив жена Српске напредне странке из општине Врбас. Такође, добром сарадњом са невладином организацијама „Табита” из Новог Сада, „За помоћ Источној Европи” из Холандије, а захваљујући залагању Александра Суботина, свештеника Еванђеоске цркве из Куцуре, у континуитету је занављана радна одећа, постелина, прекривачи за пацијенте и др. Између осталих, не мање значајних и вредних донација (често и са жељом донатора да остану анонимни) споменули би интересантну донацију Јавне агенције за зоохигијену и пољопривреду општине Врбас и ОО СПС Врбас, која се састојала преко 160 садница различитих врста дрвећа и воћака. Садњом је додатно обогаћен парк око круга болнице и паркинг простора.

Дана 30. јуна текуће године, по утврђеним нормативима за неометан рад у установи недостајало је 14 доктора медицине, 61 медицинска сестра/техничар и 14 техничких/помоћних радника. Одлуком Министарства здравља Општа болница Врбас добила је могућност да запосли шест лекара, три медицинске сестре и два помоћна радника. Иако су потребе много веће, запошљавањем квалитетног, кроз претходни рад на одређено време, провереног кадра, делом је ублажено радно оптерећење запослених и створени су предуслови за подизање комплетне здравствене услуге на виши ниво. Као потврда наведеног, детаљном тромесечном анализом стручних служби ОБВ указано је на тренд значајног увећања прековремених сати постојећег кадра.

Поред континуиране едукације, из установе је на специјализацији ургентне медицине, гинекологије, опште хирургије, педијатрије, интерне медицине, анестезиологије, неурологије и психијатрије 21 лекар а планиране су и нове, како би се постојећи кадар по природном одливу, надопуњивао новим стручним, здравственим особљем. Такође, поднет је и захтев Министарству здравља за увођење нове здравствене технологије код стрес инконтиненције код жена, у циљу унапређивања здравља, а која обухватају безбедне, квалитетне и ефикасне медицинска средства, медицинске процедуре, као и услове за пружање здравствене заштите.

Због адекватног фактурисања, а самим тим и наплате фактура пружених здравствених услуга од Републичког фонда за здравствено осигурање, надограђен је и осавремењен постојећи информациони систем. Истовремено је имплементиран и интегрални информациони систем (ИЗИС), а ради јасне примене истог, потписан је и Протокол о поступању са ургентним пацијентима који долазе у пратњи Службе хитне медицинске помоћи Дома здравља „Вељко Влаховић“ Врбас.

У изради је и Споразум о сарадњи о интегрисању специјалистичких прегледа, услуге превоза и логистике пацијената, корисника услуга и добара Опште болнице Врбас и Геронтолошког центра Врбас, због уштеде материјалних и финансијских средстава, као и постојећих људских ресурса.

Од почетка текуће године уредно је сервисирана је и поправљена готово сва опрема са којом болница располаже.

Постројење за третман инфективног медицинског отпада представља вид тржишног пословања али и допринос болнице одрживом развоју, односно очувања животне средине.

Превентивни прегледи

На превентивним прегледима у Општој болници Врбас здравствене услуге су пружене за 158 пацијената и то: лабораторијске, одређивање шећера у крви и тумор маркери 149, ултразвук стомака 75 и мамографија 33.

Бесплатни прегледи у Општој болници Врбас 2018. године:

24.01.2018. Бесплатним прегледима све заинтересоване припаднице женског пола биле су у могућности да провере своје репродуктивно здравље. Општа болница Врбас је тако обележила Европску недељу превенције рака грлића материце.

28.01.2018. Организован ултразвучни преглед стомака, мамографија, анализа тумор маркера - ЦЕА, општи тумор маркер и ЦА 19-9, тумор маркер за дебело црево, као и мерење нивоа шећера у крви.

22.04.2018. Организовани су бесплатни кардиолошки и офталмолошки прегледи, као и тумор маркери штитасте жлезде и простате.

20.05.2018. Организовани су бесплатни прегледи младежа, затим интернистички прегледи као и лабораторијске анализе липидног статуса.

28.10.2018. Према препоруци Министарства здравља Владе Републике Србије, Општа болница Врбас организовала је 28. октобра, серију бесплатних превентивних прегледа. Заинтересовани грађани имали су прилику да изврше ултразвучни преглед стомака, мамографски преглед и лабораторијске претраге за утврђивање нивоа триглицерида и холестерола.

19.11.2018. Према препоруци Министарства здравља, у Општој болници Врбас одржана је акција превентивних прегледа у Уролошкој амбуланти. За старију популацију (45 и више година) вршио се ректал туше преглед након којег се, према потреби вршила ПСА анализа. За млађу популацију (до 45 година) вршио се палпаторни преглед тестиса и, према потреби, индикован је ултразвучни преглед.

Ови прегледи дају резултате ако се открије што више болести које нису откривене. На превентивне прегледе требало би више да долазе људи који нису у систему контроле. Циљ је да се што раније открију болести које се могу дијагностификовати на ултразвуку, мамографији ... Ово су ПЕТИ по реду бесплатни превентивни прегледи који се одржавају у здравственим установама широм Србије на иницијативу Министарства здравља.

По препоруци Покрајинског секретаријата за здравље, у оквиру Европске недеље рака грлића материце, у Општој болници на гинеколошком одељењу организовани су бесплатни превентивни прегледи са циљем да мотивишу жене да редовно иду на прегледе, јер је ова болест излечива уколико се открије на време. У Србији сваког дана умре најмање једна жена, а четири жене оболе од ове опаке болести. Ова акција се у Србији одржава по 12 пут.

Листе чекања – Извор: „Политика“, 06.04.2018. године.

постоје за 26 интервенција, а на неку од ових интервенција чека укупно 74.248 пацијента. Највише пацијената чека операцију катаракте 27.179, уградњу колена 13.441, уградњу кука 10.250. Листе чекања формирају се и за скенер главе, стомака и мале карлице, грудног коша, магнетну резонанцу, катетеризацију срца, уградњу вештачког срца, срчаних зализака.

- **Апотека Врбас** има следеће организационе јединице: Градска Апотека Врбасу, Органак „Стари Врбас“ и јединице за издавање готових лекова: „Нова Апотека“ и „Виногради“ у Врбасу и у сваком насељеном месту општине и Служба за правне и економско-финансијске послове.

8.3 образовање

Врбас је значајан образовни центар Јужнобачког округа и АП Војводине.

Предшколска установа „Бошко Буха” ради у 12 објеката, пружа васпитно-образовне услуге за 1.334 деце у 64 васпитне групе, целодневни боравак 1.193/56 група и полудневни 141/8 у 12 објеката. Број уписане ромске деце – 20.

Број, распоред, структура и оптимална просторна искоришћеност школских установа прописан је Одлуком о мрежи основних школа на територији општине Врбас. На Територији општине основано је 9 основних школа, 4 у Врбасу и по једна у сваком насељеном месту, коју похађа 3.448 ученика и једна Основна музичка школа. Наставу на српском похађа 3376 ученика, 72 ученика похађају наставу на русинском језику, на мађарском језику основну школу у Кули похађа 9 ученика из општине Врбас. .

Број уписане ромске деце у Школи „Братство јединство“ у Врбасу – 25.

Ове године се навршава 60. година од оснивања Основне музичке школе у Врбасу. /Основана је 01. септембра 1959. године и носила је име Стевана Ст. Мокрањца./

Средњошколску наставу похађа 1.602 ученика у 3 средње школе: Гимназији „Жарко Зрењанин“, Средњој стручној школи „4. јули“ и Средњој медицинској школи „Козма и Дамјан“. Број уписаних ромских ученика у ССШ „4. јули“ Врбас је 30.

Образовање одраслих се одржава у ОШ „20. октобар“ у Врбасу.

Свако савремено друштво суочава се са великом одговорношћу да становништву омогући да кроз образовање развије личне, професионалне и социјалне компетенције које су људима неопходне да остваре своје личне потенцијале, право на рад и живе квалитетнијим животом. Неки људи, ипак, пропуштају такве могућности када им се први пут укажу и потребно им је пружити другу шансу касније у одраслом добу.

Наставни програм је распоређен у 3 циклуса, а сваки ће трајати једну школску годину: први циклус (I-IV разред), други циклус (V-VI разред), и трећи циклус (VII-VIII разред и обука за изабрано занимање). Након успешно завршеног програма ФООО полазници ће добити диплому о завршеном основном образовању и сертификат о стручним компетенцијама.

Основна школа „20.октобар,, Врбас се укључила у реализацију Пројекта „Друга шанса“ школске 2011/2012.године,а од 2014. је образовање осталих редовна делатност школе.

Свако савремено друштво суочава се са великом одговорношћу да становништву омогући да кроз образовање развије личне, професионалне и социјалне компетенције које су људима неопходне да остваре своје личне потенцијале, право на рад и живе квалитетнијим животом. Неки људи, ипак, пропуштају такве могућности када им се први пут укажу и потребно им је пружити другу шансу касније у одраслом добу.

Током сада већ петогодишње реализације „Друге шансе“ кроз процес описмењавање прошао је следећи број полазника:

Школска година	Први циклус	Други циклус	Трећи циклус
2011/12	28	24	35
2012/13	20	35	37
2013/14	14	21	37
2014/15	16	12	14
2015/16	17	-	12
2016/17	12	-	-
2017/18	14	-	-

Улагани су и улажу се напори да Школски тим „Друга шанса“ што квалитетније организује наставу, превоз полазника као праћење редовности похађања наставе. Но и поред свега из горе наведених података уочљиво је да се број полазника смањило.

Програми унапређења здравља које спроводе или у којима учествују ШКОЛЕ са другим установама (унапређење исхране, рекреацијски програми, промоција здравља)

Са Домом здравља – реализује се теме везане за „Правилну исхрану ученика“ – 2. разред, „Здравље зуба“ – 3. разред, „Болести зависности“ – 5, 6. и 7. разред, „Полне болести“ – 8 разред.

Пројекат Министарства просвете и технолошког развоја „Весела столица – покренимо нашу децу“ за ученике од 1-4 разреда,

Систем помоћи ученицима са потешкоћама у развоју -

- Помоћ се одвија кроз додатну подршку у виду са прилагођеним и измењеним наставним садржајима, кроз диференцирану наставу, индивидуализованог рада и инклузије /израда индивидуалног образовног плана /ИОП 1/
- Прилагођавање наставе стилевима учења ђака школе,
- Укључивање родитеља као партнера у учењу,
- Стручно усавршавање наставника за рад са децом са сметњама у развоју

Школске 2017/18. године ученика којима је потребна ДОДАТНА ПОДРШКА У ОБРАЗОВАЊУ има 68 у основним школама и 7 у средњим школама /ИОП 1/.

8.4. Социјална заштита

У општини Врбас је усвојен је „Стратешки план развоја социјалне заштите општине Врбас за период 2018-2022. година“ са циљним групама: Стара лица, Роми, Особе са инвалидитетом, Деца и омладина и Породица и насиље у породици.

Темељ система социјалне заштите чини Центар за социјални рад општине Врбас који ове 2018. године, обележава пола века постојања, пружа услуге за близу 5.000 корисника на годишњем нивоу. Значајни актери социјалне заштите су, поред Центра за социјални рад, Геронтолошки центар, Црвени крст, као и многобројна удружења грађана за пружање помоћи лицима у стању социјалне потребе.

Центар за социјални рад Општине Врбас

Оснивач Центра је Општина Врбас. Центар је основан 1968. године у Врбасу и најпре је функционисао као испостава Међуопштинског центра за социјални рад Кула, Врбас и Србобран;

- 01.01.1983.-31.12.1991.год. ЦСР Врбас ради као самостална установа;
- Од 1992. ЦСР поново ради као међуопштински центар Врбаса и Србобрана.
- Од 01.01.2005.године након осамостаљивања одељења у Србобрану, ЦСР Врбас поново постаје установа која самостално обавља делатности на подручју своје општине.

Поред послова социјалног рада, управно-правних послова и рачуноводства које финансира Република, Центар има и Службу за локалне услуге која обухвата признавање права на: једнократну новчану помоћ, новчану помоћ за полазак у школу, на бесплатан оброк у Народној кухињи, трошкове сахране незбринутих лица и лица без средстава за живот, на први смештај у установу социјалне заштите или другу породицу, на помоћ у кући, новчану помоћ за куповину огрева породицама које остварују право на НСП, субвенцију комуналних услуга за породице које осварују право на НСП, смештај у прихватну станицу и прихватилиште, дневне услуге у заједници. Ова служба има 7 запослених који се финансирају из буџета Општине Врбас.

Корисници услуга Центра за социјални рад - Извор: Извештај о раду ЦСР за 2017. годину

Укупан број корисника у регистру ЦСР на активној евиденцији у 2017. према старости и полу						
Корисници по узрасту	Број корисника на активној евиденцији у току извештајног периода (01.01.2017. - 31.12.2017.)			Број корисника на активној евиденцији 31.12.2017.		
	М	Ж	Укупно	М	Ж	Укупно
Деца (0-17)	747	682	1429	551	554	1105
Млади (18-25)	200	282	482	145	144	289
Одрасли (26-64)	1063	1359	2422	887	972	1859
Старији (65 и више)	172	363	535	131	281	412
Укупно	2182	2686	4868	1714	1951	3665

Деца и млади

- повећање броја: вршњачког насиља (видљивије је и јаснији су механизми сарадње са другим институцијама на локалу) и заштита деце од занемаривања. Ефикаснијем раду у заштити деце са овом проблематиком доприносе различите едукације које су стручни радници похађали као и програми и пројекти у којима је Центар учествовао. Један од актуелних је и формирање **Интерсекторског тима за заштиту деце од занемаривања и насиља** у општини Врбас као и израда Споразума о сарадњи међу институцијама на локалу. ЦСР Врбас је један од 14 центара у Србији који учествује у овом пројекту.

- Последњих година уочена је тенденција смањења броја малолетних извршилаца прекршајних односно кривичних дела. Такође је смањен број деце код којих је идентификована потреба за домским смештајем. Међутим, чак и мали број деце код којих се дијагностикује поремећај у понашању није могуће сместити у адекватну хранитељску породицу, а недостају и институционални облици и одговори за овакву врсту тешкоћа, стога овакву децу најчешће смештамо у домове за децу без родитељског старања који не могу увек или адекватно да одговоре на развојне изазове ове деце.

- Током рада са децом која нередовно похађају наставу - Процена је да би се увремењеним информисањем и поделом задатака постигли бољи резултати и превенирале даље девијације у понашању ове групе деце.

Последњих 10 година општина Врбас је значајно ослабила у економском смислу па је и сиромаштво постало све видљивије. Повећан је број захтева за једнократним новчаним давањима за регулисање школовања, лечења, чак и исхране деце. Такође, повећан је број породица са децом који су корисници сталних новчаних примања.

Особе са инвалидитетом

Као и раније, сарадња Центра и особа са инвалидитетом је на задовољавајућем нивоу. Сви они који су се обратили Центру и потражили помоћ, добили су је у складу са законом и нашим надлежностима. Ту се пре свега мисли на право на додатак за туђу негу и помоћ и право на увећани додаток за туђу негу и помоћ. Примљене захтеве шаљемо Првостепеном органу вештачења Фонда ПИО Врбас ради доношења Оцене, налаза и мишљења. Центар у циљу побољшања квалитета живота ових особа, пружа пуну подршку и стручну помоћ удружењима на локалном нивоу. Одраслим корисницима са менталним инвалидитетом као и интелектуалним потешкоћама, пружане су услуге заступања пред судом, старатељске заштите, услуга помоћи у кући. Највећи проблем код ове групације корисника је одбијање одласка на лечење и некоришћење дате медицинске терапије (првенствено се односи на психијатријске болеснике). И даље постоје тешкоће по питању смештаја ових лица у установе социјалне заштите када је то индиковано.

Одрасли и стари

Током 2017.године у раду са одраслим и старим корисницима примећено је повећање захтева за остваривање права на сталну новчану помоћ, за смештај у установу социјалне заштите, као и све већа потреба за збрињавањем корисника путем породичног смештаја.

Повећан број незапослености, све лошије здравствено стање становништва онемогућава активно тражење запослење и утиче на повећан број захтева за сталном новчаном помоћи као и једнократних новчаних давања. Чак и они одрасли радно ангажовани у тзв. „сивој зони“ остварују зараду која је често толико ниска да са истом живе практично на граници сиромаштва.

Разлог повећања захтева за смештајем у установу социјалне заштите је немогућност породице да адекватно одговори на потребе одраслих и старијих чланова (дужина трајања радног времена, радно ангажовање ван места живљења, здравствено стање самог корисника и др), све већи број самачких домаћинстава обзиром да млађи чланови у потрази за послом мигрирају у веће градове. Додатни проблем и тешкоћу приликом смештаја лица са душевним обољењима представља и попуњеност капацитета домова за смештај ових лица и дуге листе чекања. Овај проблем нарочито долази до изражаја када треба сместити лице без породичног смештаја или, с друге стране, када је породица исцрпела ресурсе за бригу о свом болесном члану.

Доминантан број од укупно евидентираних свих случајева насиља налази се у овој групи одраслих њих 65. Ступањем на снагу Закона о спречавању насиља у породици, повећала се ефикасност у заштити особа које трпе или су у ризику да претрпе насиље.

Услуге у заједници и друга права у функцији локалне самоуправе

Општина Врбас је донела Одлуку о социјалној заштити грађана општине Врбас и финансира из општинског буџета следеће видове социјалне заштите:

1.Право на једнократну новчану помоћ,

- Укупан број исплаћених једнократних новчаних помоћи у извештајном периоду је било 1.900. Укупно је за ову намену утрошено 5.463.000,00 динара, углавном за куповину животних намирница, за трошкове лечења, плаћање неизмирених комуналних трошкова као и електричне енергије и др . Највећи број корисника ове врсте помоћи су били припадници ромске популације, незапослена лица, деца и стари.
- помоћ у набавци школског прибора и уџбеника добило је 600 деце по 2.500,00 дин.као и 700 деце је добило по 2.000,00 динара за новогодишњи пакетић.
- За куповину огрева материјално угроженим породицама (800) локална самоуправа је ове године исплатила износ од 5.000,00 по породици
- опрема корисника без средстава за први смештај у установу социјалне заштите или другу-хранитељску породицу – обезбеђен је за 10 особа, и то кроз једнократну новчану помоћ за први смештај у износу 58.000,00 динара.
- подмирени су трошкови сахранивања за 55 незбринута лица у укупном износу од 1.543.852,16 дин. а у 2016.години измирени су трошкови за 27 лица.
- За све породице корисници права на сталну новчану помоћ, општина плаћа по 3 кубика воде по члану домаћинства. Списак корисника се сваког месеца доставља Општини. Такође корисници сталне новчане помоћи имају право на субвенцију за изношење смећа и за канализацију, али су у обавези да се лично обрате ЈП „ Стандард“ са решењем о признавању права на новчану социјалну помоћ

2. Адаптација објекта Дневног боравка за децу и младе са сметњама у развоју, са седиштем у Врбасу Маршала Тита 126. је у току и ову адаптацију финансира локална самоуправа а део средстава за завршетак радова је обезбеђен и донатирством. Управљање Дневним бораваком поверено је Центру за социјални рад.

Дневни боравак је замишљен као простор у коме ће са децом са сметњама у развоју радити на развијању и унапређењу социјалних интеракција, усвајања и развијања нових вештина а путем индивидуалног, групног или радионичарског рада. Такође ће им бити доступан третман са физиотерапеутом и дефектологом, што им омогућава да развију своје потенцијале и напредују у складу са могућностима.

3. Смештај у прихватилиште или прихватну станицу, као и у Сигурну кућу за жртве насиља. је током 2017. године користило је 2 особе (1 дете- мушко лице и 1 старије- мушко лице).

4. Услуге Саветовалишта за брак и породицу

Саветовалиште за брак и породицу је формирано као Стручна екипа коју чине три тима и финансира се из буџета Општине. Ангажовано је девет стручних радника: три правника, два социјална радника, два психолога и два педагога. Сви ангажовани стручњаци поред редовних, четворогодишњих студија имају завршене две године Системске породичне терапије и стечено звање породичног саветодаваца.

Саветовалиште ради три пута недељно (понедељком, средом и четвртком) у термину од 17-19 часова. У саветовалишта сви грађани општине, могу оставрити услуге подршке потпуно бесплатно. Током 2017 .године пружено је 247 услуга у виду психолошке, правне и саветодавна помоћи (писање тужби за развод брака, давање правних савета, помоћ око регулисања права из пензијског домена, регулисање имовине, регулисање издржавања, промена одлуке о повери деце, саветодавне услуге, помоћ у ситуацијама насиља, рад са породицама које имају развојних проблеме и потешкоћа са децом. Поједини клијенти су се обраћали више пута током године. Наведено број односи се на директне кориснике услуга саветовалишта а индиректни број је бар два до три пута већи јер се услуга односи и на чланове породице који су индиректни корисници. Анализом података евидентираних у саветовалишту уочава се да је и даље већина корисника женског пола , мада се повећава и број мушкарца који се обраћају за савет или помоћ.

5. Бесплатан оброк у Народној кухињи је обезбеђен за 160 социјално угрожених грађана Врбаса. Ниједно лице се не налази на листи чекања. У децембру месецу 2017.године укупно је услугу народне кухиње користило 160 корисника. Центар издаје упут - бон за храну, а корисници храну преузимају у објекту Црвеног крста у Врбасу. Храна се дели само радним данима у недељи.

Геронтолошки центар Врбас

Геронтолошки центар Врбас је основан Одлуком Извршног већа Аутономне покрајине Војводине 30.09.2003.год. („Службени лист АПВ", број:14/2003), у циљу обављања делатности обезбеђивања права на смештај 125 старих лица, независних, полузависних и зависних корисника којима је потребна стална нега и здравствени надзор. Функционише у два просторно и функционално одвојена објекта, у Куцури и Врбасу који је административни центар установе у коме су смештене све службе. У Врбасу се налази и сала за физикалну терапију која је од велике важности за квалитетнији опоравак корисника. Све ове услуге пружели су седам медицинских сестара, један лекар опште медицине и један физиотерапеут, ангажовани су и специјалисти према постојећој дијагнози: неуролог, интерниста, психијатар и физијатар. Обављан је превентивни рад у превенцији заразних и вирусних обољења, здравствено просвећивање и промоција здравља. У плану је редовна

обавезна имунизација, имунопрофилактика и хемиопрофилактика, систематски прегледи корисника једном годишње као и циљани прегледи ради раног откривања малигних болести, дијабетеса, кардиоваскуларних обољења и депресије

Општинска организација Црвеног крста– Извор: Извештај за 2017. годину

Здравствено васпитна делатност

Програм прве помоћи - Комисија за прву помоћ Црвеног крста Врбас реализовала је обуку за ученике основних и средњих школа и општинско такмичење у првој помоћи, а најбољи учесници су учествовали на покрајинском такмичењу у првој помоћи. Реализоване су и обуке за запослене у предузећима на територији општине Врбас, као и обуке за кандидате за возаче.

Здравствено- васпитне акције

Организовано је обележавање датума везаних за здравствено-васпитне циљеве – 31. јануар Национални дан без дуванског дима, 24. март Светски дан борбе против ТБЦ-а, 7. април Светски дан здравља, 1. децембар Светски дан борбе против ХИВ/АИДС инфекције. У оквиру ове области организован је, у сарадњи са здравственим радницима и волонтерима наше организације квиз “Шта знаш о здрављу“ за ученика основне и средње школе. Чланови победничких екипа учествовали су на покрајинском квизу у Црвеном крсту Војводине. Реализоване су и вршњачке радионице у области превенције полно преносивих болести у С.С.Ш. “4.јули“ у току првог полугодишта школске 2017./2018.године, а према изјави о партнерству са овом школом .

Програм промоције хуманих вредности

Програм се реализује од 2007.године, у партнерској сарадњи са основним школама у општини Врбас, циљ програма је смањивање насиља у школама и то путем вршњачких радионица о хуманим вредностима. Хумане вредности су темељ здраве личности и омогућавају напредак друштва у целини, не само појединца и његове породице, потребно је да и окружење подстиче толерантан приступ у решавању сукоба. У току 2017. године у овом програму реализоване су радионице у школи, одмор и опоравак 4 ученика у одмаралишту „Криста Ђорђевић“ у Баошићу. У програму је и акредитовани Приручник за рад са децом основношколског узраста који примењују и просветни радници и волонтери Омладине Црвеног крста Врбас.

Програм „Бити хуман је лако када знаш како“

Програм се реализује од септембра 2013. године у партнерској сарадњи са предшколском установом „Бошко Буха“ у Врбасу, путем вршњачких радионица, а циљ програма је неговање ненасилне комуникације од најранијег узраста, толерантног става и уважавања различитости. Програм реализују чланови Омладине Црвеног крста Врбас, а приручник су припремили сарадници у стручној служби Црвеног крста Војводине.

Програм превенције трговине људима

Сарадници у стручној служби Црвеног крста Србије припремили су приручник за реализацију радионица, а радионице су прилагођене узрасту деце, а у приручнику су и радионице за децу са лаким интелектуалним сметњама. Поред њих, циљна група су и деца без родитељског старања, које су реализоване у сарадњи са стручном службом Центра за социјални рад (хранитељске породице). У току 2017 године реализован је семинар за вршњачке едукаторе, уз подршку СО Врбас и ЦК Војводине, коме је присуствовало 22 омладинца из општина са територије Војводине.

Добровољно давалаштво крви

У току 2017. године реализовано је 53 акције у којима је остварена сарадња стручне службе Црвеног крста Врбас и Службе за трансфузију крви Опште болнице у Врбасу. Стручна служба Црвеног крста Војводине је организовала едукације за волонтере у области добровољног давалаштва, поред редовног обезбеђивања промотивног материјала за организовање акција. Једна од таквих обука је била и обука за СИМТИМ, обука волонтера за симулацију акција добровољног давања крви, након које је и реализована симулација у гимназији „Жарко Зрењанин“, а према изјави о партнерству са овом школом. Пригодним активностима су обележени 11. мај Национални дан и 14. јуни Светски дан добровољних давалаца крви,

Од новембра 2017. у примени је нови Закон о трансфузијској медицини, који предвиђа повећане обавезе организација Црвеног крста у овој области.

Активности у 2018. години

21.03.2018. – Црвени крст организовао инфосесију о инклузији

Инфосесија о инклузији се традиционално организује већ неколико година у оквиру пројекта „Заједнички програм за инклузију ромске и маргинализоване деце у образовни систем“.

07.04.2018 – Светски дан здравља обележен у Црвеном крсту

Организована трибина у просторијама Црвеног крста Врбас, а тема овогодишњег Светског дана здравља је била „Депресија – хајде да разговарамо“.

25.04.2018. – Промоција активности Црвеног крста

Организован је догађај под називом „Доброта говори само осмехом“, који се базира на омладинском активизму. Волонтери и ученици основних школа су презентовали прву помоћ и реалистички приказ повреда и обољења, а деца из ПУ „Бошко Буха“ су извела завршну радионицу пројекта „БИТИ ХУМАН ЈЕ ЛАКО, КАД ЗНАШ КАКО“ .

12.10.2018. – Подела половне гардеробе у сарадњи ПУ „Бошко Буха“ и Црвеног крста Врбас

У Црвеном крсту Врбас реализована је прва подела половне гардеробе из овогодишње хуманитарне акције предшколске установе „Бошко Буха“ у оквиру „Дечје недеље“ и то за кориснике са списка Центра за социјални рад. Ову хуманитарну акцију су организовали стручни радници у сарадњи са родитељима деце која похађају ову предшколску установу и традиционално је ангажован Црвени крст као партнер у овој акцији у делу поделе половне гардеробе за децу из угрожених породица.

18.10.2018. – Обележен Европски дан борбе против трговине људима

Млади волонтери Црвеног крста обележили су овај дан програмом који је изведен у ОШ „20.Октобар“ Врбас.

31.10.2018. – Црвени крст о правима старијих особа

Црвени крст Војводине организовао је у Врбасу едукативну трибину на којој се разговарало о људским правима старијих особа. Трибини су присуствовали представници релевантних чиниоца у области социјалне заштите и здравствене превентиве старијих особа, пре свега ванинституционалног типа, као што су активи жена из све три месне заједнице у Врбасу, ОО Савеза инвалида рада Војводине, Удружења пензионера Врбаса, локалне организације СУБНОР-а и других удружења.

20.11.2018. – Дан Дечијих права

Црвени крст Врбас је обележио овај дан у једној од сеоских школа, у договору са педагошко-психолошком службом.

29.11.2018 – Подела половне гардеробе

Црвени крст Врбас организује поделу половне гардеробе у селима Општине, према списку Центра за социјални рад.

8.5. ДЕЦА: РАНИ РАЗВОЈ КАО ИМПЕРАТИВ

Извор: Предшколски програм ПУ „Бошко Буха“ Врбас за радну 2017/18 годину

Облици боравака деце	Број васпитних група	Број деце
Целодневни боравак /1-3 године/ Јаслице	12	171
Целодневни боравак /3-7 година/	44	993
Полудневни боравак /5,5-7 година/	8	132
Укупно:	56 целодневног +8 полудневног = 64	1164+ 132=1296

Јаслени узраст деца	Број васпитних група	Број деце
1-2 године	-	-
2-3 године	3	49
1-3 године	9	122
Укупно: од 1-3 године	12	171

Припремни предшколски програм у радној 2017/18 години - Све припремне васпитне групе реализују васпитно образовни рад по моделу «Б». ППП се реализује у 27 група са 569 деце и то: 19 васпитних група целодневног боравака са 437 деце и 8 васпитних група полудневног боравака са 132 деце. Није било деце која нису уписана по кисти чекања.

Здравствена заштита деце предшколског узраста – /Извор „Извештај о раду Дома здравља за 2017. годину“/ -

Превентивни преглед деце од једне године до поласка у школу – 1.073,

Превентивни преглед пре упућивања у установу – 637,

Спровођење имунизације/вакцинације – 1.810,

Развојно саветовалиште – Извор: Извештај о раду Дома здравља за 2017. годину – рад психолога: тест психичких функција 380, индивидуална психотерапија 44, групна психотерапија 6.

Развојна саветовалишта су специјализоване јединице педијатријске примарне здравствене заштите намењена деци са сметњама у развоју. Њихово оснивање је започело 1970. године у циљу раног откривања, лечења и праћења деце која су под биолошким и психосоцијалним ризиком. Тим саветовалишта чине 1 педијатар, 2 логопеда, 2 психолога и 1 медицинска сестра.

Задаци овог тима су:

- регистровање и праћење деце рођене из ризичних трудноћа, деце рођене под ризиком и деце са сметњама у раном развоју,
- рано дијагностиковање и стимулативни третман деце која испољавају сметње у развоју,
- рад са предшколском децом, школском децом и адолесцентима са поремећајима понашања, неуротичним реакцијама, поремећајима навика, неуспесима у учењу и адолесцентним кризама,
- рана хабилитација и рехабилитација деце са говорним поремећајима предшколског и школског узраста,
- рад са децом из породица у стању дисфункције,
- рад са децом без родитељског старања,
- рад са децом у адаптационом периоду,
- сарадња са службама из примарне, секундарне и терцијарне здравствене заштите,
- сарадња са предшколским установама, основним и средњим школама и специјалним школама у виду редовних месечних састанака,

- сарадња са Центром за социјални рад.

Први преглед у Развојном саветовалишту се обавља тимски, а обављају га педијатар, психолог и логопед. Тимског прегледа се заказује на захтев педијатара или лекара опште медицине. Такође, иницијатор првог прегледа може бити предшколска установа, основна или средња школа, Центар за социјални рад, родитељи или адолесценати лично.

Извор: Монографија ДЕЦА СА ТЕШКОЋАМА - ПРЕПОРУКЕ ЗА ПРОЦЕНУ И ПОДРШКУ, Бранка Радојевић и група аутора, Асоцијације за алтернативно породично старање о деци – ФАМИЛИА. Београд, 2014.

Организовање рада Интерресорне општинске комисије за пружање додатне образовне, здравствене и социјалне подршке детету и ученику

Класификација и учесталост јављања деце са тешкоћама из које јасно произилази потреба за индивидуалним приступом сваком детету. Предложена класификација садржи следеће класе развојних поремећаја:

1. оштећење сензорних функција (оштећење вида слуха, сензорни поремећаји тактилне осетљивости, бола, додира, кретања и равнотеже);
2. поремећаји когнитивних, интелектуалних, перцептивних функција и функција пажње (ментална заосталост, тешкоће у учењу, говорне дисфункције, поремећаји пажње, окуломоторни перцептивни поремећаји и сл.);
3. поремећаји контроле мишића (посебно они који битно отежавају кретање детета, комуникацију и интеракцију детета са вршњацима и одраслима, као што су: церебрална парализа, ортопедски поремећаји, поремећаји у говорној артикулацији, ампутације, стање мишићне слабости и сл.);
4. оштећење физичког здравља детета (метаболички и физиолошки поремећаји као што су хипотиреоидизам и хипертиреоидизам, галактосемија, фенилкетонурија, астма, јувенилни дијабетес, урођене болести срца и сл.);
5. емоционални поремећаји у дечјем добу (поремећаји привржености, проблеми/поремећаји понашања, ситуациони поремећаји, дечје неурозе, дечје психозе, емоционалне промене настале као последица оштећења нервног система и сл.);
6. спољашњи фактори који ометају способност детета за адекватно функционисање (дисфункционалне и хаотичне породице, неодговорно и неодговарајуће понашање родитеља, злостављање деце, тежи облици неуроза родитеља, психотичне промене и сл.).

Општинска управа Врбас:

Организовање рада Интерресорне општинске комисије – од 2010. године када је почела са радом, закључно са 2017. годином, Интерресорна Комисија је обрадила 283 захтева и донела налаз и мишљење за 168 деце са сметњама у развоју, док је „Комисија за преглед деце са сметњама у развоју“, за исти период, за 25 деце омогућила одсуство са посла родитељима до 5 година живота детета:

Година	Укупно обрађених захтева у Интерресорној Комисији	Број новооткривене деце са сметњама у развоју на Интерресорној комисији	Обрађени захтеви у Комисији за преглед деце са сметњама у развоју /одсуство са посла родитеља до 5 година живота детета/	Укупно деце са сметњама у развоју	
2010.	10	8	2	10	

2011.	30	27	3	30	
2012.	30	25	2	27	
2013.	28	18	3	21	
2014.	71	36	4	40	
2015.	35	18	5	23	
2016.	31	9	3	12	
2017.	48	25	3	28	
Укупно:	283	168	25 деце	193	

На основу члана 77. став 13. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17 и 27/18 – др. закон),

Мере додатне подршке

Члан 4. Мере додатне подршке су:

1) Мере додатне подршке које се, у складу са прописима, реализују на основу мишљења Комисије:

(2) обезбеђивање приоритета у остваривању специјалистичког прегледа или третмана, обезбеђивања физиотерапеута и радног терапеута да, у сарадњи са службом кућног лечења, одлази у кућне посете према индикацији,

(3) обезбеђивање превоза детета, ученика и одраслог који не може да користи средства јавног превоза, а по потреби и његовог пратиоца, за похађање образовања или коришћења других услуга социјалне и здравствене заштите, без обзира на удаљеност од места становања,

(4) финансирање трошкова исхране у продуженом боравку у матичној или другој школи у локалној заједници, за дете и ученика корисника права на новчану социјалну помоћ,

Члан 5.

Комисију као радно тело образује орган јединице локалне самоуправе надлежан за послове друштвених делатности у складу са законом којим се уређују основе система образовања и васпитања.

Комисија има пет чланова, и то четири стална и једног повремениог члан.

Повремени члан Комисије је лице које добро познаје дете, ученика и одраслог, утврђује се за сваког појединачно из реда представника предшколске установе, односно школе коју похађа дете, ученик и одрасли, или представника здравствене заштите (изабрани лекар, лекар специјалиста, стручни сарадник здравствене установе) или представника социјалне заштите (стручни радник из установе социјалне заштите, водитељ случаја, представник установе социјалне заштите у коју је дете, ученик или одрасли смештен и др.), а на основу предлога, односно сагласности родитеља, односно другог законског заступника и одраслог. Повременог члана Комисије одређује председник Комисије.

Комисија за преглед деце са сматњама у развоју

Према Закону о раду, један од родитеља детета коме је неопходна посебна нега због тешког степена психофизичке ометености, осим за случајеве предвиђене прописима о здравственом осигурању, има право да, по истеку породилског одсуства и одсуства са рада ради неге детета, одсуствује са рада или да ради са половином пуног радног времена, најдуже до навршених пет година живота детета. Право у смислу става 1. овог члана остварује се на основу мишљења надлежног органа за оцену степена психофизичке ометености детета, у складу са законом. Комисија за преглед деце сматњама у развоју за период од 2010. године размотрила је и одобрила 25 захтева за продужено породилско одсуство.

Према члану 38. Закона о финансијској подршци породици са децом /„Службени гласник РС“, број 113/70 и 50/18/, од 01. јула 2018. године Комисију која даје мишљење о степену сметњи у психофизичком развоју и инвалидитету детета и нивоу функционалности деце са сметњама у развоју и инвалидитетом ради остваривања права на одсуство са рада или рада са половином пуног радног времена ради посебне неге детета родитеља, односно усвојитеља, хранитеља или старатеља детета млађег од пет година коме је неопходна посебна нега због сметњи у развоју и инвалидитета формира Републички Фонд за пензијско и инвалидско осигурање.

На основу Правилника о ближим условима, поступку и начину остваривања права на одсуство са рада или рада са половином пуног радног времена ради посебне неге детета /„Службени гласник РС“, број 56/18/ право на одсуство се остварује на основу поднетог захтева за вештачење здравственог стања детета.

- Захтев се подноси надлежном органу јединице локалне самоуправе према месту пребивалишта подносиоца захтева, са медицинском документацијом,
- Медицинска документација која је потребна за вештачење здравственог стања детета подразумева: налаз изабраног лекара који садржи процену функционалности детета по развојним доменима / на основу непосредног прегледа, налаза развојног саветовалишта или других лекара специјалиста и здравствених сарадника/ или образац пријаве детета са сметњама у развоју, налазе других лекара специјалиста, налазе здравствених сарадника, другу документацију битну за остваривање права,
- Надлежни орган јединице локалне самоуправе захтев за вештачење здравственог стања детета са медицинском документацијом доставља надлежној Првостепеној комисији РФПиО који вештачи здравствено стање детета,
- Надлежни орган јединице локалне самоуправе позива подносиоца захтева да дође на вештачење са дететом,
- По спроведеном вештачењу Првостепена Комисија даје мишљење о потреби да подносилац захтева, због здравственог стања детета одсуствује са рада ради посебне неге детета, односно да ради са половином пуног радног времена, и доставља га надлежном органу локалне самоуправе,
- надлежни орган локалне самоуправе доставља мишљење Првостепене комисије подносиоцу захтева и његовом послодавцу у року од три дана од дана пријема мишљења Првостепене комисије,
- послодавац на основу мишљења доноси решење о праву на одсуство са рада или рада са половином пуног радног времена ради посебне неге детета и доставља га надлежном органу локалне самоуправе и подносиоцу захтева одмах, уколико није уложен приговор на мишљење Првостепене комисије, односно ако је уложен приговор, по добијању коначног мишљења Другостепене комисије Републичког фонда за пензијско и онвалидско осигурање
- надлежни орган локалне самоуправе на основу мишљења доноси решење о праву на остале накнаде по основу посебне неге одмах, уколико није уложен приговор на мишљење Првостепене комисије, односно ако је уложен приговор, по добијању коначног мишљења Другостепене комисије.
- На мишљење Првостепене комисије подносилац захтева као и послодавац могу уложити приговор Другостепеној комисији у року од осам дана од дана пријема мишљења,
- Приговор се подноси надлежном органу локалне самоуправе који га одмах, а најкасније у року од три дана доставља Другостепеној комисији.
- Мишљење Другостепене комисије је коначно.
- Коначно мишљење Другостепена комисија доставља органу јединице локалне самоуправе, а он га доставља подносиоцу захтева и његовом послодавцу, најкасније у року од три дана од дана пријема мишљења Другостепене комисије.

Захтев се подноси у Општинској управи Врбас, соба број 5. на другом спрату.

Према Предшколском програму ПУ „Бошко Буха“ за радну 2017/18 годину у Установи има уписаних 13 деце са сметњама у развоју, и 3 деце којима је потребна нека врста додатне подршке. За наредну школску годину евидентирано је 28 деце којима је потребна подршка, од тога 8 имају налаз и мишљење Интерресорне комисије,

Школске 2017/18. године редовним образовањем је обухваћено 103 ученика са сметњама у развоју и то: 70 ученика у основном и 33 ученика у средњем образовању /ИОП 2/.

Школске 2017/18. године ученика којима је потребна додатна подршка у образовању има 68 у основним школама и 7 у средњим школама /ИОП 1/.

Ученици којима је потребна додатна подршка у основним школама школске 2017/18 – подаци школа:

	Разред								Укупно
	1	2	3	4	5	6	7	8	
Број ученица у основним школама	2	9	7	5	5	15	11	8	62
Број ученика у основним школама	4	5	4	11	12	8	23	16	83
									145
Ученици који похађају наставу по ИОП 1	2	10	2	7	5	15	23	4	68
Ученици који похађају наставу по ИОП 2	4	4	9	9	12	7	8	17	70 31 Ж 39 М
Ученици који похађају наставу по ИОП 3						1	3	3	7
									145

Ученици којима је потребна додатна подршка у средњим школама школске 2017/18 – подаци школа:

	Разред				Укупно
	1	2	3	4	
Број ученица у средњим школама	13	7	6	2	28
Број ученика у средњим школама	17	3	5	3	28
					56
Ученици који похађају наставу по ИОП 1	2		3	2	7
Ученици који похађају наставу по ИОП 2	15	10	7	1	33 16 Ж 17 М
Ученици који похађају наставу по ИОП 3	13		1	2	16

Спровођење и праћење мера предложених од стране ИРК –

Отворена је посебна позиција у буџету општине Врбас за рад Интерресорне Комисије.

Мере које предлаже Комисија су различите:

- Израда ИОП 1 и ИОП2,
- Из буџета општине финансирају се: превозни трошкови са пратиоцем, на третмане у Нови Сад /Школа за основно и средње образовање и васпитање са домом ученика „Милан Петровић“ дефектолог, логопед, сурдолог, сензорна соба/ или у посебним случајевима у Београд (хипербарична комора), набавка потребних помагала, набавка безглутенског

брашна, једнократна помоћ, помоћ у натури, бесплатна ђачка ужина, бесплатан боравак у Предшколској установи,

- Из буџета Републике финансирају се: увећан дечији додатак, туђа нега и помоћ, бањско лечење, новчана социјална помоћ.

Извор: Прешколски програм ПУ „Бошко Буха“ за радну 2017/18

Превентивно – здравствена заштита деце предшколског узраста

Превентивно – здравствена заштита деце предшколског узраста која остварују боравак у П.У.„Бошко Буха“ Врбас, базира се на Закону о основама система образовања и васпитања и Закона о предшколском васпитању и образовању, Правилник о превентивно здравственој заштити и Упутство за спровођење превентивно здравствене заштите донело је Министарство за здравље Републике Србије.

Програмски задаци превентивно здравствене заштите као и мере за очување и унапређење здравља деце одвијају се кроз следеће области рада:

- дневна контрола здравственог стања деце на пријему и у току дана (на основу изгледа детета, узимање података од родитеља о њиховим запажањима у погледу здравственог стања детета сумњивог на почетак болести и изолација болесног детета)
- стварање одговарајућих услова у средини где бораве деца (редовно одржавање хигијене простора, осветљеност, проветреност и безбедност)
- свакодневни здравствено образовни рад на формирању навика које воде ка очувању здравља деце (развијање културно хигијенских навика, одржавање личне хигијене деце, развијање правилног односа према исхрани, правилан ритам живљења у вртићу) едукација родитеља у вези са личном хигијеном и хигијеном исхране деце, заштита животне средине и др.
- периодична контрола раста и развоја деце (мерење телесне тежине и висине)

Медицинска евиденција и документација Превентивно здравствене заштите деце у Предшколској установи „Бошко Буха“ Врбас, води се свакодневно путем здравствених картона деце и дневника рада. Стручно усавршавање одвија се индивидуално, путем семинара и у сарадњи са здравственим институцијама.

- Спровођењем превентивних мера континуирано се делује на спречавању настанка и ширења болести, и то:
- Свакодневном контролом општих хигијенско-епидемиолошких услова(у просторијама где бораве деца, централним и дистрибутивним кухињама) и увидом у здравствено стање деце,
- Родитељ је дужан да након прележане болести и излечења детета, одсуства дужег од пет дана донесе потврду од надлежног педијатра да дете може у колектив,
- Едукација запослених радника, а посебно радника на одржавању хигијене и радника на припреми и сервирању хране,
- Едукација деце-прилагођена узрасту у склопу свакодневних активности,
- Контрола здравственог стања особља, полугодишњи санитарни прегледи у циљу откривања клицоноштва и оболелих, а код појаве позитивног налаза изрицање мере забране рада до обескличења,
- Увид у набавку и дистрибуцију средстава за прву помоћ,
- Пружање прве помоћи у случају потребе.

8.6. Млади као рањива група

- У општини Врбас живи 8.363 младих од 15-29 године, 19,86% становника.

- У оквиру Дома здравља нема услова да се формира посебно Саветовалиште за младе јер нема „најмање 7.000 школске деце узраста од 10-18. година“, /по попису из 2011. године „школске деце од 10-19 година има 4.776.“/.
- Одељење Дома здравља за менталну хигијену ради на превенцији младих од болести зависности . Одељењу се јавило 436 младих до 2015. године, а онда се 2016. јавило 47 нових корисника, а 2017. чак 80 нових што указује на закључак о неопходности развијања ове Службе на нивоу Општине.
- При Општинској управи Врбас основана је Канцеларија за младе и усвојен је „Локални акциони план за младе општине Врбас за период 2015-2019. године“ у коме, у поглављу „Здравље младих“ стоји:
„Недовољно развијена свест о здравим стиловима живота, недовољно организован и континуиран рад на превенцији: болести зависности, сексуално преносивих болести, менталних проблема у развојном добу, агресивног понашања и насиља, запостављена брига о менталном здрављу младих.“

Извор: Допис Службе психијатрије Опште болнице Врбас

„Издвајање вулнерабилних група становништва – младих од 10-18. година, старијих од 65. година, особа са инвалидитетом и лица са менталним сметњама као групу која у нашој заједници носи проблеме не само у остваривању својих права већ и једне врсте обележености, негативне конотације коју сматрамо последицом недовољне едукованости становништва.

Целокупна активност у раду са младима јесте усмерена, актуелно, на превенцију болести зависности, која јесте битан део превенције и промоције менталног здравља, али не и једини. Наиме, са наше стране идентификована је потреба за едукацијом адолесцената на тему менталног здравља адолесцената на тему менталног здравља са циљем, како благовременог јављања стручним лицима у случају појаве тегоба психичке природе, тако и спречавања негативне конотације које јављање психијатрима и психолозима у нашој средини носи са собом.

Поред тога, намеће се потреба помоћи овој доброј групи у превазилажењу стресора, потом рад са децом и адолесцентим који су жртве вршњачког насиља и насиља у породици. Често препознат проблем је и појава неприлагођеног понашања, самоповређивања, депресивног расположења.

Из искуства рада наше службе у групи младих, односно раду са њима, као водећи проблем намеће се недостатак одговарајућег стручног кадра, односно регион од 200.000 становника нема ниједног специјалисте дечје и адолесцентне психијатрије.

Формирањем Саветовалишта или Центра за ментално здравље уз ангажовање стручних лица одговарајућег профила /психијатар, психолог, социјални радник, медицинске сестре и техничари/ могао би се превазићи проблем недовољне интегрисаности садашњих система /здравствене и социјалне заштите/ и добити службе која би била мобилна /укључивала и теренски рад са старијим лицима и лицима са инвалидитетом – менталним, физичким/, флексибилнија, прилагодљивија потребама корисника.

Када је у питању пројектна активност, предлог је спровођење пројеката који би имали за циљ промоцију менталног здравља и дестигматизацију лица са менталним сметњама /уз посебан осврт на чињеницу да једно од четири лица у току живота има одређене менталне сметње. Пројектна активност односила би се на основношколски и средњошколски узраст и одрасле особе у заједници.“

У извештајима о раду Дома здравља за 2015, 2016. и 2017. годину НЕМА ПОДАТАКА о младима оболелим од: полно преносивих болести, намерних прекида трудноће, малолетничким трудноћама, покушаја самоубиства међу младима, оболевање младих од хроничних незаразних болести, пре свега гојазност и депресија – табела из Извештаја о раду за 2017. годину:

	2015	2016	2017
Оболели од полно преносивих болести			
Намерних прекида трудноће			
Болести зависности	436	47	80
Рано рађање и малолетничке трудноће			
Покушај самоубистава међу младима			
Оболевање младих од хроничних незаразних болести: пре свега гојазност и депресија			
Дијабетес		239	382
Депресија		686	395

Извештај о раду Општинског одбора за превенцију болести зависности

Најбројнији случајеви који се јављају Одсеку социјалне медицине и хигијене у склопу Службе опште медицине Дома здравља у Врбасу, а имају проблем зависности су људи са проблемом алкохола, затим људи са проблемом игара на срећу, људи са проблемом било злоупотребе било зависности од хероина, проблем марихуане, почињу да се јављају и породице које имају проблем виртуалне зависности. Зависност добија своје нове облике и поново оживљава старе нове облике.

У складу са развојним процесом адекватних превентивних активности данас у Врбасу су следећа подручја деловања против болести зависности:

Од 2.000. године, континуирано се ради са децом 5, 6, 7, 8. разреда основне школе на тему превенције болести зависности, активности се обављају од стране педагога психотерапеута и медицинске сестре Дома Здравља – Одсека социјалне медицине и хигијене у склопу Службе опште медицине. Обучено је на образовно информативном нивоу 300 родитеља, наставника, лекара, кроз семинаре које је организовао Општински одбор, обраћање јавности путем медија, тв, радио, штампа, препознат је позитиван ефекат у облику подизање свести у средини о постојању проблема.

8.7. Старији као рањива група

- У општини Врбас појачану бригу о старијим грађанима намеће демографска структура.
- У општини Врбас удео особа старијих од 65 година по попису из 2011. године је 6.596 /15,67%/, што је мањи проценат негу у РСрбији - 19,2%.
- Усвојен је „Стратешки план развоја социјалне заштите општине Врбас за период 2018-2022. година“ /„Сл.лист општине Врбас, број 35/17/ са циљним групама: Стара лица, Роми, Особе са инвалидитетом, Деца и омладина и Породица и насиље у породици.
- Донета је општинска „Одлука о социјалној заштити грађана општине Врбас“ као правни основ за финансирање социјалних давања из буџета Општине и то: услуге социјалне заштите: дневне услуге у заједници - дневни боравак /Клуб за стара и одрасла лица/ и помоћ у кући и кућна нега, становање уз подршку - социјалног становања у заштићеним условима, аветовалиште за брак и породицу, услуге привременог смештаја у прихватилиште и прихватну станицу, услуга личног пратиоца детета, и материјална подршка корисницима: новчане помоћи – једнократне помоћи, помоћ за опрему корисника за смештај у установу социјалне заштите или другу породицу, народна кухиња, интервентна једнократна помоћ, помоћ унабавци школског прибора, уџбеника, одеће, обуће, огрева и накнада трошкова: сахрањивања и накнада за испоручену воду, канализацију и одношење смећа. За ове послове из буџета општине Врбас финансира се 7 радника.
- Подршка и заштита старијим лицима пружа се и у „Геронтолошком центру“ при коме ради Служба за ванинституционалну заштиту кроз Помоћ и негу у кући и Клуб за стара и одрасла лица за коју се из општинског буџета издваја пет милиона динара годишње. С обзиром да се ове услуге пружају само у Врбасу и собзиром на повећан број захтева за овим услугама јер

постоји листа чекања, реално је у наредном периоду разматрати повећање броја геронтодомаћица који пружају услуге помоћи у кући и кућне неге на терену.

Табеларни преглед извршених услуга у периоду 01.01.-31.12.2017.године

Месец	Број извршилаца	Број корисника	Број и врста услуга		
			Помоћ у кући	Кућна нега	Укупно
јануар	2	14	94	134	228
фебруар	2	7	71	57	128
март	2	14	130	166	296
април	2	14	97	130	227
мај	2	14	82	110	192
јун	2	14	96	101	197
јул	2	12	112	147	259
август	2	13	110	187	297
септембар	2	13	106	147	253
октобар	2	13	115	154	269
новембар	2	13	120	154	274
децембар	2	13	72	105	177
УКУПНО		154	1205	1592	2797

Година	Број и врста услуга у претходне 4 године		
	Помоћ у кући	Кућна нега	Укупно
2014.	939	1140	2079
2015.	635	1800	2435
2016.	915	1550	2463
2017.	1205	1592	2797

- У општини Врбас има самачких домаћинстава 2.907 или 20,72%, а домаћинстава са два члана 24,12%, што чини 44,84% становништва која потенцијално имају потребу за услугама кућне неге и помоћи у кући. Приближно исти проценат је и у Врбасу и у насељеним местима.
- У просеку, 60% старачких домаћинстава у Србији су самачка.

Домаћинства према броју чланова - Попис становника 2011.

БРОЈ ЧЛАНОВА ДОМАЋИНСТВА	УКУПНО	%	ДОМАЋИНСТВА У ВРБАСУ	%	НАСЕЉЕНА МЕСТА	%		
	14025		8098		5927			
1	2907	20,72	1	1681	20,75	1	1226	20,62
2	3383	24,12	2	1978	24,42	2	1405	23,70
3	2541		3	1484		3	1057	
4	2844		4	1676		4	1168	
5	1360		5	757		5	603	
6 и више	990		6 и више	522		6 и више	468	

Добијање лиценци за одређене услуге је у процедури и за установе социјалне заштите и за невладине организације.

- НВО се оснивају у овој области и појачане су активности на њиховој обуци за активније деловање и за пружање недостајућих услуга у социјалној заштити,

- У Дому здравља и Општој болници Врбас се организују бесплатни превентивни прегледи, контроле здравља и консултације са лекарима.
- Дом здравља има службу за кућно лечење и поливалентну патронажу. Служба за палијативно збрињавање у Општој болници Врбас није основана.
- Према Извештају о раду за 2017. годину, социјална делатност Општинска организација Црвеног крста обухвата:
 1. Програм расподеле локалних донација одеће, обуће – у простору у оквиру пословне зграде где се налазе и остале просторије Црвеног крста, уз значајан ангажман волонтера. Ову врсту помоћи могу користити грађани општине Врбас, који имају решење о примању одређене врсте социјалне помоћи, издато од Центра за социјални рад,
 2. Програм бриге о старијим суграђанима – активирање старијих особа у програме Црвеног крста, поделе пакета хране и хигијене, организовање дружења, радионица и предавања,
 3. Програм народне кухиње за 170 суграђана који финансира локална самоуправа, као и дистрибуција прехранбених артикала из дистрибутивних центара Црвеног крста Србије и Црвеног крста Војводине до места где се припремају оброци за народну кухињу, кекса, млека за децу до 5 година, као и подела пакета хране, школских торби за децу од првог до четвртог разреда, новогодишњих пакетића за децу до 14 година,
 4. Програм социјалне инклузије (усмерен према деци из угрожених ромских и других маргинализованих породица, и деци и младима са инвалидитетом), на крају календарске године организујемо инфосесију о инклузији са сарадницима из васпитно-образовних установа,
 5. Програм опоравка деце из породица са неповољним социјално-економским статусом, у овој години је 34 - оро деце из наше општине боравило у дечјем одмаралишту Црвеног крста Србије „Криста Ђорђевић“ у Баошићу и 8-оро младих људи са хендикепом у Улцињу, одмаралишту за особе са сметњама у развоју,
 6. Акције солидарности и традиционалне активности са циљем прикупљања помоћи за особе у неповољним социјално-економским животним условима.

9. Безбедност у заједници

9.1. Безбедност саобраћаја

- Основан је Савет за безбедност, као скупштински орган.

Донета „Национална Стратегија безбедности саобраћаја за период 2015-2020. године.“

Извор: „Извештај о основним показатељима стања безбедности саобраћаја у периоду од 2012. до 2016. године“

- Јавни пондерисани ризик за општину Врбас, од 5 класа, припада класи веома високе вредности ризика, при чему је у 2016. години дошло до повећања јавно пондерисаног ризика у односу на 2015. годину.
- За период 2012-2016. годину постоји тренд раста броја погинулих лица у саобраћајним несрећама.
- У саобраћају су најугроженији возачи и путници у путничким аутомобилима, лица старосне групе 15-30 година. Најчешћи вид саобраћајних незгода су бочни судари.
- Најчешћа група утицајних фактора настанка саобраћајних незгода са настрадалима је категорија „Возач – непромишљене радње“.
- Општина Врбас је једна од првих општина у Републици Србији која је почела да користи услуге портала „Безбедност саобраћаја“ који на једном месту сажима све податке о саобраћајним несрећама као и стање путева. Портал омогућава креирање база података о свим саобраћајним несрећама и њиховим последицама, као и о учесницима у незгодама,

податке о стању путева, постојању сигнализације и осветљења, индикаторима понашања учесника у саобраћају и ставове о опасностима и ризицима.

- Структура настрадалих лица - највише страдају возачи и путници у путничким аутомобилима, лица из старосне групе 15-30 година,

Пешаци – од погинулих и повређених у саобраћајним несрећама - 15% погинулих лица су пешаци /у РСрбији 25%/, 9% повређених лица су пешаци /у РС 15%/, највише настрадалих је старости 15-30 година, највише страдају у марту, априлу, октобру и децембру, а најчешћа група утицајних фактора настанка саобраћајних незгода са настрадалим пешацима је возач – непромишљене радње.

Бициклисти - од погинулих и повређених у саобраћајним несрећама 24% погинулих лица су бициклисти / у РС 10%/, 13% повређених лица су бициклисти /у РС 8%/, највише настрадалих је старости 65+ година, највише страдају у августу, СН са учешћем бициклиста – типови СН са најмање 2 визила – скретање или прелазак, а најчешћа група утицајних фактора настанка саобраћајних незгода са настрадалим бициклистима је возач – непромишљене радње.

Мотоциклисти и мопедисти

од погинулих и повређених у саобраћајним несрећама 9% погинулих лица су мотоциклисти и мопедисти / у РС 10%/, 8% повређених лица /у РС 8%/, највише настрадалих је међу лицима старости 15-30 година, највише страдају у августу, СН са учешћем ММ – група типова СН са најмање 2 возила – скретање или прелазак, а најчешћа група утицајних фактора настанка саобраћајних незгода са настрадалим мотоциклистима и мопедистима је возач – непромишљене радње.

Безбедност путничких аутомобила у саобраћају -

од погинулих и повређених у саобраћајним несрећама 44% погинулих лица/ у РС 45%/, 64% повређених лица /у РС 59%/, највише настрадалих је међу лицима старости 15-30 година, највише страдају у децембру, СН са учешћем путничких аутомобила – група типова СН са најмање 2 возила – скретање или прелазак, а најчешћа група утицајних фактора настанка саобраћајних незгода са настрадалим - погинулим и повређеним у саобраћајним несрећама је возач – непромишљене радње. Јачање сарадње у остваривању безбедносне превенције у Врбасу – деловање локалних савета за безбедност. Сарадња општине Врбас и Полицијске станице кроз пројекат 'Полиција у локалној заједници' траје од 2015. године и представља ефикасан модел сарадње и заједничких активности локалних органа задужених за безбедност и Полицијске станице. Сусрећемо се са низом традиционалних и нових безбедносних ризика и наш је задатак да дамо пуну подршку државним органима на сузбијању тих појава, а заједничко деловање сигурно ће донети ефикасније резултате на том пољу. Управо је наш пројекат 'Полиција у локалној заједници' послужио као модел како се може унапредити безбедност на многим пољима и како локална заједница и грађани могу бити подршка полицијским тимовима.

2018. године су формиране школске саобраћајне патроле, постигавши прво договор са општином Врбас и активом директора основних школа, а затим и са заинтересованим родитељима. Обуку је завршило 27 полазника који ће од сада унапређивати ниво безбедности на путевима крај основних школа, на местима.

Савет за безбедност општине Врбас и Агенције за безбедност саобраћаја је успешна.

У Врбасу је 04.06.2018. године одржано завршно такмичење деце предшколског узраста у познавању саобраћаја. На такмичењу су учествовала деца из предшколских установа „Радост“ из Србобрана, „Љуба Станковић“ из Беочина, „Радосно детињство“ из Новог Сада и „Бошко Буха“ из Врбаса. Током реализације пројекта у 2018. години обухваћено је 500 деце у 2017. години 524, а у 2016. години 555 деце. Активности се спроводе у оквиру пројета „Полиција у локалној заједници“ а партнери су Полицијска станица у Врбасу, Савет за безбедност саобраћаја Општине Врбас и Агенција за безбедност саобраћаја.

Основни циљеви безбедности саобраћаја општине Врбас у складу са националном Стратегијом безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије, за период од 2015. до 2020. године

		Погинулих	Тешке телесне повреде	Погинула деца	Тешке телесне повреде деце
РЕПЕРНО СТАЊЕ	2011.	9	28	1	2
ТРЕНУТНО СТАЊЕ	2016.	9	30	0	0

Најважније чињенице о стању безбедности саобраћаја на територији општине Врбас, у периоду од 2012. до 2016. године

-Догодило се укупно 905 саобраћајних незгода, од којих је 551 саобраћајна незгода са настрадалим лицима.

-У саобраћајним незгодама погинуло је 34 лица, док је теже и лакше повређено 788 лица.

-Постоји тренд раста броја погинулих лица у саобраћајним незгодама.

-Погинуло је 5 пешака, што чини 15% од укупног броја погинулих лица у СН.

-Погинуло је 8 бициклиста, што чини 24% укупног броја погинулих лица у СН.

-Погинуло је 3 возача и путника на мотоциклима и мопедима, што чини 9% од укупног броја погинулих лица у СН.

-Погинуло је 15 возача и путника у ПА, што чини 44% од укупног броја погинулих лица у СН.

-У саобраћајним незгодама где је један од учесника био трактор, погинула су 2 лица, што чини 6% од укупног броја погинулих лица.

-У саобраћајним незгодама где је један од учесника било теретно возило, погинуло је 13 лица, што чини 38% од укупног броја погинулих лица.

-У посматраном периоду повређено је 39-оро деце, док није било погинуле деце у саобраћајним незгодама. Деца су највише страдала у својству пешака и путника у возилу (по 36%).

-У саобраћајним незгодама погинуло је 11 младих. Млади чине 32% од укупног броја погинулих лица у саобраћајним незгодама. Млади у саобраћајним незгодама најчешће страдају у својству возача (51%).

-У саобраћајним незгодама погинуло је 7 лица старости 65 и више година, што чини 21% од укупног броја погинулих лица. Старија лица у саобраћајним незгодама најчешће страдају у својству бициклисте (46%).

-Највећи број саобраћајних незгода са настрадалим лицима припада групи типова саобраћајних незгода „СН са најмање два возила – скретање или прелазак“.

-Највећи број саобраћајних незгода са настрадалим лицима се догоди у децембру.

Најзначајнији носиоци активности у безбедности саобраћаја у локалној самоуправи

-Тело за координацију послова безбедности саобраћаја на локалном нивоу (Савет, Комисија, и сл.). Координира пословима осталих субјеката у овој области и управља безбедношћу саобраћаја на територији локалне самоуправе.

-Образовно-васпитне установе (предшколске установе, основне и средње школе). Представљају један од најзначајнијих субјеката који доприноси унапређењу знања, ставова, вештина и понашања учесника у саобраћају.

-Саобраћајна полиција. Има значајну функцију у безбедности саобраћаја, пре свега као орган који врши непосредан надзор и принуду према учесницима у саобраћају, и који евидентира податке о саобраћајним незгодама.

-Управљач пута на локалном нивоу. Одговоран за безбедно и несметано одвијање саобраћаја на путевима којима управља.

-Орган надлежан за послове саобраћаја на локалном нивоу. Надлежан за техничко регулисање саобраћаја.

- Здравствене установе. Учествују у сталном праћењу здравственог стања возача, врше збрињавање и лечење повређених у саобраћајним незгодама.
- Медији. Имају важну улогу у промени свести и понашања учесника у саобраћају и у креирању јавног мњења.
- Ауто школе. Одговорне за квалитетну обуку нових возача за безбедно и правилно учешће у саобраћају,
- Технички прегледи возила. Одговорни за квалитет контроле техничке исправности возила.
- и др.

9.2. Насиље (родно, породично, вршњачко)

- Број пријава за родно засновано, породично/партнерско и вршњачко насиље – у 2017. години је било укупно 99 - 15 деце и 84 пунолетних корисника социјалне заштите - 9 младих, 65 одраслих, 9 старијих и 1 старије од 80. година.
- Према броју извршених кривичних дела општина Врбас је међу општинама са нижом стопом криминалитета. Ипак, расте број жртава насиља у породици. /Или је насиље постало друштвено видљиво па се више пријављује?/.

Извор: Извештај о раду Центра за социјални рад за 2017. годину -

Број деце у ЦСР према корисничким групама/поступцима и узрасту у 2017. години					
Корисничке групе	Узраст				УКУПН О 1.440 деце
	0-2	3-5	6-14	15-17	
Деца под старатељством (сва деца под старатељством: и у породици и на смештају)	1	7	36	12	56
Деца жртве насиља и занемаривања	1	1	8	5	15
Деца са неадекватним родитељским старањем	13	7	15	8	43
Деца са проблемима у понашању и у сукобу са законом	0	0	30	95	125
Деца чији се родитељи споре око начина вршења родитељског права	19	19	71	14	123
Деца чије су породице корисници НСП и других видова материјалних давања	110	170	515	161	956
Деца ОСИ	4	8	43	17	72
Деца у поступцима одређивања личног имена	4	0	0	0	4
Деца у поступцима располагања имовином	0	1	4	5	10
Деца у поступцима: сагласност за малолетнички брак	0	0	0	2	2
Деца жртве трговине људима	0	0	0	0	0
Деца страни држављани без пратње	0	0	0	0	0
Деца која живе и раде на улици (деца улице)	0	0	0	0	0
Деца повратници/из реадмисије	0	0	0	0	0
Остала деца	2	5	15	12	34

- У последњих 5 година била је по једна жена жртва убиства, осим у 2014. и 2015. када није било убиства.

Извор: Извештај о раду ЦСР за 2017. годину

Број пунолетних корисника у ЦСР према корисничким групама и старости у 2017. години					
Корисничке групе	Млади (18 - 25)	Одрасли (26 - 64)	Старији (65 - 79)	Остарела лица (80 и више)	УКУПНО
Жртве насиља, занемарене особе и у ризику од занемаривања	9	65	9	1	84
Особе које се споре око вршења родитељског права	8	76	10	0	94
Особе са инвалидитетом	44	256	91	25	416
Особа са друштвено неприхватљивим понашањем	20	38	1	0	59
Особе које имају потребе за смештајем - домски или породични смештај	128	482	207	72	889
Материјално угрожене особе	287	1608	120	21	2036
Страни држављани и лица без држављанства у потреби за социјалном заштитом	0	0	0	0	0
Жртве трговине људима	0	0	0	0	0
Бескућници	0	0	2	0	2
Остали	3	7	1	0	11

10. РЕКРЕАЦИЈА И СПОРТ

- По подацима Савеза спортова општине Врбас, у општини Врбас, у јануару 2018. године, је активно 55 спортских удружења: 3 гранска спортска савеза, 6 спортских удружења, 46 спортских клубова у 22 гране спорта, 42 такмичарске екипе у којима тренира преко 2.500 спортиста

Ред.број грана спорта	Спортски клуб	Број клубова
1.	Фудбалских клубова	7
2.	Клуб малог фудбала	1
3.	Рукометни клуб	3
4.	Женски рукометни клуб	1
5.	Женски одбојкашки клуб	2
6.	Одбојкашки клуб	1
7.	Шах клуб	4
8.	Тенис клуб	1
9.	Пливачки клуб	3
10.	Фитнес клуб	2
11.	Куглашки клуб	1
12.	Стонотениски клуб	2

13.	Женски кошаркашки клуб	1
14.	Кошаркашки клуб	2
15.	Карате клуб	2
16.	Џудо клуб	2
17.	Клуб борилачких спортова	2
18.	Клуб америчког фудбала	1
19.	Атлетски клуб	3
20.	Аикидо клуб	2
21.	Бокс клуб	2
22.	Стрељачки клуб	2
УКУПНО		46

Предшколска установа „Бошко Буха“

Савремен начин и брз темпо живота (ера компјутеризације и видео игрица) остављају негативне последице на здравље детета, како на психички тако и на телесни развој. Све више увиђамо како се деца недовољно крећу, посебно у градским срединама где нема довољно услова и могућности да се задовољи основна дечја потреба за игром. Услед смањене игре и других физичких активности као последица јављају се ослабљени мишићи, повијена леђа, искривљена кичма и равни табани. На стопалима се најчешће јављају спуштени сводови и равна стопала. На појаву овог деформитета утиче пре свега наследни фактор, али и физичка неактивност, гојазност, неадекватна обућа. Последице су отежано ходање и стајање, болови у ногама, а некад и болови у крстима. Према мерењима степена деформитета стопала која су урађена у ПУ “Бошко Буха“ од укупно 487 деце који су обухваћени мерењима само њих 89 или 18,27% су без деформитета стопала, први степен има њих 290 или 59,54%, други степен њих 65 или 23,34% и трећи степен, који је и најтежи, њих 32 или 6,5%. Такође и резултати систематских прегледа деце говоре да су деформитети кичменог стуба у порасту из године у годину, наслеђе и лоше навике у држању, недовољна физичка активност доводе до поремећене статике кичменог стуба што за резултат има појаву кифозе, лордозе и сколиозе.

Указивањем на проблем и последице равнoг стопала, као и корективне, превентивне вежбе, игре и активности које се могу примењивати код деце предшколског узраста су веома битне и значајне да би се превентивно утицало на правилан раст и развој детета. У Предшколској установи „Бошко Буха“ борави око 1400 деце, тако да би сва деца била обухваћена овим Пројектом, како у Врбасу тако и у насељеним местима општине Врбас. Неопходно је најмање два до три пута недељно радити корективне вежбе и активности за превенцију то би у случају Предшколске установе радили васпитачи који су завршили за специјалисте физичког васпитања, тако да је потребно само постојећи кадар прерасподелити. Они би у сарадњи са васпитачима пратили децу и давали неопходну подршку у виду активност и организације рада са децом. Контроле би се обављале два до три пута годишње како би имали реално стање и да би се благовремено могло реаговати у тежим случајевима деформитета. Неопходна је сарадња васпитача, родитеља и здравствене службе, јер је овај период најкритичнији у развоју детета, тако би превентивним радњама допринели смањењу гојазности, деформитету кичменог стуба и стопала и пружали деци увид у значај бављења спортом и благодетима које спорт доноси.

Извор: Допис и анализу извршио специјалиста физичког васпитања Дешић Небојша, Зам. директора Предшколске установе.

Према Акционом плану за 2017. годину ПРОГРАМА РАЗВОЈА СПОРТА ОПШТИНЕ Врбас за период 2016 - 2018. године /„Сл.лист општине Врбас“, број 23/2015/:

Потребно је на територији Општине Врбас, запослити као спољне сараднике бар 3 професора физичког васпитања у Предшколску установу „Бошко Буха“, који би по посебно осмишљеном програму, 2 x недељно радили са децом.

- ШКОЛСКИ СПОРТ - Подстицај и промоција спорта међу школском децом:
Након увида у стање школског спорта и физичког васпитања, преко анкета са ученицима основних и средњих школа школа у Врбасу, форума са професорима физичког васпитања, стварног стања и резултата, констатовано је следеће:
 - * Реквизити неопходни за часове спорта и физичког васпитања су недовољни за квалитетан рад,
 - * Школски спорт није на задовољавајућем нивоу,
 - * Не постоји, ван наставе у спорту, посебан рад са ученицима,
 - * Такмичења на нивоу школе не постоје,
 - * Такмичења на нивоу општине постоје али се школе из насељених места у општини, ретко или се уопште не одазивају позиву за учешће на истом,
 - * Посебан корективни рад са ученицима не постоји.
 - * Реализује се школска такмичења, тзв. Ђачка олимпијада, али углавном са ученицима који су већ активни у клубовима,
 - * Школе имају стручни кадар али нису баш сви мотивисани за напредак школског спорта, проблем су дани одржавања школских такмичења, као и дневнице, тј. Новчане надокнаде, професорима за ваннаставне активности, које нису предвиђене буџетом.
- Спортски објекти - Скупштина општине је власник објеката у саставу и оснивач установе Центра за физичку културу „Драго Јововић“ у Врбасу који се простире на 4,2 хектара и има тридесетак различитих садржаја у затвореном или на отвореним теренима.
- Свака месна заједница је, и уз помоћ средстава из буџета општине Врбас, уредила и одржава бројне спортске објекте и природни амбијент за рекреацију и бављење спортом
- Спортско рекреативне активности грађана одвијају се у просторима и на теренима Центра за физичку културу, као и бројних спортских терена по месним заједницама.
Капацитети Центра за физичку културу се користе у сврхе рекреације и спорта 22 спортска клуба (све категорије од пионирске до сениорске), удружења грађана и грађана који се залажу за „Спорт за све“. Пошто Центар поседује велики број терена, отворених и затворених за све спортове, сваке године број корисника се повећава и спортски клубови и групе грађана максимално користе све капацитете и слободне термине.
- Амбуланта СПОРТСКЕ МЕДИЦИНЕ /део Дома здравља, са седиштем у Центру за физичку културу/ - по Извештају о раду Дома здравља за 2017. годину извршено „утврђивање опште здравственбе способности деце од шест до 14 година живота за бављење спортским активностима, односно делатностима“ – 253, утврђивање ПОСЕБНЕ здравственбе способности...- 754, „контролни преглед“ - 46 деце – укупно 1.053 прегледа.

Спортски тренери, спортски радници, спортисти који су чланови клубова са територије Општине Врбас, као и деца школског узраста која се такмиче у систему школског спорта, а похађају неку од школа са територије општине Врбас имају право на бесплатан шестомесечни спортски преглед. У амбуланти се врши и **лечење спортских повреда**, као и других болесних стања. У току једне календарске године број пацијената је око 5000, и то од 7 до 77 година старости.

Активности које се спроводе у области јавног здравља, обухватају:
-праћење, евалуацију и анализу здравственог стања популације, здравствени надзор, контролу ризика и претњи по јавно здравље (одржавање објеката који се користе за побољшање јавног здравља), промоцију здравља, друштвено учешће у здрављу, смањивање ефеката ванредних ситуација и несрећа по здравље становништва, укључујући превенцију, ублажавање, спремност, одговор и рехабилитацију.

Велика пажња се полаже и на рекреативном раду са децом са сметњама у развоју, али и са децом од 3 до 5 година.

- Акција коју спроводе радници ЦФК - Обука пливања ученика другог разреда основне школе – почела је школске 1985/86 године – за период 1985 – 2017. година је више од 17.000 деце научило да плива /Извор: Програм развоја спорта општине Врбас у период 2016 – 2018. године, 14. страна./.
- Сарадња ЦФК са Општим болницом Врбас –
У склопу рехабилитације грађана остварује се сарадња са Општом болницом, тако да физијатри упућују пацијенте са моторичким потешкоћама (деформитети кичме код деце у развоју, опоравак накокон прелома и сл.), а у Центру се, у складу са могућностима, обезбеђују термини за рехабилитацију. Велика пажња се полаже и на рекреативни рад са децом са сметњама у развоју, али и са децом од 3 до 5 година .
- Општинска управа расписује сваке године јавне позиве за програме у области спорта и подстиче сарадњу спортских клубова и школа у области школског спорта. Обезбеђују се средства из буџета општине.

11. КУЛТУРА

Култура је пре свега свест о стварности, околини и сопственој улози у њој. Она доприноси срећи, благостању и менталном здрављу, квалитетном провођењу слободног времена, зближавању и повезивању људи, спречава усамљеност и социјалну искљученост због тога је неопходно да култура буде доступна за све, а не само за одређен круг људи.

Усвајање одређеног културног обрасца подразумева и одређен животни стил сваког појединца који је здрав, безбедан, солидаран, партиципативан, диференциран и који не доводи у питање ниво задовољавања потреба будућих генерација. Достизање жељеног нивоа друштвеног благостања зависи у првом реду од усвајања одрживих животних стилова у друштву, вредносних оријентација, повећања социјалног капитала, од друштвеног и културног идентитета.

Скупштина општине Врбас је оснивач две установе културе у општини Врбас: Народне библиотеке „Данило Киш“, основане 22. фебруара 1962. године, са одељењима у свих пет насељених места и Врбасу и „Културног центра Врбаса“, основаног 05. фебруара 1968. године.

- Народна библиотека „Данило Киш“, са стањем на крају 2017. године, располаже са фондом од 121.590 примерака књига: књиге стручне, научне и приручне литературе – 21.887, књиге белетристике 82.956, књиге за децу – 33.307. Научна читаоница у Врбасу ради од 9. августа 2008. године. У њој се едукује годишње преко 700 студената и средњошколаца. Завичајна збирка /фонд/ поседује 435 монографске и 394 серијске публикације. У току 2017. године одржано је 176 програма популаризације књиге којима је присуствовало 8.026 посетилаца. Народна библиотека је издавач Часописа за књижевност, уметност и културу „Траг“, који се објављује четири броја годишње, у мају 2018. године објављен је 54 број, и суорганизатор је бројних манифестација у Општини,
- Културни центар Врбаса - Програмски сектор обавља делатност кроз следеће редакције: Ликовна редакција, Музичко фолклорна и балетска редакција, Музичко фолклорна и балетска редакција, Књижевно трибинска и фестивалска редакција, Филмска редакција, Издавачко информативна редакција, Маркетиншко издавачка редакција, Драмска редакција и Редакција за рад музеја, архива и збирки као „музејска установа у саставу Културног центра Врбаса“.
- Културни центар Врбаса, иако од 1992. године ради у недостатку сопствене зграде у Врбасу, активно ради у згради Биоскопа „Југославија“, јединог активног Биоскопа у општини, спроводи бројне активности током целе године и носилац је целокупног културног живота у општини.
- 2018. је година јубилеја у култури: 50. година од оснивања Културног центра Врбаса и Ликовне галерије у саставу Културног центра, манифестација са међународним учешћем:

одржавање 50-ог Фестивала поезије младих у оквиру кога је и ликовна манифестација „Палета младих“ /од 1976/, 40-ог Фестивала фолклорних традиција Војводине са пратећим манифестацијама: 11. Сајма старих заната и домаће радиности, 11. Изложбе и дегустације традиционалних јела, Панонски вашар – 10. Фестивала дечјег изворног стваралаштва, 30-ог Невеновог фестивала деце песника у Савином Селу /рад са даровитом децом до 15. година, и пратеће манифестације, 15. ликовне колоније „Триангл“.

- Општина Врбас је оснивач и Канцеларије за младе у оквиру Општинске управе Врбас од 2010. године као најодговорније за спровођење Закона о младима, Националне стратегије за младе и „Локалног акционог плана за младе у општини Врбас за период 2015-2019 године“, која представља незаобилног суорганизатора целокупног друштвеног живота у општини.
- У АПР је регистровано 179 удружења грађана са седиштем на територији општине Врбас, од тога 54 из области културне делатности: очување културног наслеђа /и националних мањина/ 40, музика 4, ликовна, примењена, визуелна уметност 5, књижевност 2, позоришна уметност 2 и верска 1.
- Свако улагање у културу је важно, јер се културом позитивно утиче на ментално здравље и тако делује на вредносни систем.

Ликовне колоније посвећене здрављу:

- Ликовна колонија Опште болнице Врбас „Уметношћу против болести“ настала је пре осам година када је тридесетак сликара из Врбаса и околине преточило делић своје енергије у вредна уметничка дела која су поклонили Болници и пацијентима. Колонија је једнодневна, октобра 2017. године одржана је ОСМА колонија по реду, а резултат колонија је више од 400 уметничких дела која су хуманизовала простор Болнице, учинила га топлијим и прихватљивијим, борећи се уметношћу против болести, чиме је Општа болница Врбас постала једна врста галерије која је отворена 24 часа. Суоранизатори колоније су Општа болница Врбас и неколико њених радника који су чланови и Удружења ликовних аматера „Атеље 05“. На колонији су такође учествовали и чланови Удружења ликовних уметника Врбас.
- Ликовна радионица за децу – „Школица – цртица“ – у организацији Ликовне галерије Културног центра Врбаса са ученицима 4 основне школе из Врбаса, Б.Д.Поља и Куцуре. Радионица је осмишљена тако да групе од по 30 деце посете изложбу и на дату тему, а у оквиру тематике изложбе, стварају дела инспирисана поставком, након чега се ученички радови излажу у фоајеу Биоскопа Југославија. На овај начин побољшава се сарадња са основним школама, наставницима ликовне културе и навикавају се деца да посећују културне догађаје из области ликовне уметности.
- Један пројеката Удружења „Мултиарт“ које пружа подршку оболелој деци, особама са инвалидитетом, ретким болестима и социјално угроженим категоријама, је и Школа сликања на платну - арт терапија, која се по први организује у Врбасу за децу са сметњама. Ради се са децом са аутизмом, дауновим синдромом и церебралном парализом. Арт терапија је облик психотерапије који примењује стваралачки ликовни процес. Арт терапеути који раде с децом, младима, одраслима и старијом популацијом.

• Медији

Информисањем у општини Врбас се баве:

Електронски медији:

- ТВ „Комнет“ ДОО Огранак Врбас, - у Регистар медија уписана као јавно гласило ТВ Бачка
- www.vrbas.net
- www.okonas.info
- <https://www.nasemesto.rs/vrbas>

- РТВ Војводина

Штампани медији:

- Агенција за издавање новина „ВАЏКА PRESS– издавач регионалних новина и
- Удружење грађана „Радгост“ Врбас - издавач новина „ГЛАС“.

Радио Fantasy

<https://www.navidiku.rs/radio-stanice/radio-fantasy-vrbas>

Медији активно прате сва дешавања у области здравства у Општини Врбас и околини и велика су помоћ у информисању грађана.

13. Верске заједнице и организације

- На територији Општине Врбас су активне: Српска Православна црквена општина, Римокатоличка црква, Гркокатоличка црквена општина, Гркокатоличка парохија „Светог Владимира, Гркокатоличка Црква „Покров Свете Богородице“, Реформатска црквена општина, Евангелистичко-Методистичка црква, Евангелистичка црква,
- Из буџета општине додељују се средства верским заједницама по јавном конкурс за суфинансирање пројеката верских заједница на основу Правилника за следеће намене:
 - инвестиционе радове на црквеним објектима,
 - обнову постојећих црквених објеката који су без обнове дужи временски период, а посебно црквених објеката који су споменици културе,
 - обнова парохијских домова и верских објеката-споменика,
 - уређење и ревитализацију простора верских гробаља,
 - обнову икона, верских и сакралних предмета,
 - стављање нових фасада и кречење црквених објеката,
 - обнову кровова који прокишњавају на црквеним објектима,
 - санирање влаге на црквеним зидовима,
 - изградњу нових и обнову пропалих ограда око црквених објеката,
 - организовање традиционалних годишњица које су посвећене имену које црква носи,
 - организовање црквених манифестација,
 - научна истраживања везана за цркву.

Сарадња верских заједница на спровођењу превентивних здравствених програма.

Српска Православна црквена општина –

Трибине:

03.10.2016. године: Академик Владета Јеротић – „Страх и религија“,

05.02.2017. др Влајко Пановић, клинички психолог ВМА из Београда –

„Нови облици зависности – друштвене мреже и видео игре“,

18.02.2017. године: проф. др Весна Димитријевић Срећковић, ендокринолог –

„Исхрана у превенцији и лечењу болести /рака, гојзности, метаболичког синдрома, преддијабетеса, дијабетеса, атеросклерозе, инфертилитета и депресије/“,

25.11.2017. проф. др сци. мед. Стаменко Шушак –

„Однос хришћанске и научне антрополије и савремене медицине – да ли смо на истом путу“

Обележавање школске славе Светог Саве

Примери подршке верских заједница борби против ХИВ-а и других полно преносивих болести, болести зависности, имунизацији, обележавању важних догађаја у календару јавног здравља и акцијама за старе: Каритас, Еванђеоска црква.

14. Финансирање

Утрошак пренетих средстава из буџета општине - Извор: Извештај о раду Дома Здравља за 2017. г.

- Територија општине Врбас, за коју Дом здравља пружа примарну здравствену заштиту, има 40.634 осигураника, за чије здравствене услуге је издвојено у 2017. години укупно 268.422.558,77 динара.

Приходи Дома здравља из буџета Општине Врбас.

Из Буџета општине за 2017. годину је пренето **7.095.113,67** динара и сва средства су наменски утрошена. Од тога највећи део је утрошен за зараде неугворених радника.

НАМЕНА ПРЕНЕТИХ СРЕДСТАВА		ИЗНОС
Рб	Опис	Вредност
1.	Плате неугворених радника	5.870.116,34
2.	Санитарија	500.000,00
3.	Јубиларне награде-стоматологија	161.577,33
4.	Административна опрема (штампач, компјутер)	63.420,00
5.	Уградна опрема - катао	500.000,00
	Укупно	7.095.113,67

- Укупни приходи АПОТЕКЕ ВРБАС у 2017. години су били 237.911.000,00 динара. Из буџета општине није било финансирања рада Апотеке Врбас у 2017. години.
Извор: Извештај о раду Апотеке Врбас за 2017. годину.

15. Ставови и јавноздравствене и потребе становништва и заједнице

- Прикупљено је 75 упитника од грађана „Методом брзе процене здравствених потреба у заједници - РАП“ и 17 упитника од удружења грађана.
- Тематском анализом је формирана листа кључних речи: едукација становништва о превентиви, доступност, особе са инвалидитетом, култура, поштовање и неговање традиције, санација канала Дунав Тиса Дунав, екологија, зеленило, дрвеће, нечистоћа на улицама, јавни тоалет, саобраћај, канализација, лоша економска ситуација, мале плате, мале пензије, слаба куповна моћ, отуђеност, усамљеност, недостатак дружења, суседски и међуљудски односи, услови живота у насељеним местима општине, смањење незапослености и миграција из Општине, поштовање Закона о раду од стране приватних послодаваца, више рада и залагања, криминал, корупција, неодговарајућа здравствена заштита, физичко, ментално, психичко здравље, популациона политика, болести зависности, наталитет, недоступност, СОС телефон, социјално незбринута лица,
- Уочене теме груписане су у ОБЛАСТИ: култура, екологија, образовање, здравствена заштита /популациона политика, наталитет, болести зависности, психичко здравље становништва/, социјална сигурност, спорт, однос према насељеним местима општине, незапосленост, животни стандард, комунални проблеми, однос према раду, обавезама и заједници.

КОНСУЛТОВАЊЕ СТАНОВНИКА О ТОМЕ ШТА ОНИ УВИЂАЈУ КАО ПРОБЛЕМ И КОЈА СУ МОГУЋА РЕШЕЊА У ОПШТИНИ ВРБАС

Култура

- Наставити одржавање манифестација које промовишу здраву животну средину попут „Дана Јегричке“, као и квалитетних манифестација које подижу културу наше Општине на виши ниво као што су „Фестивал поезије младих“ и „Невенев фестивал деце песника“;
- За сваку похвалу су и манифестације које кроз поштовање и неговање културе, обичаја и језика теже да очувају традицију српског народа и народа националних мањина, као што су „Куцурска жетва“, „Културно лето“ и друге,
- „Фестивал беба“ би требало увести као традиционалну манифестацију, јер помаже родитељство и подстиче рађање,
- Повећати могућности одласка на културне догађаје,
- Побољшати постојеће или увести нове локалне медије.

Екологија

- Загађена животна средина, канал, загађење,
- Едукација становништва како да чувају животну средину од загађења,
- Побољшање еколошке ситуације, првенствено санација Канала ДТД,
- Сузбити амброзију на територији Општине,
- Став **Еколошког покрета Врбаса** је да су највећи еколошки проблеми наше Општине:
- Загађеност Великог Бачког канала

- Слаба пошумљеност Општине: „Општина Врбас спада у групу општина у Војводини која има једва 1% пошумљености. Повећање површина и продуктивности шума један је од основних циљева Закона о шумама, Стратегији развоја шумарства РС, као и бројних других стратешких докумената. Пошумљавање и озелењавање је најбоља превенције ризика у борби против климатских промена, нарочито у "огољеној локалној средини" попут наше.“

- Распрострањеност амброзије – „У нашој Општини је око 10.000 особа (око 22%) под тегобама летњих поленских алергија, а 90% ових особа је алергично на полен амброзије. Зато је Еколошки покрет покренуо радно – едукативну кампању Рат корову – борба против амброзије“

Образовање

- Потребно је да постоји Центар за промоцију здравља или Саветовалиште за младе и одговарајући кадар који би се бавио превентивним радом,
- Незнање младих о репродуктивном здрављу – треба инвестирати у здравље и у младе људе, јер све то много мање кошта него све последице до којих се може доћи из незнања, од стерилитета, полно преносивих болести, до нежељених трудноћа,
- Незнање пацијената о сопственом здрављу у смислу непоштовања превенција.

Здравствена заштита

- Унапредити и усавршити здравствену заштиту,
- Побољшање општег здравственог стања - физичког, психичког, социјалног,
- Гужве у здравственим установама,
- Не могу доћи на ред код специјалисте, а приватни лекари коштају много,
- Листе чекања у здравству,
- Информисати грађане о правима које имају као осигураници, као и боља информисаност особа са инвалидитетом о повластицама на које имају право,
- Организовање више бесплатних и превентивних прегледа у Општини,
- Повећати издвајања из буџета Општине за рад здравственог система,
- Запослити више здравствених радника у здравствене установе у Општини,

- Превентива и лечење менталних поремећаја. Отварање Амбуланте за ментално здравље, СОС телефон за суицидна стања и насиље,
- Корисници Црвеног крста као неке од својих најбитнијих ставова навели су:
 - Организовање више акција добровољног давања крви,
 - Подизати свест ученика о штетности дуванског дима и психоактивних супстанци,
 - Упознати млађу популацију са превенцијама полно преносивих болести,
 - Помагати социјално угроженим и маргинализованим породицама у виду хране, одеће, обуће, школског прибора,
 - Организовати дружења и радионице за старије суграђане,
 - Организовати летовања за децу са неповољним социјално – економским статусом у неко дечије одмаралиште.

Популациона политика

- Подстицај и стимулација младих брачних парова за родитељство,
- Подизање наталитета,
- Побољшати услове за лечење брачног стерилитета као узрока несрећног живота
- Удружење грађана „Атена“ као неке од својих најзначајнијих ставова наводе да су издвајања државе недовољна и неусклађена са потребама становништва. Они такође наводе да су особе које се лече од стерилитета прилично необавештене о вантелесној оплодњи. Многи парови нису упознати са новим законом да услуге вантелесне оплодње од ове године могу да раде и у неким приватним клиникама о трошку државе, као и да је старосна граница померена са 40 на 42 године. Они као удружење градова покушавају да едукују и информишу парове који имају проблем са зачећем, пружају им психолошку подршку и то све зарад повећања наталитета, као њиховог приоритетног циља.

Болести зависности

- Проблеми у превентиви, едукација становништва,
- Присутне болести зависности и код младих и код деце,
- Превентива болести зависности и лечење зависника, необавештеност грађана да могу да се обрате психотерапеуту,
- Непοштовање Закона о играма на срећу
- Спречити проблем зависности са коцком, забранити млађима од 18 година да посећују кладионице.

Психичко здравље становништва

- Борба против отуђености – инсистирати на већој повезаности људи у заједници,
- Обратити пажњу на појаву усамљености, недостатка дружења, љубави,
- Безвољност и безперспективност омладине, апатичност, статичност,
- Повећати број заједничких волонтерских акција грађана што ће утицати на слогу и боље суседске и међуљудске односе,
- Удружење грађана „Центар за развој заједништва“ је услед појачаног насиља над женама увело услугу СОС телефон за жене (0800/021-026), сваког радног дана од 17 до 20 часова. Они наводе да ће кориснице у разговорима који могу бити анонимни, имати прилику да буду саслушане на начин који гарантује приватност и безбедност. Позиве прима консултант – мастер психолог, који ће настојати да их мотивише да

позивају СОС телефон док не изађу из насилних околности живота и који ће им помоћи да сачине конкретан план акције.

Социјална сигурност

- Побољшање социјалне службе и социјалне заштите,
- Побољшање општег здравственог стања - физичког, психичког, социјалног,
- Недостатак бриге за социјално угрожено становништво - Роми и они који копају по контејнерима - наћи неко решење за њих,
- Прилаз инвалидима и дечјим колицима, повластице за инвалиде,
- Социјално угрожени, без пензије и других примања - наћи решење и идентификовати их

Спорт

- Побољшати услове за спортске активности младих,
- Наставити и одржавати традиционалне спортске манифестације у општини, као што је „Куп нација у боксу“,
- Више подржавати спортске турнире попут турнира у малом фудбалу „Јасике 2003“, „ЦФК Врбас“, турнира у кошарци, шаху и другим спортовима,
- Отворити више теретана на отвореном које подстичу младе да се више баве спортским активностима,
- Побољшати постојећа и отворити нова дечија игралишта

Однос према насељеним местима општине

- Незавршеност канализационе мреже у свим селима општине,
- Лоша саобраћајна повезаност између села у Општини,
- Побољшати услове живота у свим селима општине.

Незапосленост

- Недостатак школованог кадра, купљене дипломе, страначко запошљавање – људи постају огорчени и револтирани,
- Потребно је довести инвеститоре ради отварања нових радних места,
- Неприхватање људи да раде за 30.000 динара, већ као алтернативу узимају потврде за дечији додатак и социјалну помоћ, а на евиденцији се воде само због здравственог осигурања,
- Велики број грађана ради годинама на црно, а приватни послодавци их све више изабљују (раде непријављени и до 8-9 година, раде по 10 часова, уместо 8),
- Велики број послодаваца захтева од радника да им враћају извесну суму новца, јер по закону морају исплатити минималну новчану зараду која пролази кроз папире (на пример запослени прими новчану зараду од око 26.000, а након тога 6.000 враћа послодавцу),
- Млади и образовани људи не успевају да пронађу посао у струци, а не пристају да раде ништа ван струке.

Животни стандард

- Недовољна примања у односу на потрошачку корпу,
- Смањење сиромаштва и криминала

Комунални проблеми

- Повећати зелене површине у граду - Озеленити град,
- Смањити нечистоћу на улицама,
- Уложити у инфраструктуру града – изградити јавни тоалет,
- Проблем урбанистичког плана – зграде разбацане без реда, пуно празних плацева у центру, рушевине у центру,
- Проблем паса луталица,
- Побољшати одржавање периферије града (више се пажње обраћа на уређивање центра града),
- Побољшати комуналну инфраструктуру и квалитет асфалта на путевима.

Однос према раду, обавезама и заједници

- Онемогућити корумпираност, и неквалификован кадар на високим функцијама,
- Смањење утицаја политике на рад свих структура у Општини,
- Више реда и дисциплине у функционисању свих општинских установа,
- Више рада, повећање залагања свих у заједници.

16. SWOT АНАЛИЗА

<p>Снаге</p> <p>Постојање стратешких докумената Људски ресурси Развијена мрежа објеката у здравству и образовању Пречишћавање отпадних вода – стављање у функцију Централног постројења Пољопривреда – производња органске хране</p>	<p>Слабости</p> <ul style="list-style-type: none"> • Немогућност реализације Саветовалишта (за ментално, репродуктивно здравље...) услед мањег броја становника • Мањак стручног кадра, лекара одређених специјалности • Негативна стопа прираштаја • Оптерећеност незаразним болестима • Недовољна средства за превентивне активности и промоцију здравља • Безвољност, апатија
<p>Могућности</p> <ul style="list-style-type: none"> • Оптимални услови за рекреацију и спорт • Развој рециклажних активности • Партнерски приступ локалне самоуправе • Интензиван развој невладиног сектора 	<p>Претње</p> <ul style="list-style-type: none"> • Загађеност животне средине – вода, ваздух • Загађеност Великог Бачког канала • Постојање великих индустријских загађивача • Исељавање становништва, • Смањење броја становника • Сиромаштво • Проблем паса луталица

ДЕО ДРУГИ

ПРИНЦИПИ И ВРЕДНОСТИ

Принципи Стратегије јавног здравља у Републици Србији и Плана јавног здравља општине Врбас су засновани на људским правима и то:

- Одговорност државе, друштва и локалне заједнице за здравље,
- сви облици партнерства за унапређење здравља,
- усмереност на популацију и друштвене групе,
- оријентација ка локалној самоуправи,
- интерсекторска сарадња и мултидисциплинарни рад,
- акције за социјалне одреднице, факторе ризика и смањивање неједнакости у здрављу.

Суштина јавног здравља је здравље популације и оно укључује организацију особља и средстава за обезбеђење свих здравствених служби потребних за унапређење здравља, превенцију болести, дијагностику и лечење болести, као и рехабилитацију. Јавно здравље се темељи на промоцији здравља и примарној превенцији, а инструментализује се кроз тимски и интердисциплинарни рад, мултисекторску сарадњу и све облике партнерства. Јавноздравствени проблеми се решавају на свим нивоима, националном, регионалном и локалном, али се највећа непосредна корист постиже решавањем проблема у локалној заједници.

Придржавајући се наведених принципа у процесу доношења Плана јавног здравља Општине Врбас за период 2018 – 2025. године могуће је тежити вредностима као што су:

- хуманост, рад, напор, самопрегор, стваралаштво, креативност, интерактивност, толерантност, интеграција,
- социјална правда и једнакост у здрављу, јер сви грађани имају право на највиши степен здравља који се може постићи,
- заснованост на доказима и примењивост онога што доказано доприноси здрављу,
- оснаживање људи у заједници који треба да буду оспособљени да штите и унапређују здравље користећи расположиве ресурсе за здравље на најбољи начин,
- сарадња, партнерство и солидарност.

МИСИЈА ЛОКАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Мисија Стратегије јавног здравља у републици Србији 2018-2025.

/„Службени гласник РС“, број 61/2018/ је да се развија и примењује систем знања, вештина и активности усмерених на унапређење здравља, спречавање и сузбијање болести, продужење и побољшање квалитета живота путем организованих мера друштва.

Наша мисија је јачање заједништва општине у циљу унапређења здравља становника животне и радне околине. Унапређење здравља и квалитета живота грађана кроз међусекторску сарадњу постављањем здравља у фокус свих политика.

При реализацији наведене визије и мисије сви субјекти здравственог система су дужни поштовати начело усмерености на пацијента и препознате здравствене потребе и усмеравати своје деловање према приоритетима који штите темељна права пацијената и осигуравају добробит појединца и целе заједнице.

Општа јавноздравствена начела обавезују сваког грађанина, те је свака особа обавезна бринути о своме здрављу, а нико не сме угрозити здравље других.

ВИЗИЈА ЛОКАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Визија Стратегије јавног здравља у Републици Србији 2018-2025.

/„Службени гласник РС“, број 61/2018/

Визија Стратегије су здравији људи, смањене неједнакости у здрављу и удружене акције власти и друштва за здравље и благостање.

ОПШТИНА ВРБАС - безбедно место, очуваних природних ресурса, где сви становници могу да остваре највећи могући ниво здравља и просперитета.

Уз могућност неговања здравих стилова живота, Општина Врбас би требало да постане место здраве животне средине у коме људи воле да живе и где радо заснивају породицу, рађају децу, где наталитет има тенденцију раста.

ОПШТИ ЦИЉ

Унапређење квалитета живота, животне и радне средине, здравља и благостања, смањење неједнакости у здрављу за све грађане Општине Врбас до 2025. године.

Следећи мисију, визију и принципе јавног здравља Стратегија има следеће опште циљеве у оквиру којих су специфични и оперативни циљеви:

- 1) унапређење здравља и смањивање неједнакости у здрављу;
- 2) унапређење животне средине и радне околине;
- 3) спречавање и сузбијање болести и водећих ризика по здравље становништва;
- 4) развој акција промоције здравља у заједници;
- 5) подршка развоју доступне, квалитетне и ефикасне здравствене заштите;
- 6) развој система јавног здравља заснованог на доказима из истраживања;
- 7) унапређење управљања, комуникације и партнерства за примену начела „здравље у свим политикама“.

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ

I. Специфични циљ : Физичко, ментално и социјално здравље становништва

Специфични циљ : Смањење % предгојазне и гојазне деце и адолесцената

Пројектна активност : Превенција деформитета кичме и равних стопала код предшколске деце

Специфични циљ : Промовисање кретања као важан пут до доброг здравља

Специфични циљ: Унапређење здравља осетљивих група путем додатних мера

Специфични циљ: Очување и унапређење здравственог стања и квалитета живота старијих лица обезбеђивањем здравствених услуга одговарајућег обима, садржаја и квалитета

Специфични циљ: Пројекат „Интернет саветовалиште са циљем унапређења и очувања физичког, менталног и социјалног здравља - КЛИКОМ ДО ЗДРАВЉА“

Специфични циљ: Заштита менталног здравља грађана путем идентификовања и оснаживања протективних фактора и смањења фактора ризика

Специфични циљ: Унапређење и достизање најбољег могућег квалитета живота за пацијента и његову породицу у терминалној фази болести пацијента.

II. Специфични циљ : Промоција здравља и превенција болести

Деца

Специфични циљ: Обезбеђивање информисаности деце о здрављу и њихово учествовање, сходно степену развоја, у доношењу одлука које се тичу њиховог здравља

Жене

Специфични циљ: Јачање капацитета примарне здравствене заштите за рад у области очувања здравља жена у репродуктивном периоду живота

Специфични циљ: Смањење фактора ризика за настајање инконтиненције

Старији

Специфични циљ: Смањење фактора ризика за настајање карцинома простате

Специфични циљ: Очување и унапређење здравственог стања и квалитета живота старијих лица превенирањем и лечењем деменције

Специфични циљ: Подизање свести и посвећености проблему и преузимање обавеза са циљем превенције болести- Подизање свести о бактеријској резистенцији

Специфични циљ: Повећање обухвата бављења грађана спортом кроз развој и унапређење спортске рекреације

Специфични циљ: Очување и унапређење здравственог стања и доступности здравствене заштите из области службе Хитне медицинске помоћи, обезбеђивањем здравствених услуга одговарајућег обима, садржаја и квалитета

Специфични циљ: Организација здравствених манифестација у заједници са циљем превенције хроничних незаразних болести

Специфични циљ: Здравствено - промотивне активности које доприносе промоцији здравља, здравственом васпитању грађана, унапређењу здравља, побољшању квалитета живота становништва, повећању задовољства корисника и побољшању фармацеутске услуге

III. Специфични циљ: Животна средина и здравље становништва

Специфични циљ: Стварање услова за унапређење бициклизма и подстицање грађана да се активније баве овом активношћу, првенствено деца, омладина, срчани болесници

Специфични циљ: Превенција ризика у борби против климатских промена

Специфични циљ: Директно сузбијање амброзије на локалитетима на којима она највише расте

Специфични циљ: Заштита деце од штетних утицаја буке и потецјалне опасности које прегласан звук носи по слух деце и омладине

Специфични циљ: Избегавање, спречавање или смањење, на приоритетним основама, штетних ефеката обухватајући и узнемиравање као резултат изложења буке у животној средини

Специфични циљ: Континуирано инвестирање у модернизацију и одговорно управљање водосистемом са циљем побољшања квалитета пијаће воде

Специфични циљ: Заштита од загађења и очување и унапређење постојећих природних вредности водних ресурса са приоритетним решавањем канализационе инфраструктуре и решавањем проблема отпадних вода.

Специфични циљ: Ремедијација Великог бачког канала (ВБК), кроз насеље Врбас и даље заустављање деградације животне средине

АКЦИОНИ ПЛАН

Полазећи од наведених препорука Светске здравствене организације и законског основа за развој јавног здравља Србије на локалном нивоу, постављеног у Закону о локалној самоуправи и Закону о јавном здрављу, локалне самоуправе су преузеле на себе нове одговорности у очувању и унапређењу здравља људи на својим територијама. Брига за јавно здравље постала је заједнички циљ и обавеза управе али и читаве заједнице. Активан избор програма и успостављање приоритета на локалном нивоу јесу одговорност, изазов али и велика шанса локалним самоуправама да ће се нешто суштински побољшати када је у питању здравље за све у њиховим срединама.

Здравље је стање потпуног физичког, менталног и социјалног благостања, а не само одсуство болести или неспособности. Здравље народа је од опште друштвеног интереса и најзначајнији је ресурс за развој. ЈАВНО ЗДРАВЉЕ је скуп знања, вештина и активности усмерених на унапређење здравља, спречавање и сузбијање болести, продужења и побољшања квалитета живота путем организованих мера друштва. Потребно је сопственим избором утицати на квалитет живота, посао који радимо, начин на који проводимо слободно време, те да живећи дајемо допринос заједници.

План јавног здравља општине је локални стратешки документ који предлаже Савет за здравље и усваја га Скупштина општине Врбас. Задатак локалне самоуправе је спровођење друштвене бриге за јавно здравље на локалном нивоу кроз посебне програме јавног здравља од интереса за становништво, кроз мере и активности у три кључне области де ловања јавног здравља, и то: физичко, ментално и социјално здравље становништва, промоција здравља и превенција болести, животна средина /вода, ваздух, храна и земља/ и здравље становништва.

Као одговор на бројне промене /старење становништва, пораст појединих врста оболевања, раст економских неједнакости, промене у животној средини, еколошки проблеми и др./ израђен је План јавног здравља општине Врбас и формулисани су специфични, појединачни циљеви, као и активности и мере за њихову реализацију. Одговорност за своје здравље треба да препознају и прихвате сви у јединици локалне самоуправе, сви грађани и запослени у свим секторима

Основ за планирање активности у „Акционом плану јавног здравља за општину Врбас до 2016.године“ је здравствени профил грађана општине Врбас, као и „Стратегије јавног здравља Републике Србије 2018.-2026.године“, „Национални план акције за децу“, „Национална стратегија о старењу“, Стратегија за палијативно збрињавање“, „Уредба о Националном програму здравствене заштите жена, деце и омладине“, „Стратегија подстицања рађања“, „Стратегија развоја спорта у Републици Србији“, „Стратегија о дијабетесу“, Правилник о дозвољеном нивоу буке у животној средини, „Национални програм заштиту животне средине“. „Закон о заштити животне средине“, „Национална стратегија одрживог развоја“, План акције Црвеног крста Србије за период 2014.-2018.године“, „Стратегија развоја заштите менталног здравља Србије“, Акциони план за спровођење Стратегије о спречавању злоупотребе дрога за период 2014–2017.године, Стратегија оспречавању злоупотребе дрога за период од 2014–2021. године, “Стратегија за превенцију и контролу хроничних незаразних болести“, „Стратегија за превенцију и контролу ХИВ инфекције и АИДС-а у Републици Србији, 2018 - 2025. године“ „Стратегија управљања водама на територији Републике Србије до 2034. године“, „Акциони план за спровођење Националне стратегије за младе за период од 2015. до 2017. године“, „Национална стратегија за младе за период од 2015. до 2025. године“, „Национални програм Србија против рака“, „Стратегија за превенцију и контролу хроничних незаразних болести Републике Србије“.

Фазе у изради стратешког документа „Плана јавног здравља за општину Врбас до 2016. године“: на основу „Приручника за стратешко планирање јавног здравља на локалном нивоу „Мапа пута“, Стална конференција градова и општина, Београд, 2017. године.

1. Анализа и оцена стања (здравствени профил грађана општине Врбас: основни подаци о територији града, витални и демографски показатељи, здравствени показатељи, показатељи активности на унапређењу здравља становништва и превенцији болести, социоекономски услови, показатељи стања животне средине, урбани дизајн града, организација заједнице града. Узети су у обзир ставови и јавноздравствене потребе грађана општине Врбас.)
2. Стратешки оквир
3. Израда акционог плана и програмирање
4. Праћење и вредновање

Јавно здравље (дословним превођењем термина енглески: public health) или народно здравље је друштвено деловање којим се жели побољшати здравље и квалитет живота и продужити животни век целокупног становништва неке земље или простора на Земљи, промоцијом здравља, превенцијом болести или применом неких других облика здравствене заштите.

Здравље је стање потпуног физичког, менталног и социјалног благостања, а не само одсуство болести или неспособности. Здраво становништво је неопходно за постизање стратешких, социјалних и економских циљева државе и зато су бројне акције у области јавног здравља, колективни напор од стране заједнице усмерен ка појачавању контроле коју заједница има над детерминантама здравља, и последично, над унапређењем здравља. Због тога свака држава налази свој интерес у области јавног здравља, и максимално својим могућностима пружа подршку за непрекидни развој и унапређење ове области. Овим актом настојимо да обезбедимо што већу доступност јавног здравља.

ПРАЋЕЊЕ И ИЗВЕШТАВАЊЕ

Одговорне институције и институције које учествују у реализацији активности су у законској обавези да након реализованих активности достављају извештаје Савету за здравље који извештава о спроведеним активностима оснивача и Министарство здравља.

Обавеза праћења индикатора и очекиваних резултата усмерена је ка доношењу закључака о томе шта треба променити, а шта задржати како у вези са планираним активностима, тако и са стратешким циљевима.

Цео овај процес доводи до преузимања одговорности за здравље на нивоу локалне заједнице свих субјеката, од здравствених и установа социјалне заштите, образовних установа, привредних субјеката, медија, удружења грађана и грађана самих. Циљ је подизање здравствене културе и мењање животних навика усмеравање истих ка здравим стиловима живота, очувању и унапређењу здравља.

АКЦИОНИ ПЛАН ЈАВНОГ ЗДРАВЉА (ЦИЉЕВИ И ПРОЈЕКТИ)

I Специфични циљ: Физичко, ментално и социјално здравље становништва

Специфични циљ:		Очекивани резултат			Индикатор	Рокови	
Смањење % предгојазне и гојазне деце и адолесцената		Смањен број предгојазне и гојазне деце и адолесцената			% предгојазне и гојазне деце и адолесцената	2018.-2025.	
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Подршка деци и родитељима чија деца имају проблем гојазности; посебни програм за родитеље	2018.-2025. године	Индивидуални програми за децу и родитеље	Број индивидуалних програма за децу и родитеље	Извештај о одржаним активностима	Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас Фонд за здравство, филијала Врбас	ЈЛС, основне и средње школе са територије општине Врбас, ПУ „Бошко Буха“	Фонд за здравство
Укључивање деце у физичке активности у природи (организовани излети у парк природе „Јегричка“ или на Шлаиз)	2018.-2025. године	Смањен број гојазне и предгојазне деце	Број одржаних кампова, излета	Извештај о броју учесника у камповима и одржаним активностима	ЈЛС	Црвени крст, Центар за социјални рад, основне и средње школе са територије општине Врбас, Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас	Буџет општине Врбас

Увођење здравих оброка у предшколским установама и школама	2018.- 2025. године	Побољшана исхрана код деце предшколског и школског узраста	% деце која су укључена у програм здраве исхране	Извештаји о начину исхране деце	Основне и средње школе са територије општине Врбас, ПУ „Бошко Буха“	Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас, ЈЛС	Буџет општине Врбас за одређене социјалне категорије, родитељи
Унапређење евидентирања и извештавања о стању ухрањености деце и адолесцената на превентивним прегледима	2018.- 2025. године	Да се код 100% деце стање ухрањености изрази на основу БМИ као: потхрањено, нормално ухрањено, предгојазно и гојазно	% обухваћене деце	Посебни Извештај о обављеним превентивним прегледима	Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас	ЈЛС, основне и средње школе са територије општине Врбас, ПУ „Бошко Буха“	Министарство здравља

Специфични циљ усаглашен са стратешким документим а

- „Национални план акције за децу“
- „Правилник о ближим условима и начину остваривању исхране деце у предшколским установама“
- „Правилник о ближим условима за организовање, остваривање и праћење исхране ученика у основним школама“

Специфични циљ :		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
Промовисање кретања као важан пут до доброг здравља		Правилан развој тела код деце и спречавање настанка деформитета путем физичких активности			% деце који су укључени у активности		2018.-2025.
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Процена тренутног нивоа физичке форме ученика од петог до осмог разреда основног образовања и едукација деце и адолесцената на територији Општине Врбас - <u>пројекат „Пут до здравља кроз адекватну физичку активност и режим исхране”</u>	2019. година	Процена тренутног нивоа физичке форме повезане са здрављем деце и адолесцената на територији општине Врбас ради даљег дефинисања смерница за учешће у одређеним облицима физичке активности и смерница за режим исхране	% деце која учествују у пројекту	Извештај о пројекту	Јединица локалне самоуправе	Основне школе са територије општине Врбас, професори физичког васпитања	Буџет општине Врбас
Организовање мерења на почетку и на крају наставне године,	континуирано сваке школске године, 2018.-	Рано откривање гојазности и деформитета кичменог стуба	% деце која су обухваћена мерењем	Извештаји са организованих мерења	Основне школе са територије општине Врбас, ПУ	Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас, физијатри,	Буџет општине Врбас

применом стандардизованих мерних инструмената	2025. године	код деце			„Бошко Буха, струковни васпитач специјалиста	педијатри, ЈЛС	
Организовање групних корективно превентивних вежби или индивидуалних корективно превентивних вежби са додатна два часа недељно по ученику	онтинуирано сваке школске године, 2018.-2025. године	Омогућен правилан телесни развој; подстицање моторног развоја и утицање на спречавање појаве деформитета кичменог стуба путем превентивних вежби	% деце који похађају активности физичког васпитања	Извештаји о спроведеним активностима	ПУ „Бошко Буха - струковни васпитач, основне школе - професори физичког васпитања	ЈЛС Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас и Општа болница Врбас - физијатри	Будет општине Врбас
Обука за непливаче у другом разреду основне школе	континуирано сваке школске године, 2018.-2025. године	Обука непливача и појачано интересовање деце за пливање ради превенције појаве деформитета кичменог стуба, раменог појаса и грудног коша, као и успостављање правилног држања тела	% деце која похађају обуку за непливаче	Извештаји о спроведеним обукама	Основне школе са територије општине Врбас, ЈЛС	Центар за физичку културу „Драго Јововић“	Будет општине Врбас

Специфични циљ усаглашен са стратешким документима:

- „Зборник радова са конгреса физијатара“ (https://www.fizijatri.org/pdf/kompletno_izdanje_zbornik_radova_sa_kongresa_fizijatara_2012.pdf)

Специфични циљ:		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
		Приступачна, релевантна и квалитетна здравствена заштита за одређене популационе групе			% приступачности здравствене заштите осетљивим групама		
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Развој, спровођење и евалуација едукативних програма за одређене популационе групе (стари, Роми, избеглице, жртве насиља, незапослени, социјано угрожена лица, лица са сметњама у развоју и са инвалидитетом, самохрани родитељи)	2018.-2025. године	Едукација становништва у области социјалне и здравствене заштите	Број кампања	Промотивни материјал, извештаји са предавања и семинара	Дом здравља „Вељко Влаховић” Врбас - лекари опште медицине	ЈЛС , Удружења здравствене заштите	Буџет општине Врбас
Организација здравствено промотивних кампања-базара здравља	2018.-2025. године	Превентивни прегледи становништва општине Врбас без здравствених књижица партиципација и заказивања	Број становника обухваћених прегледима	Извештаји о обављеним прегледима	Дом здравља „Вељко Влаховић” Врбас, Општа болница Врбас	ЈЛС	Министарство здравља Републике Србије
Превенција срчаних обољења, предавања, штампани	2018.-2025. године	Спречавање и превенција кардиоваскуларних	Број информисаних становника	Извештаји о обављеним прегледима	Дом здравља „Вељко Влаховић” Врбас, Општа болница	ЈЛС, Удружење за борбу против дијабетеса „Плави	Буџет општине Врбас; Министарство здравља Републике

материјал		болести			Врбас	Врбас” Врбас	Србије
Едукативна трибина „Живи живот пуним плућима”, посвећена најчешћем и најсмртоноснијем раку – канцеру плућа.	2018.-2025. године	Спречавање и превенција настанка канцера плућа	Број информисаних становника	Извештаји о обављеним предавањима	Дом здравља „Вељко Влаховић” Врбас, Општа болница	ЈЛС	Буџет општине Врбас; Министарство здравља Републике Србије
Физичке активности и физикалне терапије за децу са посебним потребама	2018.-2025. године	Отклањање и ублажавање недостатака у области психомоторног развоја, као и успешније прилагођавање детета захтевима друштвеног живота и окружења	Број спроведених активности	Извештаји о спроведеним активностима	Удружење грађана за децу са посебним потребама „Мултиарт” Врбас и „Кућица“ Врбас	Дом здравља „Вељко Влаховић” Врбас, Општа болница Врбас – педијатри, ЈЛС	Буџет општине Врбас
Обезбеђивање помагала за лица са инвалидитетом и отклањање физичких баријера	2018.-2025. године	Побољшати активизам особа са инвалидитетом, обезбедити им приступ већини објеката и створити боље услове за запошљавање	Број обезбеђених помагала	Извештаји о донацијама помагала, извештаји о спроведеним активностима	Друштво инвалида Врбас, Друштво за спорт и рекреацију инвалидних лица, ЈЛС	Дом здравља „Вељко Влаховић” Врбас - лекар специјалиста	Буџет општине Врбас
„Деца са инвалидитетом“ радионица за децу школског узраста	2018.-2025. године	Уз интерактивну презентацију упознати децу са појмовима: инвалидитета, инклузије и потешкоћа са којима се срећу особе са	Број посетиоца радионице	Извештај о одржаној радионици	Друштво инвалида Врбас, стручни сарадници у	Средства јавног информисања	Буџет општине Врбас

		инвалидитетом			школама		
Едукативна трибина „Како се лечи рак простате?“	2018.-2025. године	Спречавање и превенција настанка канцера простате	Број информисаних становника	Извештаји о обављеним предавањима	Општа болница	ЈЛС	Буџет општине Врбас; Министарство здравља Републике Србије
Активизмом ка бољем животу слепих и слабовидих-окупационе креативне радионице,књижевне радионице	2018.-2025. године	Квалитетнији живот слепих и слабовидих	Број	Извештаји о обављеним предавањима	Удружење слепих и слабовидих	ЈЛС	Буџет општине Врбас; Министарство здравља Републике Србије

Специфични циљ усаглашен са стратешким документима:

„Стратегија јавног здравља Републике Србије“

„Национални програм Србија против рака „- Министарство здравља

Специфични циљ:		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
Превенција ХИВ инфекције у посебно осетљивим и другим осетљивим групама становништва и међу популационим групама од посебног интереса;		Смањење случајева дискриминације посебно осетљивих група					2018-2025
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које	

						учествују	
Смањење дискриминације у институцијама и повећање знања и вештина службеника за рад са ЛГБТ особама и њиховим родитељима	2018-2025	Активно промовисање сарадње, комуникације и заједничког рада са ЛГБТ заједницом	% припадника ЛГБТ заједнице	Извештај	ЈЛС, Центар за социјални рад	Удружења грађана	Министарство здравља Републике Србије
Промоција значаја добровољног поверљивог саветовања и тестирања у општој популацији, популационим групама посебно осетљивим и осетљивим на HIV, као и међу здравственим радницима.	2018-2025	Повећати број саветованих и тестираних особа, посебно из осетљивих група које су у највишем ризику за HIV инфекцију	% тестираних особа	Извештај	Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас, ЈЛС	Удружења	Будет општине Врбас
Обезбеђење доступне стручне психолошке подршке за особе које живе са HIV-ом и континуирана едукација становништва, здравствених и социјалних радника, припадника полиције и других пружалаца услуга	2018-2025	Спровођење кампања за унапређење здравља, креираних да повећају ниво одговорности у односу на очување сопственог здравља и развијања свести о HIV/AIDS ризицима	Број одржаних едукација и предавања	Извештај	Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас, ЈЛС	Центар за социјални рад Врбас, припадници Полицијске станице, психолози	Будет општине Врбас; Министарство здравља Републике Србије
Унапређење капацитета особа које живе са HIV-ом да се активно удружују, организују и укључују у друштвене активности, за међусобну подршку	2018-2025	Побољшање квалитета живота особа које живе са HIV-ом	% особа које живе са HIV-ом	Извештај	Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас, ЈЛС	Центар за социјални рад Врбас, удружења грађана	Будет општине Врбас; Министарство здравља Републике Србије

Специфични циљ усаглашен са стратешким документима:

„Стратегија превенције и заштите од дискриминације“

„Стратегија о HIV инфекцији и AIDS–у“

„Национална стратегија за борбу против HIV/AIDS“

„Водич за добровољно, поверљиво саветовање и тестирање на ХИВ – Батут

Специфични циљ:		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
Очување и унапређење здравственог стања и квалитета живота старијих лица обезбеђивањем здравствених услуга одговарајућег обима, садржаја и квалитета		Успостављање ефикасне сарадње установа социјалне заштите и здравствених установа које се баве збрињавањем старијих лица			% лица старијих од 65 година у Општини		
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Упознавање са здравственим стањем и функционалном способношћу старих; здравствено васпитни рад.	2018. - 2025. године	Смањивање ризика за појаву деменције	% старије популације која одлази на редовне контроле	Извештаји о извршеним контролама	Дом здравља „Вељко Влаховић” Врбас - лекар опште праксе, Геронтолошки центар Врбас, Општа болница Врбас - радиолог	ЈЛС	Буџет општине Врбас, Министарство здравља Републике Србије
Увођење физичких и менталних активности и избацивање штетних навика код старије	2018. - 2025. године	Смањивање ризика за појаву деменције путем увођења	% старије популације која се бави физичким	Извештаји о спроведеним активностима	Дом здравља „Вељко Влаховић” Врбас,	ЈЛС, Удружење пензионера	Буџет општине Врбас

популације		здравих животних навика	активностима		Геронтолошки центар Врбас, Општа болница Врбас		
Унапредити мултисекторску у сарадњу установа и удружења у локалној самоуправи за старије	2018. - 2025. године	Унапређење социјалног, економског, политичког и културног положаја и улоге старијих лица	Број мултисекторских услуга у локалној самоуправи	Извештаји о раду	Геронтолошки центар Врбас – Клуб за стара лица	ЈЛС, Удружење пензионера Средства јавног информисања	Буџет општине Врбас
„Плесом до здравог срца“	2018.- 2025.	Унапређење квалитета живота и подршке здравом старењу старијих особа	Број учесника у овој активности	Извештаји о раду	Геронтолошки центар Врбас	ЈЛС	Буџет општине Врбас
Радионице „Здрави стилови живота“	2018.- 2025.	Унапређење квалитета живота и подршке здравом старењу старијих особа	Број учесника у овој активности	Извештаји о раду	Геронтолошки центар Врбас; Општа болница Врбас	ЈЛС Средства јавног информисања	Буџет општине Врбас

Специфични циљ усаглашен са стратешким документима:

- „Национална стратегија о старењу“

Специфични циљ:		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
Доступност здравствене заштите свим грађанима		Већи обухват грађана здравственом заштитом					2018.-2025.
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Пројекат „Интернет саветовалиште са циљем унапређења и очувања физичког, менталног и социјалног здравља – Кликом до здравља“	2018.-2025.	Унапређење квалитета живота и подршке здравом животу грађана Врбаса	Број учесника у овој активности	Извештаји о раду	ЈЛС	Дом здравља „Вељко Влаховић” Врбас, Општа болница Врбас, Центар за социјални рад	Буџет општине Врбас

Специфични циљ:		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
Промоција менталног здравља за све грађане општине Врбас		Заштита менталног здравља грађана путем идентификовања и оснаживања протективних фактора и смањења фактора ризика			% посета радионицама		
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Радионица	2018 – 2025	Унапређење квалитета живота, социјалне	% грађана који	Извештај о	Општа	ЈЛС- Савет за	Буџет општине

„Асертивном комуникацијом до успеха”	(током трајања Базара менталног здравља)	инклузије, здравља, једнакости и опоравка код особа који пате од менталних поремећаја, смањење стигме и дискриминације	посећују радионице	одржаним радионицама	болница Врбас	ментално здравље Канцеларија за младе	Врбас
Демонстрација часа Смехојоге	2018 – 2025 (током трајања Базара менталног здравља)	Унапређење квалитета живота грађана	% грађана који посећују радионице	Извештај о одржаним радионицама	Удружење грађана	ЈЛС- Савет за ментално здравље Канцеларија за младе средства јавног информисања	Буџет општине Врбас
„Дечија психодрамска радионица”	2018 – 2025 (током трајања Базара менталног здравља)	Унапређење квалитета живота млађе популације	% грађана који посећују радионице	Извештај о одржаним радионицама	Основне школе, стручни сарадници	ЈЛС- Савет за ментално здравље Канцеларија за младе средства јавног информисања	Буџет општине Врбас
„Конфликт и како га решити”	2018 – 2025 (током трајања Базара менталног здравља)	Унапређење квалитета живота, социјалне инклузије, здравља, једнакости и опоравка код особа који пате од	% грађана који посећују радионице	Извештај о одржаним радионицама	Центар за социјални рад	ЈЛС- Савет за ментално здравље Канцеларија за младе средства јавног	Буџет општине Врбас

		менталних поремећаја, смањење стигме и дискриминације				информисања	
„Да ли бринемо о менталном здрављу и зашто не?”	2018 – 2025 (током трајања Базара менталног здравља)	Унапређење квалитета живота, социјалне инклузије, здравља, једнакости и опоравка код особа који пате од менталних поремећаја, смањење стигме и дискриминације	% грађана који посећују радионице	Извештај о одржаним радионицама	Дом здравља „Вељко Влаховић“	ЈЛС- Савет за ментално здравље Канцеларија за младе средства јавног информисања	Буџет општине Врбас
Превенција и сузбијање насиља у породици”	2018 – 2025 (током трајања Базара менталног здравља)	Унапређење квалитета живота, социјалне инклузије, здравља, једнакости и опоравка код особа који пате од менталних поремећаја, смањење стигме и дискриминације	% грађана који посећују радионице	Извештај о одржаним радионицама	Центар за социјални рад	ЈЛС- Савет за ментално здравље Канцеларија за младе Средства јавног информисања	Буџет општине Врбас
„Емоционална писменост”	2018 – 2025 (током трајања Базара менталног здравља)	Унапређење квалитета живота, социјалне инклузије, здравља, једнакости и опоравка код особа	% грађана који посећују радионице	Извештај о одржаним радионицама	Удружење грађана	ЈЛС- Савет за ментално здравље Канцеларија за младе Средства	Буџет општине Врбас

		који пате од менталних поремећаја, смањење стигме и дискриминације				јавног информисања	
Индивидуални разговори са психологом	2018 – 2025 (током трајања Базара менталног здравља)	Унапређење третмана (ране детекције, раних интервенција, лечења и рехабилитације) особа које пате од менталних поремећаја	% грађана који долазе на индивидуалне разговоре	Извештај о одржаним разговорима (сеансама)	Удружење грађана	ЈЛС- Савет за ментално здравље Канцеларија за младе	Буџет општине Врбас

Специфични циљ усаглашен са стратешким документима:

- „Стратегија развоја заштите менталног здравља Србије“
- „Национална стратегија за младе за период од 2015. го 2025. године“
- „Акциони план за спровођење Националне стратегије за младе за период од 2015. до 2017. године“

Специфични циљ: Унапређење и достизање најбољег могућег квалитета живота за пацијента и његову породицу у терминалној фази болести пацијента.		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
		Свеобухватна и континуирана брига о пацијенту и породици која подразумева разгранату мрежу служби које тај континуитет обезбеђују.					
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Формирање службе за палијативну негу у Дому здравља	2018-2025	Оснивање организационих јединица службе за кућно лечење и негу	Број новоформираних организационих јединица службе за кућно лечење и негу у Дому здравља	Извештај Дома здравља	Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас	ЈЛС, Општа болница Врбас	Будет општине Врбас
Едукација здравствених радника и сарадника, као и свих осталих учесника у палијативном збрињавању (друштва, законодавца, породице оболелих, волонтера)	2018-2025	Упознавање учесника у палијативном збрињавању са посебним знањима и вештинама: комуникацији са оболелим, лечењу, ублажавању бола, пружање психосоцијалне подршке...	Број здравствених радника који су прошли едукацију	Извештај	Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас	ЈЛС, Општа болница Врбас	Будет општине Врбас

Специфични циљ усаглашен са стратешким документима:

- „Стратегија за палијативно збрињавање“

II Специфични циљ: Промоција здравља и превенција болести

- ДЕЦА

Специфични циљ: Обезбеђивање информисаности деце о здрављу и њихово учествовање, сходно степену развоја, у доношењу одлука које се тичу њиховог здравља		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
		Боља информисаност деце и породице о здравственој заштити која им припада			% информисаности деце		
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Јачање свести породице и заједнице о правима која им у здравственој заштити припадају	2018.-2025. године	Усмеравање ка промотивно-превентивном приступу у примарној здравственој заштити уз јачање тимског рада здравствених радника и сарадника, појединаца, породице, локалне самоуправе, удружења, јавних	Задовољство корисника радом здравствене службе и пруженим здравственим услугама	Извештаји из јавних гласила, извештаји о раду удружења, извештаји здравствених радника	Дом здравља „Вељко Влаховић” Врбас	ЈЛС, Удружења грађана – „Центар за развој заједништва“, Средства јавног информисања	Буџет општине Врбас

		гласила;					
Стимулисање удруживања родитеља и умрежавање ових организација, као и њихово укључивање у доношење одлука о сопственом здрављу и здрављу деце	2018.-2025. године	Размена знања и искустава између родитеља, едукација родитеља путем разних предавања, семинара..	Број родитеља у удружењу	Извештај о одржаним предавањима, семинарима, едукацијама	Дом здравља, „Вељко Влаховић” Врбас, стручни предавачи	ЈЛС, Средства јавног информисања, Црвени крст Врбас	Буџет општине Врбас
Побољшање знања и мотивисаности родитеља за обезбеђивање одговарајуће здравствене заштите њиховој деци и боља информисаност о правима у систему здравствене заштите	2018.-2025. године	За 50% повећан ниво стеченог знања и усвојених вештина у вези са здрављем деце и чланова породица;	Ниво знања	Извештаји са одржаних предавања, извештаји из стручних литература	Дом здравља „Вељко Влаховић” Врбас, стручни предавачи	ЈЛС, Удружења грађана, Средства јавног информисања	Буџет општине Врбас
Истраживање потреба других етничких и културалних група да би се процениле њихове потребе за културално прихватљивим здравственим услугама	2018.-2025. године	Побољшати приступачност, доступност и коришћење здравствене службе и квалитет здравствене заштите деци са села, из сиромашнијих	% културалних и етничких група који редовно користе здравствене услуге	Извештаји о пруженим услугама	ЈЛС, Дом здравља „Вељко Влаховић” Врбас	Црвени крст Врбас, Центар за социјални рад Врбас	Буџет општине Врбас

		подручја, у ромским насељима.					
Пројекат у школама „Покренимо нашу децу” (за ученике II разреда предавање на тему „Исхрана”, за ученике V разреда „Штетност пушења”, за ученике VII разреда „Контрацепција”, за ученике VIII разреда „Полне болести”)	континуирано сваке школске године 2018.-2025. године	Информисање деце школског узраста о здрављу	% деце која су укључена у пројекат	Извештаји о пројектним активностима	Патронажна служба Дома здравља „Вељко Влаховић” Врбас	Основне школе са територије општине Врбас, ЈЛС	Буџет општине Врбас
Радионица Црвеног крста у парку природе „Јегричка“ и на Шлаизу	континуирано сваке школске године 2018.-2025. године	Промовисање волонтеризма и учење самопомоћи у природи	% деце која учествују у радионици	Извештај о одржавању радионице	Црвени крст Врбас; Основне школе са територије општине Врбас	ЈЛС	Буџет општине Врбас

Специфични циљ усаглашен са стратешким документима:

- „Национални план акције за децу“
- „Уредба о Националном програму здравствене заштите жена, деце и омладине“
- „Стратегија о спречавању злоупотребе дрога за период 2014-2021. године“

- ЖЕНЕ

Специфични циљ:		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
Јачање капацитета примарне здравствене заштите за рад у области очувања здравља жена у репродуктивном периоду живота		Очување и унапређење здравља жене у периоду пре трудноће, као и за време саме трудноће					
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Формирање инфо пулта за парове заинтересоване за поступак вантелесне оплодње	2018.-2025. године	Ширење информација о узроцима неплодности, могућностима лечења неплодности и доступности услуга вантелесне оплодње	Број посета	Извештаји о раду инфо пулта; информативно едукативни материјал	Дом здравља „Вељко Влаховић” - служба гинекологије	Општа болница Врбас, ЈЛС, Средства јавног информисања	Будет општине Врбас
Информисање и едукација парова који се припремају за вантелесну оплодњу	2018.-2025. године	Медицинска и психолошка подршка и едукација парова који се припремају за вантелесну оплодњу	Број одржаних едукација и предавања	Брошуре и флајери, извештаји о одржаним едукацијама и радионицама	Удружење грађана „Атена”, Дом здравља „Вељко Влаховић” Врбас - специјалиста гинеколог, Психолог	ЈЛС, Средства јавног информисања	Будет општине Врбас

Унапређивање рада школе за труднице	2018.-2025. године	Обезбеђивање квалитетне контроле тока трудноће и порођаја, као и стварање предуслова за здрав почетак живота, раст и развој новорођенчета	Број трудница	Извештаји рада школе за труднице; извештаји службе гинекологије	Дом здравља „Вељко Влаховић” Врбас - служба гинекологије	Општа болница Врбас, ЈЛС, Средства јавног информисања	Буџет општине Врбас
Отварање телефонске линије - броја за службу поливалентне патронаже	2018.-2025.	Обавештавање грађана о свим новинама у служби патронаже, као и одговарање на сва њихова питања од стране стручног радника	Број позива	Извештај	Дом здравља „Вељко Влаховић” Врбас (поливалентна патронажна служба)	Општа болница Врбас	Буџет општине Врбас
Обележавање значајних датума из Календара здравља	2018.-2025	Унапређење репродуктивног здравља жена	Број реализованих активности	Извештај о спроведеним активностима	Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас (служба гинекологије, поливалентна патронажна служба)	Општа болница Врбас, ЈЛС, Средства јавног информисања, Удружења грађана	Буџет општине Врбас
Афирмација успешног родитељства-школа родитељства	2018.-2025.	Психо-физичка припрема будућих родитеља	Број посета школи родитељства	Извештај о раду	Дом здравља Центар за социјални рад Врбас	Општа болница Врбас, ЈЛС Средства јавног информисања	Буџет општине Врбас

Обезбеђивање медицинске опреме која је неопходна служби гинекологије	2018.-2025.	Унапређење рада службе гинекологије путем набавке савремене медицинске опреме	Број посета служби гинекологије пре и после набавке медицинске опреме	Извештаји службе гинекологије	Дом здравља „Вељко Влаховић” Врбас - служба гинекологије	Општа болница Врбас, ЈЛС	Буџет општине Врбас
--	-------------	---	---	-------------------------------	--	--------------------------	---------------------

Специфични циљ усаглашен са стратешким документима:

- „Стратегија подстицања рађања“

Специфични циљ: Смањење фактора ризика за настајање инконтиненције		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
		Обезбеђивање информисаности жена о симптомима и начинима лечења инконтиненције			% жена које имају проблем са инконтиненцијом		
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Информисање и едукација грађана о инконтиненцији	2018-2025	Ширење информација о узроцима инконтиненције и могућностима лечења	% жена које имају проблем инконтиненције	Извештај	Дом здравља „Вељко Влаховић” - служба гинекологије	Општа болница Врбас, ЈЛС	Буџет општине Врбас
Организовати прегледе код гинеколога уз лабораторијске анализе	2018-2025	Смањење фактора ризика за настајање инконтиненције путем редовних гинеколошких прегледа	Број одржаних прегледа	Извештај службе гинекологије	Дом здравља „Вељко Влаховић” - служба гинекологије	Општа болница Врбас, ЈЛС	Буџет општине Врбас

Специфични циљ усаглашен са стратешким документима:

„Национална стратегија о старењу“

- *СТАРИЈИ*

Специфични циљ: Смањење фактора ризика за настајање карцинома простате		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
		Обезбеђивање информисаности мушке популације о симптомима и начинима лечења карцинома простате			% мушкараца који имају проблем са простатом		
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Организовање здравствено промотивних кампања	2018-2025	Смањење фактора ризика за настајање карцинома простате путем редовних прегледа	Број прегледа	Извештај	Општа болница Врбас – одељење урологије	Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас, ЈЛС	Министарств о здравља
Едукација популације, организовање трибина, саветовалишта, едукативних скупова...	2018-2025	Едукација и усвајање метода који спречавају настанак озбиљнијих болести и невољне радње (спречавање невољног губљења урина путем јачања мишића карличног дна)	Број одржаних предавања	Извештај	Општа болница Врбас – одељење урологија	Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас, ЈЛС, „Секција жена самосталног синдиката“	Буџет општине Врбас
Организовање предавања за лекаре	2018-2025	Спровођење континуиране едукације и усавршавања	Број одржаних предавања	Извештај	Општа болница Врбас – одељење	Дом здравља „Вељко Влаховић“, ЈЛС	Буџет општине Врбас

		лекара и другог медицинског особља			урологије		
--	--	------------------------------------	--	--	-----------	--	--

Специфични циљ усаглашен са стратешким документима:

- „Национална стратегија о старењу“
- „Национални програм Србија против рака“

Специфични циљ: Очување и унапређење здравственог стања и квалитета живота старијих лица превенирањем и лечењем деменције		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
		Рано препознавање и спречавање деменције			% старије популације који болују од деменције		
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Едукација становништва и стручних радника који раде са старијом популацијом за препознавање раних симптома деменције	2018. - 2025. године	Рано препознавање деменције и благовремено јављање лекару	Број одржаних едукација	Извештаји о спроведеним едукацијама	Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас, Геронтолошки центар Врбас, Општа болница Врбас	ЈЛС, Средства јавног информисања	Буџет општине Врбас
Преглед пацијената од стране лекара уз узимање анамнестичких података од стране самог пацијента и хетероанамнестичких од стране чланова породице	2018. - 2025. године	Дијагностика и рано откривање деменције	% старије популације која је била на прегледима ове природе	Извештаји о спроведеним прегледима	Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас, Геронтолошки центар Врбас, Општа болница Врбас (неурологија)	ЈЛС	Буџет општине Врбас
„Хоби успорава деменцију“	2018.-2025.	Мере превенције: активност мозга (Читање,	Број учесника у овој активности	Извештаји о раду	Геронтолошки центар Врбас; Општа болница Врбас	ЈЛС	Буџет општине Врбас

		учење страних језика, укрштавање укрштеница)					
--	--	--	--	--	--	--	--

Специфични циљ усаглашен са стратешким документима:

- „Национална стратегија о старењу“

Специфични циљ: Подизање свести и посвећености проблему и преузимање обавеза са циљем превенције болести - подизање свести о бактеријској резистенцији		Очекивани резултат:			Индикатор		Рокови
		Смањење бактеријске резистенције рационалном употребом антибиотика			% оболелих од ХНБ		
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Едукација лекара и здравствених радника	2019-2025	Подизање свести лекара о значају рационалне употребе антибиотика која би довела до смањења бактеријске резистенције, повећања ефикасности лечења инфекција и смањења смртности од истих	Број едукованих лекара и здравствених радника	Извештај	Општа болница Врбас – микробиолошко одељење	Еминентни стручњаци из области микробиологије	Буџет општине Врбас

Едукација пацијената оболелих од хроничних незаразних болести	2019-2025	Подизање свести о значају рационалне употребе антибиотика која би довела до смањења бактеријске резистенције, повећања ефикасности лечења инфекција и смањења смртности од истих	% пацијената оболелих од ХНБ	Извештај	Општа болница Врбас – микробиолошко одељење	Еминентни стручњаци из области микробиологије	Будет општине Врбас
Едукација грађанства о употреби антибиотика, посебно родитеља дечије популације	2019-2025	Подизање свести о значају рационалне употребе антибиотика која би довела до смањења бактеријске резистенције, повећања ефикасности лечења инфекција и смањења смртности од истих	% грађанства на едукацији	Извештај	Општа болница Врбас – микробиолошко одељење	Еминентни стручњаци из области микробиологије	Будет општине Врбас

Специфични циљ усаглашен са стратешким документима:

- „Стратегија за превенцију и контролу хроничних незаразних болести“

Специфични циљ: Повећање обухвата бављења грађана спортом кроз развој и унапређење спортске рекреације		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
		Изражавање или побољшање физичке спремности и духовног благостања, стварање друштвених односа или постизање резултата на такмичењима			% грађана општине Врбас који се баве спортом		2018-2025
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Организација спортских манифестација у општини Врбас (Рукометни камп Врбас, ММА турнир „Унити“, „Мини макси лига“ у малом фудбалу, турнири у шаху, Куп нација у боксу)	Континуирано сваке године 2018-2025	Промовисање спорта, представљање и оцена вредности резултата и спортиста, подстицање на квалитетнији и здравији начин живота	Број одржаних спортских манифестација	Извештај о одржавању манифестација	Спорти клубови, ЈЛС, савез спортова општине Врбас, професори физичке културе	Удружења грађана, образовне установе	Буџет општине Врбас, спонзорства
Одржавање турнира у кошарци и малом фудбалу малом фудбалу	Континуирано сваке године 2018-2025	Промовисање спорта и спортских екипа, као и подстицање такмичарског духа и здравијег начина живота младих	Број одржаних турнира у малом фудбалу и кошарци 3x3	Извештај о спроведеним активностима	Удружења грађана (СУ „Младост“, СУ „Виноград и“, СУ „Јасике“, СУ „Јоаким Киме Виславски“), ЈЛС	Месне заједнице	Буџет општине Врбас, спонзорства
Одржавање пливачких турнира	Континуирано сваке године 2018-2025	Промовисање спорта (пливања) и спортских екипа, као и подстицање такмичарског духа и здравијег начина живота	Број учесника на пливачким турнирима	Извештај пливачког клуба	Пливачки клуб Врбас, ЈЛС	Удружења грађана	

		младих					
Сајам спорта „Ја, мама, тата и спорт“	2018 – у оквиру Дечије недеље	Подизање свести, како деце, тако и родитеља о значају бављења спортом, приказивање спортских капацитета којима општина Врбас располаже и промоција спортских клубова у општини Врбас	Број пријављених учесника (породица)	Извештај о спроведеним активностима	ЈЛС	Спортски клубови, савез спортова општине Врбас	Буџет општине Врбас, спонзорства
Промоција физичких активности за грађане свих узраста на теретанама на отвореном (изграђене теретане на отвореном у Куцури, Савином Селу, Змајеву, Б.Д.Пољу, и у насељу „4. Јули“ у Врбасу)	Континуирано сваке године 2018-2025	Развој и унапређење телесних квалитета становништва свих старосних доби, као и побољшање психофизичких способности и подупирање ваннаставних спортских активности деце, младих и студената уз боравак на отвореном	% грађана који посећују теретане на отвореном	Извештај о спроведеним активностима	Савез спортова општине Врбас, Канцеларија за младе	Удружења грађана, спортски клубови, фитнес инструктори	Буџет општине Врбас
Организација кросева (школски кросеви, трка за Дан града – 20. октобра, РТС крос)	Континуирано сваке године 2018-2025	Промоција здравог живота и подстицање такмичарског духа	% учесника на кросевима	Извештај о спроведеним активностима	Основне и средње школе у општини Врбас, ЈЛС		Буџет општине Врбас

Специфични циљ усаглашен са стратешким документима:

- „Стратегија развоја спорта у Републици Србији“
- „Програм развоја спорта“

Специфични циљ: Очување и унапређење здравственог стања и доступности здравствене заштите из области службе Хитне медицинске помоћи, обезбеђивањем здравствених услуга одговарајућег обима, садржаја и квалитета		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Унапређење рада хитне медицинске помоћи	2018-2025	Подизање квалитета и доступности здравствене услуге на виши ниво, а уједно и обезбеђивање једнаког нивоа указане хитне медицинске помоћи у целој општини	Број служби хитне медицинске помоћи	Извештај Дома здравља	Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас	ЈЛС	Буџет општине Врбас
Повећање броја лекара обучених за пружање услуга хитне помоћи	2018-2025		Број новопримљених лекара који су обучени за пружање услуга хитне медицинске помоћи	Извештај Дома здравља	Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас	ЈЛС, Општа болница Врбас	Буџет општине Врбас
Побољшање координације између здравствених установа	2018.-2025.			Извештај Дома здравља	Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас	ЈЛС, Општа болница Врбас	Буџет општине Врбас

Специфични циљ усаглашен са документима:

- „Ургентна стања у медицини“ др Милан Петковић

Специфични циљ: Организација здравствених манифестација у заједници са циљем превенције хроничних незаразних болести		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
		Успостављање одговарајућег и одрживог система раног откривања и превенције типа дијабетеса			% оболелих од дијабетеса у општини Врбас		
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Саветодавни рад са пацијентима оболелим од дијабетеса у Дому здравља „Вељко Влаховић“	2018-2025	Смањење фактора ризика и компликација од дијабетеса	% грађана општине Врбас оболелих од дијабетеса	Извештај	Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас	Удружење грађана „Плави Врбас“	Буџет општине Врбас
Предавања и трибине на тему „Како живети са дијабетесом“	2018-2025	Разбијање предрасуда о дијабетесу	% заинтересованих за предавања и трибине	Извештај	Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас	Удружење грађана „Плави Врбас“	Буџет општине Врбас
Пројекат „Са дијабетесом је живети лако, ако знате како“	2018-2025	Смањење компликација од дијабетеса	% Грађана који учествују у пројекту	Извештај	Удружење грађана „Плави Врбас“; Дијабетолошки савез Србије	Здравствене установе; Институт за јавно здравље	Буџет општине Врбас
Саветовалишни рад развој, спровођење и евалуација едукативних програма за оболелих од мускулоскелетних болести Спровођење здравствено промотивних кампања мас медијске активности развој мреже здравих окружења	2018-2025	Унапређење нивоа информисаности и знања популације у вези са здравим стиловима живота и раним знацима мускулоскелетних болести	% Грађана који учествују у пројекту	Извештај Извештај	Удружење грађана	Здравствене установе; Институт за јавно здравље	Буџет општине Врбас
Израда и штампање стручно методолошких	2018-2025	Рано откривање Карцинома	% грађана који учествују у пројекту	Извештај	Удружење грађана	Здравствене установе; Институт за	Буџет општине Врбас

упутстава за самопреглед дојки		дојке				јавно здравље	
Унапређење нивоа информисаности и знања популације у вези са здравим стиловима живота и раним знацима хипертензивне болести	2018-2025	Рано орквивање Карцинома дојке	% грађана који учествују у пројекту	Извештај	Удружење грађана	Здравствене установе; Институт за јавно здравље	Буџет општине Врбас

Учешће у кампањи „Остави и победи”	2018-2025	Подизање нивоа знања у популацији о штетности пушења	% грађана који учествују у пројекту	Извештај	Удружење грађана	Здравствене установе; Институт за јавно здравље	Буџет општине Врбас
Унапређење знања о здравом животу и могућем спречавању ових болести и раним знацима	2018-2025	Унапређење знања о здравом животу и могућем спречавању ових болести и раним знацима	% грађана који учествују у пројекту	Извештај	Удружење грађана	Здравствене установе; Институт за јавно здравље	Буџет општине Врбас

Специфични циљ усаглашен са стратешким документима:

- „Стратегија за превенцију и контролу хроничних незаразних болести Републике Србије“

Специфични циљ: Здравствено-промотивне активности које доприносе промоцији здравља, здравственом васпитању грађана, унапређењу здравља, побољшању квалитета живота становништва, повећању задовољства корисника и побољшању фармацеутске услуге		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
		Мотивисање грађана, по дизање здравствене свести и културе, повећање задовољства корисника и унапеђење фармацеутске услуге			% корисника		2018-2025
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Превенција дијабетеса и саветовање пацијената оболелих од дијабетеса у домену компетенција фармацеута	2018.-2025.	Мотивисање грађана и подизање здравствене свести и културе	% грађана општине Врбас	Извештај о одржаним активностима	Апотека Врбас	Удружење грађана „Плави Врбас“	Буџет општине Врбас
Превенција дијабетеса и КВ ризика	2018.-2025.	Подизање здравствене свести и културе, Мотивисати грађане на здраве стилове живота у циљу смањења фактора ризика и компликација	% грађана општине Врбас	Извештај о одржаним активностима	Апотека Врбас	Удружење грађана „Плави Врбас“, Дом здравља „Вељко Влаховић“ Врбас	Буџет општине Врбас
Обележавање важних датума из календара здравља	2018.-2025.	Континуирана едукација пацијената ,повећање здравствене свести и културе	% грађана општине Врбас	Извештај о одржаним активностима	Апотека Врбас		Буџет општине Врбас

Фармацеут експерт за ваше лекове-саветовање пацијената	2018.-2025.	Доступност фармацеутске здравствене заштите, континуирана едукација пацијената о правилној употреби и чувању лекова , медицинских средстава и помоћних лековитих средстава, интеракцијама и нежељеним дејствима лекова, повећање задовољства корисника и унапређење фармацеутске услуге	% корисника фармацеутске услуге	Извештај о обављеним активностима	Апотека Врбас	ИЗЈЗ АЛИМС Фармацеутска комора	
--	-------------	---	---------------------------------	-----------------------------------	---------------	--------------------------------	--

Специфични циљ усаглашен са документом:

- Закон о апотекарској делатности Републике Србије
- Правилник о ближим условима за обављање здравствене делатности у здравственим установама и другим облицима здравствене службе

Специфични циљ:		Очекивани резултат			Индикатор	Рокови	
Здравствено-промотивне активности које доприносе промоцији здравља, здравственом васпитању грађана, унапређењу здравља, побољшању квалитета живота становништва.		Мотивисање грађана, подизање здравствене свести и културе о важности тестирања на вирус ХИВ и правовременог и адекватног лечења.			% корисника	2018-2025	
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Сазнај свој статус - "Тестирај! Лечи! Спречи!" саветовања и тестирања на ХИВ/АИДС и друге болести преносиве крвљу	2018.-2025.	Мотивисање грађана и подизање здравствене свести и културе	% грађана општине Врбас	Извештај о одржаним активностима	Апотека Врбас	Удружење грађана „Плави Врбас“	Буџет општине Врбас

III Специфични циљ: Животна средина и здравље становништва

Специфични циљ:		Очекивани резултат			Индикатор	Рокови	
Стварање услова за унапређење бициклизма и подстицање грађана да се активније баве овом активношћу, првенствено деца, омладина, срчани болесници		Привлачење свих циљних група, подстицање активизма младих, афирмација здравог начина живота, популаризација спортских активности, првенствено бициклизма, као атрактивност општинске туристичке понуде.			Становништво општине Врбас	2018-2025	
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Промоција бициклизма као	2018-2025	Изградња двосмерне	Број бициклиста	Пројектна	Општина Врбас	Удружења	Буџет општине

здравог начина кретања и јефтиног и еколошки прихвативог урбаног саобраћаја		бициклическе стазе између Врбаса и Куле дуж Великог Бачког канала		документација		грађана	Врбас
Изградња бициклическе куће (бициклическа удружења)	2018-2025	Изградња бициклическе куће	Број бициклиста	Пројектна документација	ЈЛС	Бициклическо удружење	Будет општине Врбас
Израда карте бициклических стаза	2018-2025	Урађена мапа пута бициклических стаза	Број бициклических стаза	Пројектна документација	ЈЛС, путеви Војводине	Бициклическо удружење, Туристичка организација општине Врбас	Будет општине Врбас
Пројекат „Врбас бициклом,, 100 бицикала и више од 10 станица (изнајмљивање)	2018-2025	Изградња бициклических станица и куповина бицикала	Број бициклиста и број станица за изнајмљивање бицикала	Пројектна документација	ЈЛС	Бициклическо удружење	Будет општине Врбас
Бициклически Туризам- „Циклотуризам“	2018-2025 континуирано	Туристичко путовање бициклом	Број туриста	Туристичка понуда ТООВ	ЈЛС	Туристичка организација Општине Врбас	Будет општине Врбас
Заштита животне средине и превентивно здравље- едукација ученика кроз редовни школски програм	2018-2025 Континуирано	Усвајање знања о урбаној култури, усвајање знања и навика који чувају и унапређују животни амбијент	Број часова едукације	Извештај	Основне и средње школе	Канцеларија за младе	

Специфични циљ усаглашен са документима:

- Пројекат „Бициклическа стаза од Врбаса до Куле“

Специфични циљ: Превенција ризика у борби против климатских промена		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
		Подизање пољозащитних, ветрозащитних, зелених појасева дуж каналских водотокова у сарадњи са старатељем водотокова			Становништво општине Врбас		2018-2025
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Израда Плана пошумљавања и озељењавања Општине Врбас	2018- 2025	Израда планског документа за пошумљавање и озељењевање Општине Врбас	% површине погодне за пошумљавање	Члан 100. Закона о заштити животне средине /“службени гласник Републике Србије“ број 135/2004 и 36/2009 и тачка 4. Решење о образовању буџетског фонда за заштиту животне средине општине Врбас /“службени лист општине Врбас“ број 26/2009	Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство	ЈЛС, ЈАЗИП	Буџет општине Врбас
Детаљно рекогносцирање терена у циљу пошумљавања	2018- 2025	Одабир локација за пошумљавање, акцент се ставља на непродуктивне пашњаке, земљиште мањје плодности, површине угрожене ерозијом.	% површине погодне за пошумљавање	Уговор о пошумљавању	Јавна агенција за зоологију и пољопривреду - ЈАЗИП, Покрајински секретаријат за пољопривреду водопривреду и шумарство К.О. Врбас	ЈАЗИП К.О. Врбас К.О. Б.Д. Поље К.О. Савино Село К.О. Косанчић К.О. Савино Село	Буџет општине Врбас
Пошумљавање, подизање	2018- 2025	Пошумљавање уз подизање	Број садница	Уговор о пошумљавању	Јавна агенција за зоологију и	К.О. Врбас К.О. Б.Д.	Буџет општине Врбас,

пољозаштитних и ветрозаштитних појасева и зелених појасева дуж каналних водотокова		пољозаштитних и ветрозаштитних појасева и зелених појасева дуж каналних водотокова			пољопривреду – ЈАЗИП, Покрајински секретаријат за пољопривреду водопривреду и шумарство	Поље К.О. Савино Село К.О.Косанчић К.О. Савино Село	Војводинашуме
Мере неге код пошумљавање	2018-2025	Нега и заштита садница (чишћење, сеча изданака избојака)	Број садница	Уговор о пошумљавању	Јавна агенција за зоологију и пољопривреду – ЈАЗИП, Покрајински секретаријат за пољопривреду водопривреду и шумарство	К.О. Врбас К.О. Б.Д. Поље К.О. Савино Село К.О.Косанчић К.О. Савино Село	Општина Врбас
Мере заштите код пошумљавања	2018-2025	Заштита и нега садница (кошење, чишћење, прскање, машинско уклањање корова)	Број садница	Уговор о пошумљавању	Јавна агенција за зоологију и пољопривреду – ЈАЗИП, Покрајински секретаријат за пољопривреду водопривреду и шумарство	К.О. Врбас К.О. Б.Д. Поље К.О. Савино Село К.О.Косанчић К.О. Савино Село	Општина Врбас

Специфични циљ усаглашен са документима:

- „Закон о заштити животне средине“

Специфични циљ: Директно сузбијање амброзије на локалитетима на којима она највише расте, а која су уједно и најнасељенија		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
		Ефикасно уништавање амброзије			Становништво општине Врбас		2018-2025
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Анализа стања и план сузбијања	2018-2025	Уз проспекцију терена, дефинисање	% становништва	Извештај	ЈЛС- Одељење за	Еколошки покрет Врбас	Буџет општине Врбас

амброзије		површина , информисање становништва, обезбеђивање механизације и људских ресурса донети анализу стања и план за сузбијање амброзије	алергичног на полен амброзије		<i>урбанизам,стамбене послове,заштиту животне средине и енергетски менаџмент</i>		
Сузбијање амброзије	2018- 2025	Ефикасно уништавање амброзије агротехничким механичким и хемијским мерама	% површина третираних агротехничким механичким и хемијским мерама	Уредба о мери за сузбијање и уништавање коровске биљке амброзије и инструкције о примени Уредбе Министарства пољопривреде,шумарства и водопривреде	Јавна агенција за зоологију и пољопривреду – ЈАЗИП	Представници јединице локалне самоуправе, Еколошки покрет Врбас	Буџет општине Врбас
Спровођење мера за сузбијање амброзије	2018- 2025	Уз агротехничке, механичке и хемијске мере спроводи се акција сузбијање амброзије и анализа резултата и ефеката	% површина третираних агротехничким механичким и хемијским мерама	Извештаји о спроведеним акцијама, анализи резултата и ефекти за сузбијање амброзије	ЈЛС, Јавна агенција за зоологију и пољопривреду – ЈАЗИП	Месне заједнице општине Врбас	Буџет општине Врбас
Превентивне мере и принцип лечења за сузбијање амброзије	2018- 2025	Уз превентивне терапије, комбинацију превентивних мера и лекова (антихистаминика) лечењем хормонима- кортиостероидима и терапија на бази полена спровести принцип лечења за сузбијање амброзије	% становништва алергичног на полен амброзије	Извештај о спроведеном принципу лечења сузбијању амброзије	Дом здравља, Општа болница, Апотека Врбас	Удружења грађана	Буџет општине Врбас

Специфични циљ усаглашен са документима:

- „Национални програм заштите животне средине“

Специфични циљ: Заштита деце од штетних утицаја буке и потенцијалне опасности које прегласан звук носи по слух деце и омладине		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
		Редуковање нивоа буке и ублажавање последица које оно изазива			%обухвата школске деце омладине и грађана у Општини Врбас		2018-2025
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Школске радионице и едукација у образовним установама на тему „Како се заштитити од буке?“	2018-2025	Посета едукативних трибина где ће се уз предавања и савете учитеља и лекара млади упознати на тему „Како се заштитити од буке“ и „Безбедности слуха и безбедног слушања“	% обухвата школске деце и омладине	Извештај о раду о едукацији у образовним установама	Одељење за заштиту животне средине	Основне и средње школе са територије општине Врбас	Буџет општине Врбас
Трибине у образовним установама на тему „Безбедно коришћење слушалица=што јачи звук то краће време“	2018-2025	Посета трибина где би се деца едукацијом упознала са безбедним начином коришћења слушалица	% Обухват школске деце и омладине	Извештај о раду трибина у образовним установама	Одељење за заштиту животне средине	Основне и средње школе са територије општине Врбас	Буџет општине Врбас
Формирање Инфо пулта „Сачувајмо слух код деце“	2018-2025	Уз флајере едуковати младе да се не излажу ризику прејаке јачине звука и како да наставе да се забављају уз једноставне превентивне мере.	% Обухват школске деце и омладине	Извештај о раду и информативно едукативни материјал	Одељење за урбанизам, стамбене послове, заштита животне средине и енергетски менаџмент	Основне и средње школе са територије општине Врбас	Буџет општине Врбас

Постављање контроле јачине звука у дечијим играоницама	2018-2025	Препорука интернет и дечијим играоницама о најбезбеднијој јачини звука слушањем музике и играњем компјутерских игара	% Обухват школске деце и омладине	Извештај о раду интернет и дечијих играоница	Власници дећијих играоница	Организатори у дечијим играоницама	Буџет општине Врбас
Постављање контроле јачине звука на манифестацијама и прославама за децу	2018-2025	Поштовање Правилника о дозвољеном нивоу буке, као и коришћење лимитера јачине звука, увођење у понуду чепића за уши и собе за одмор од буке	%обухвата школске деце омладине и грађана у Општини Врбас	Извештај образовних и културних установа	Организатор манифестација	Основне и средње школе са територије општине Врбас	Буџет општине Врбас

Специфични циљ усаглашен са стратешким документима:

- Правилник о дозвољеном нивоу буке у животној средини (Службени гласник Републике Србије, број 66/91)

Специфични циљ: Избегавање, спречавање или смањење, на приоритетним основама, штетних ефеката обухватајући и узнемиравање као резултат изложења буке у животној средини		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
		Редуковање нивоа буке и ублажавање последица које оно изазива			Грађани Општине Врбас		2018-2025
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Контрола јачине звука у угоститељским објектима од 22-02 часа	2018-2025	Заштита од буке у угоститељским објектима уз организацију	Јачина буке у децибелима	Извештај	Одељење за инспекцијске послове		Буџет општине Врбас

		ноћне контроле радног времена и комуналног реда угоститељских објеката					
--	--	--	--	--	--	--	--

Специфични циљ усаглашен са стратешким документима:

- Правилник о дозвољеном нивоу буке у животној средини

Специфични циљ: Континуирано инвестирање у модернизацију и одговорно управљање водосистемом са циљем побољшања квалитета пијаће воде		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
		Побољшање комплетног водоснабдевања и бољег квалитета воде у Општини Врбас			%Грађана Општине Врбас		2018-2025
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Изградња централног пречистача отпадних вода Врбаса и Куле	2018-2025	Усмерити отпадне воде(санитарне и индустријске) на пречистач отпадних вода како би се зауставило даље загађење канала и приступило његовој ремедијацији	Кубик отпадних воде	Пројектна документација	Покрајинска влада, ЈВП Вода Војводине	ЈЛС	Европски фондови Влада Републике Србије
Изградња 4 бунара на изворишту Водозавата	2018-2025	Побољшање квалитета и повећање капацитета пијаће воде уз изградњу 4 бунара на изворишту Водозавата	Број бунара на изворишту водозавата	Пројектна документација	ЈКП „Комуналац“ Општина Врбас ПЈ Водовод и канализације	Влада Републике Србије	Из кредита Немачке развојне банке(KfW)
Проширење постројења за припрему воде за пиће		Повећање капацитета припреме воде за	Кубик воде за пиће	Пројектна документација	ЈКП „Комуналац“ Општина Врбас ПЈ Водовод и	Влада Републике Србије	Из кредита Немачке развојне банке(KfW)

		пиће са 50л на 150л у секунди			канализације		
Мере за уштеду енергије за постојеће објекте	2018-2025	Уштеда енергије кроз мере у постојећим објектима	% утрошене енергије	Пројектна документација	ЈКП „Комуналац“ Општина Врбас ПЈ Водовод и канализације	Влада Републике Србије	Из кредита Немачке развојне банке(KfW)
Изградња цевовода од Врбаса до Куцуре и од Куцуре до Савиног Села у дужини од 14км	2018-2025	Изградњом цевовода постже се доток пијаће воде у селима	дужни метар цевовода	Пројектна документација	ЈКП „Комуналац“ Општина Врбас ПЈ Водовод и канализације	Влада Републике Србије	Из кредита Немачке развојне банке(KfW)
Проширење резервоарног простора-изградња резервоара	2018-2025	Повећање капацитета пијаће воде	Кубик воде	Пројектна документација	ЈКП „Комуналац“ Општина Врбас ПЈ Водовод и канализације	Влада Републике Србије	Из кредита Немачке развојне банке(KfW)
Изградња црпне станице на Водозахвату и у Куцури	2018-2025	Повећање капацитета пијаће воде	Кубик воде	Пројектна документација	ЈКП „Комуналац“ Општина Врбас ПЈ Водовод и канализације	Влада Републике Србије	Из кредита Немачке развојне банке(KfW)
Куповина опреме за детакцију цурења	2018-2025	Смањење губитка пијаће воде	Количина опреме-број комада	Пројектна документација	ЈКП „Комуналац“ Општина Врбас ПЈ Водовод и канализације	Влада Републике Србије	Из кредита Немачке развојне банке(KfW)

Специфични циљ усаглашен са документима:

- „Стратегија управљања водама на територији Републике Србије до 2034. године“

Специфични циљ:	Очекивани резултат	Индикатор	Рокови
Заштита од загађења и очување и унапређење постојећих природних вредности водних ресурса са приоритетним решавањем канализационе инфраструктуре и решавањем проблема отпадних вода.	Очување животне средине, здрав начин живота, едукација младих, побољшање здравља становништва .	Становништво општине Врбас	2018-2025

Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Пројекат “Бисер као вода“	2018-2025 Континуирано Сваке године	Едукација по образовним установама у Врбасу на тему „Вода је основни предуслов доброг здравља један од показатеља здравственог стања становништва“ и „Очување унапређења постојећих природних вредности водених ресурса“	Број деце школског узраста која су прошла едукацију	Пројектна документација	ЈВП „Вода Војводине“	Основне школе са територије општине Врбас	ЈВП „Вода Војводине“
Приказивање промотивних филмова о водама Војводине	2018-2025	Едукација ученика по образовним установама у Врбасу кроз гледање филмова о водама Војводине како да се сачува и унапреди постојећа природна вредности водених ресурса.	Број деце школског узраста која су прошла едукацију	Извештај	ЈВП „Вода Војводине“ – Врбас, основне школе са територије општине Врбас	Месне заједнице, Представници локалних медија (РТВ „Бачка“ Врбас)	ЈВП „Вода Војводине“
Едукативни интерактивни квиз о водама Војводине	2018-2025 Континуирано сваке године	Едукација ученика о каналу ДТД, његовој обали, животињама и биљкама	Број деце школског узраста која су прошла едукацију	Извештај	ЈВП „Вода Војводине“	основне школе са територије општине Врбас	ЈВП „Вода Војводине“
Забавно едукативни квиз о водама Војводине	2018-2025 Континуирано сваке године	Едукација ученика кроз асоцијације на тему очување, унапређење постојећих природних вредности водених ресурса воде Војводине	Број деце школског узраста која су прошла едукацију	Извештај	ЈВП „Вода Војводине-Врбас	основне школе са територије општине Врбас	ЈВП „Вода Војводине“
Манифестација „Дани Јегричке „ Равно Село	2018-2025 Континуирано Сваке године	Уз литературне и ликовне радионице едукација ученика о флори и фауни заштићеног подручја П.П. Јегричка	Број деце учесника учесника манифестације	Национална стратегија одрживог развоја природе	ЈВП „Вода Војводине-Врбас	Основна школа „Бранко Радичевић – Равно Село Месне заједница Равно Село	ЈВП „Вода Војводине“
Манифестација „Дани Јегричке“ Змајево	2018-2025 Континуирано Сваке године	Уз радионице спортске активности (пецање) изградње стазе здравља ликовне и литературне конкурсе едукација младих о флори и фауни заштићеног подручја П.П. Јегричка	Број деце учесника учесника манифестације	Национална стратегија одрживог развоја природе	ЈВП „Вода Војводине-Врбас Основне школе	Основна школа „Јован Јовановић Змај“ -Змајево М.З Змајево	ЈВП „Вода Војводине“
Изградња стазе		Изградња „Стазе здравља“ -Змајево					

здравља у Змајеву, уређење приобаља поред стазе (друга фаза)	2018-2025 <i>(почетак и крај пројекта)</i>	поред реке Јегричке, постављање информативних табли, клупа и одмаралишта поред стазе.	Дужина стазе	Пројектна документација	ЈВП Вода Војводине Покрајински секретаријат за заштиту природе	ЈЛС, М.З. Змајево	ЈВП „Вода Војводине “
Уређење стазе Шлајз-Врбас, уређење приобаља поред стазе	2018-2025 (почетак и крај пројекта)	Уређење стазе Шлајз- Врбас уз изградњу места за одмор, спорт, рекреацију, угоститељство, туризам, забав у, риболов.	Дужина стазе	Пројектна документација	ЈВП Вода Војводине Покрајински секретаријат за заштиту природе	ЈЛС, Туристичка организација општине Врбас	ЈВП „Вода Војводине “ Општина Врбас

Специфични циљ усаглашен са стратешким документима:

- „Национални програм заштиту животне средине. Закон о заштити животне средине“
(„Службени гласник РС“ БР.135/04, 36/09,09-др.закон и 72/09-др.закон)
- „Национална стратегија одрживог развоја. Члан 17. став 1 и члан 45 став 1. Закон о
Влади“ (Службени гласник РС ,бр.55/05, 71/05- исправка и 101/07)

Специфични циљ: Ремедијација Великог бачког канала (ВБК), кроз насеље Врбас и даље заустављање деградације животне средине		Очекивани резултат			Индикатор		Рокови
		Бољи услови живота грађана и безбедно коришћење локације -ВБК			400.000 м3 муља у каналу узрокује јаке непријатне мирисе и чине услове живота непристојним		2025.г.
Активности	Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци учесници		Извори финансирања
					Одговорна институција	Институције које учествују	
Изградња ЦППОВ (централни пречистач отпадних вода) Врбас/Кула	2018.г.	Пречишћавање комуналних и индустријских отпадних вода Врбаса, Куле и Црвенке	Ремедијација ВБК-а	Пројекат изградње ЦППОВ Врбас/Кула	Општине Врбас и Кула и Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине	ДЕУ у Србији, Министарство животне средине,	ИПА 2008
Израда пројектно- техничке документације и документације за тендер, Студије	2019.г.	Припремљена документација и тендер за добијање средстава за ремедијацију	Технологија ремедијације- дозвола за изградњу	ППФ -8 , експертски тима за израду документације	ППФ-8, Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту	Министарство за европске интеграције, Министарство животне	Европски фондови

изводљивости о Процене утицаја на животну средину					животне средине	средине, ЈВП Воде Војводине	
Поступак ремедијације ВБК-а	2025.г.	Безбедно вођење процеса ремедијације	Мониторинг током ремедијације	Извођач радова, Надзор, Лице задужено за мониторинг, Грађани	Извођач радова, Надзор, Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине	Министарство животне средине, ЈВП Воде Војводине	Европски фондови

Специфични циљ усаглашен са стратешким документима:

- Пројекат изградње ЦППОВ Врбас/Кула
- „Стратегија управљања водама на територији Републике Србије до 2034. године“

САДРЖАЈ

Редни
број

Страна

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ВРБАС

140.	ОДЛУКА О УСВАЈАЊУ ПЛАНА ЈАВНОГ ЗДРАВЉА
ОПШТИНЕ ВРБАС ЗА ПЕРИОД ОД 2018. ДО 2025. ГОДИНЕ
СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА | 1209 |
|------|--|------|

Издавач: Скупштина општине Врбас
Одговорни уредник: Данка Васиљевић - Технички уредник: Марија Тот
Адреса: Врбас, Маршала Тита 89 - Телефон: 021/7954-000, факс: 021/705-990
Годишња претплата: 9.000,00 динара - један примерак: 300,00 динара
Жиро рачун број: 840-13640-45 Општинска управа Врбас
Лист излази по потреби - Тираж: 65 примерака
